

MAA- JA KOTITALOUS- NAISET

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen ja piirikeskusten toimintakertomus 2014

Teema vuosille 2012–2014: "NÄE HYVÄ LÄHELLÄ"

Sisällys

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KESKUS	3
MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KESKUKSEN TOIMINTA ERI AVAINTULOSALUEILLA	12
MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUKSET	19
ETELÄ-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	19
ETELÄ-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	22
ETELÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	25
KAINUUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	30
KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	34
KESKI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	37
LAPIN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	40
LÄNSI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	42
OULUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	44
POHJOIS-KARJALAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	51
POHJOIS-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	54
Liite 1. Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilönä vuonna 2014 toimineet	58
Liite 2: Toiminnan tilastot	60
Taulukko 1: Jäsenet, toimintayksiköt, henkilötyövuodet	60
Taulukko 2: Ammatilliseen kehittymiseen liittyvä koulutus	61
Taulukko 3: Harrastepohjainen koulutus	62
Taulukko 4A: Paikallistason toiminta	63
Taulukko 4B: Paikallistason toiminta	64
Taulukko 5A: Toimihenkilöiden työ	65
Taulukko 5B: Toimihenkilöiden työ	65
Taulukko 6: Järjestötoiminta	66
Taulukko 7: Muu kotitalousneuvonta	67
Taulukko 8: Maiseman- ja ympäristöhoito	68
Taulukko 9A: Maaseutuyritysneuvonta	69
Taulukko 9B: Maaseutuyritysneuvonta	70

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KESKUS

TOIMINTA 2014

Vuosi 2014 oli Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n 21. toimintavuosi rekisteröityneenä yhdistyksenä. Perustamisvuosi oli 1933. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on yleishyödyllinen yhdistys ja valtakunnallisen neuvontajärjestön keskusjärjestö.

Toimintavuosi oli Maa- ja kotitalousnaisten kolmivuotisen teeman ”Näe hyvä lähellä” kolmas ja viimeinen toteutusvuosi. Kolmen vuoden aikana on toteutettu yhteistyössä maa- ja kotitalousnaisten piirikeskusten toimihenkilöiden kanssa yli 10 ruokaan ja ravitsemukseen liittyvää valtakunnallista hanketta. Yli tuhannessa erilaisessa tapahtumassa on tavoitettu satoja tuhansia eri-ikäisiä kuluttajia. Kolmen vuoden aikana on nostettu esiin suomalaisia sesongin raaka-aineita, edistetty kasvien käyttöä, vahvistettu lähiruoka-ajattelua, opetettu erilaisia ruokakulttuuriin liittyviä asioita, viestitty käytännönläheisesti uusista ravitsemussuosituksista ja vähennetty ruokahävikkiä.

Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnassa on edistetty suomalaista yrittäjyyttä ja yritysten kilpailukykyä tarjoamalla pk-yrityksille erilaista koulutusta ja neuvontaa. Vuoden 2014 aikana aloitettiin neuvontapalvelujen uudistaminen. Maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa on kehitetty uusia tuotteita liittyen mm. kylärintojen kunnostamiseen sekä maisema- ja luontokohteiden kartoitukseen ja neuvontaan osana Neuvo 2020 -palvelua. Maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnalla on monipuolisesti vaikutettu alueiden ja elinympäristöjen elinvoimaisuuteen sekä vetovoimaisuuteen.

Näe hyvä lähellä -teemaan on sopinut hyvin kaksivuotinen Metsästä voimaa -kampanja, jonka tavoitteena on ollut metsäperustaisen osaamisen, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen. Tämä ensisijaisesti naisille suunnattu valtakunnallinen kampanja on mahdollistanut metsän hoitoon liittyvän osaamisen kehittymisen, yhteisöllisyyden lisääntymisen innostavien ja aktivoivien toimintamuotojen avulla sekä opettanut nauttimaan metsän elvyttävästä vaikutuksesta. Kampanjan ensimmäisenä vuotena tuhannet suomalaiset naiset ja myös miehet eri puolelta maata osallistuivat Metsästä voimaa -tilaisuuksiin ja tapahtumiin.

Maa- ja kotitalousnaisten uudet nettisivut avattiin toimintavuoden kynnyksellä. Uudistettu sivusto on tarjonnut kuluttajille ja erilaisille asiakasryhmille kattavasti ajankohtaista tietoa kaikilta neuvonta-aloiltamme. Sivustolla on tarjottu myös toimintavinkkejä jäsenistölle ja tukea järjestötoimintaan.

Nettisivujen lisäksi järjestön ulkoista viestintää tehostettiin mm. uudella valtakunnallisella Ruokaneuvot-konseptilla ja tukemalla piirikeskusten toimihenkilöiden tiedotustyötä tekemällä heille erilaisia tiedote- ja ilmoituspohjia hankkeista ja kampanjoista. Järjestön näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa kehitettiin ja monipuolistettiin vuoden aikana.

Toimintavuonna tuotettiin useita erilaisia julkaisuja ja aineistoja tukemaan käytännön neuvontatyötä. Näistä esimerkkeinä mainittakoon maiseman- ja luonnonhoitoon liittyvä Hevonen nauttii laitumella -opas sekä Maista metsä, löydä luonto -julkaisu, joka kannustaa löytöretkelle luontoon ja kokkaamaan yhdessä lasten kanssa. Myös Maa- ja kotitalousnaisten historiikkiin liittyvä tietojen kerääminen ja kirjoitustyö jatkui vuoden aikana.

Perinteikkään KOTI-lehden kustannus- ja julkaisu-toimintaa jatkettiin uudistamalla vuoden alussa lehden nimi ja sisältö. Uusi nimi on KOTI ja maaseutu. Merkittävä uudistus oli myös yhteistyösopimuksen tekeminen YAP Solutions Oy:n kanssa. YAP tuottaa Maa- ja kotitalousnaisten Keskukselle lehden tilaajapalvelun ja siihen liittyvää IT-kokonaispalvelua. Tilaajapalvelussa hoidetaan mm. asiakaspalvelu, laskutukset, osoiteajot painoon ja kuukausiraportit.

Toimintavuonna ei saatu suunnitelmien mukaan järjestön käyttöön uutta toiminnanohjausjärjestelmää eikä jäsenrekisteriä. Toiminnanohjaus- ja asiakkuushallintajärjestelmän toimitussopimus päätettiin joulukuussa 2014. Järjestelmien uusi kehitystyö aloitetaan 2015.

Toimintavuonna aloitettiin järjestön uuden strategian 2016–2020 työstäminen, Maa- ja kotitalousnaisten brändin rakentaminen ja organisaation kehittäminen. Yhteistyössä mm. tutkimus- ja konseptitoimisto Funckin kanssa aloitetaan 2015 haastatella jäseniä, toimi- ja luottamushenkilöitä sekä sidosryhmien edustajia saadaksemme näkemyksen siitä mihin suuntaan järjestön toimintaa ja sisältöä on kehitettävä.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen ja piirikeskusten toimihenkilöt ovat tehneet ansiokasta työtä eri puolella Suomea ja välillä maan rajojen ulkopuolellakin sekä toimineet jäsenenä ja asiantuntijoina lukuisissa erilaisissa työryhmissä edistäen suomalaisten hyvinvointia, elinympäristöjen elinvoimaisuutta, yhteiskunnan kilpailukykyä ja muita yhteiskunnallisesti tärkeitä asioita. Ison ja arvokkaan panoksen järjestön toimintaan ovat tuoneet myös lukuisat luottamushenkilöt. Lämpimät kiitokset kaikille toimi- ja luottamushenkilöille!

Lämpimät kiitokset kuuluvat myös opetus- ja kulttuuriministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, Maaseutuverkostolle, Raha-automaattiyhdistykselle ja kaikille muille organisaatioille ja yksityisille toimijoille, jotka ovat rahoittaneet toimintaamme ja siten mahdollistaneet sen työn, jota olemme valtakunnallisena järjestönä saaneet tehdä tämän maan eteen.

HALLINTO

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n varsinainen kokous

Yhdistyksen varsinainen kokous pidettiin Helsingissä 26.11.2014. Kokoukseen osallistui 36 virallista kokousedustajaa ja 11 muuta henkilöä.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen hallituksen myöntämän tunnustuspalkinnon sai Keski-Pohjanmaan piirikeskus uudenlaisen ja kiinnostavan toiminnan kehittämisestä sekä aktiivisesta maa- ja kotitalousnaisten toiminnan viestimisestä eri medioissa.

Kokousesitelmän piti HelsinkiMission toiminnanjohtaja Olli Valtonen HelsinkiMission brändin rakentamisesta.

Hallitus

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n hallitukseen kuuluivat toimintavuonna seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja	matkailuyrittäjä	Kaisu Merilä
Varapuheenjohtaja	maatalousyrittäjä	Riitta Ryhänen
Jäsen	maatalousyrittäjä	Rauni Miettinen
-"-	maatalousyrittäjä	Ritva Mäkinieniemi
-"-	kansanedustaja	Mirja Vehkaperä
-"-	yrittäjä	Maija Willman
Jäsen, sihteeri	toiminnanjohtaja	Mirja Hellstedt

Hallituksen kokous pidettiin 8 kertaa. Hallituksesta erovuorossa olivat puheenjohtaja Kaisu Merilä ja jäsen Ritva Mäkinieniemi. Varsinaisessa kokouksessa hallituksen puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Kaisu Merilä ja jäseneksi maa- ja metsätalousyrittäjä Pirjo Luotola.

JÄSENISTÖ

Jäsenjärjestöt

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n jäseniä ovat kaikki 11 ProAgria Keskusta sekä ProAgria Keskusten Liitto.

Maa- ja kotitalousnaisten piirijärjestöinä toimivat ProAgria Keskusten yhteydessä toimivat maa- ja kotitalousnaisten piirikeskukset.

Paikallistason toimintayksiköitä, maa- ja kotitalousseuroja, maa- ja kotitalousnaisten osastoja tai muita vastaavia, järjestöllä oli 1483. Niissä toimi 53 747 maa- ja kotitalousnaista. (Vuoden 2012 tieto)

Kunniajäsenet

Kunniajäseniä ovat emäntä Pirkko Kallio (Nivala) vuodesta 2003, maanviljelysneuvos Marja Kallio (Laukaa) vuodesta 2009 sekä maakuntaneuvos Eeva Nurmi (Hummppila) vuodesta 2013.

TOIMIHENKILÖT

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen palveluksessa toimivat toimintavuonna seuraavat henkilöt:

toiminnanjohtaja, päätoimittaja Mirja Hellstedt
 talous- ja hallintopäällikkö Tiina Elttula 1.12.2014 alkaen
 markkinointisihteeri Leena Grön 31.7.2014 saakka, siirtyi eläkkeelle 1.8.2014
 kehityspäällikkö (yrityspalvelut) Miia Nätti palasi vanhempainvapaalta 1.9.2014
 kehityspäällikkö (maiseman- ja luonnonhoito) Hannele Partanen
 kehityspäällikkö (ruoka, ravitseminen ja kotitalous) Katja Pethman
 järjestöpäällikkö Helena Velin
 viestintäpäällikkö Johanna Saarikoski 31.5. 2014 saakka. Vuosilomalla ja sen jälkeen vanhempainvapaalla 9.7.2014 alkaen
 projektipäällikkö Saana Sandholm RAY:n rahoittamassa Maaseudun ikääntyvät sosiaalisen median käyttäjiksi -projektissa 31.5.2014 saakka.
 toimituspäällikkö Kirsi Väisänen

Taloushallintopalvelut ostettiin ProAgria Palvelukeskuksesta 24.11.2014 saakka, vastuuhenkilönä kirjanpitäjä Tiina Elttula.
 Graafista suunnittelua ostettiin ProAgria Keskusten Liitosta, vastuuhenkilönä graafinen suunnittelija Birgitta Salminen.

TOIMINTA

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n tehtäviin valtakunnallisena keskusjärjestönä kuului muun muassa koko järjestön toiminnan suunnittelu, palveluiden tuotekehitys, valtionapuasioiden hoito, valtakunnallisten hankkeiden hakeminen ja toteuttaminen yhteistyössä piirikeskusten toimihenkilöiden kanssa, järjestön asiantuntijoiden koulutuksen organisointi ja laaja koko järjestöä palveleva sidosryhmätoiminta. Tuloskeskustelut käytiin syksyllä 2014 kaikkien piirikeskusten edustajien kanssa. Hankkeiden toteuttaminen on keskeinen osa keskusjärjestön toimintaa. Keskusjärjestö toteuttaa tai on mukana projekteissa, jotka joko suoraan tai välillisesti palvelevat kentän tarpeita. Toteutetut hankkeet on esitelty avaintulosalueiden kohdalta.

Tuotekehitystiimit

Kotitalousneuvonnan tuotekehitystiimi: Eeva-Liisa Kivimäki (Keski-Suomi), Outi Penttilä (Etelä-Suomi/Pirkanmaa), Hannele Veteli (Etelä-Suomi/Kymenlaakso) ja Katja Pethman (MKNK).

Maisemanhoidon neuvonnan tuotekehitystä tehtiin toimintavuonna sekä tuotekehitystiimissä että erillisiä tuotteita koskevissa työryhmissä. Maisemanhoidon tuotekehitystiimissä olivat Laura Blomqvist (Etelä-Suomi), Saara Ryhänen (Etelä-Savo), Sanna Seppälä (Länsi-Suomi) ja Hannele Partanen (MKNK).

Kylärannat kuntoon – tuotetta olivat kehittämässä Saara Ryhänen (Etelä-Savo), Auli Hirvonen (Etelä-Suomi) ja Riitta-Liisa Pettersson (FHS). NEUVO 2020 tuotetta ”Maisema- ja luontokohteiden kartoitus ja neuvonta” olivat kehittämässä Leena Lahdenvesi-Korhonen (Etelä-Savo), Päivi Jokinen (Pohjois-Karjala) ja Sinikka Jokela (Pohjois-Savo).

Yrityspalveluiden tuotekehitystiimin toimintatapa uudistettiin toimintavuonna. Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalveluiden kehitystyö käynnistettiin asiantuntija-ryhmässä, johon osallistuivat Tuula Alakastari (Oulu), Sanna Lento-Kemppi (Etelä-Suomi), Kirsi Mutka-Paintola (Etelä-Savo), Mirja Pummila (Keski-Suomi), Johanna Rinnekari (Pohjois-Karjala), Mirja Hellstedt ja Miia Nätti (MKNK).

Järjestötiimi: Maija-Liisa Tausta-Ojala (Oulu), Mervi Kukkonen (Etelä-Savo), luottamushenkilönä Tarja Tervo (Kainuu) sekä Johanna Saarikoski (poissa kokouksesta) ja Helena Velin (MKNK). Tiimi kokoontui toiminta vuonna yhden kerran.

Viestintätiimi: Johanna Hylkilä (Keski-Pohjanmaa), Leena Lahdenvesi-Korhonen (Etelä-Savo), Miia Puotunen (Länsi-Suomi) sekä Johanna Saarikoski / Silja Varjonen (MKNK).

Kansainvälinen toiminta

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on Maailman maaseutunaisten (The Associated Country Women of the World) ACWW:n jäsen.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on hallinnoinut vuodesta 2013 Kilimanjaron koulujen ja naisten meijerin maitokummi -ohjelmaa. Ohjelmaa on rahoittanut ulkoasianministeriö, ja se on toteutettu yhteistyössä Kilimanjaron Kalalin naisosuuskunnan kanssa. Hankkeen projektipäällikkönä on toiminut Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen toiminnanjohtaja Minna Komulainen. Maitoannoksia jaettiin yhteensä 80 686 kappaletta noin 2966 oppilaalle kahtena päivän viikossa heinä–joulukuun 2013 aikana. Tarkastuskäynnin mukaan lasten koulukäynti on lisääntynyt maitokampanjan aikana ja lasten keskittymiskyky ja oppimistulokset ovat parantuneet. Maidonjakeluprosessia ja annosten raportointia seurattiin paikan päällä. Hankkeen hallinnoinnissa paikallisessa osuuskunnassa ja jakelun logistiikassa on ollut kuitenkin suuria haasteita. Meijerin investointeja ei toteutettu. Vuoden 2014 osalta meijeri ei saanut toimitettua koulumaitoannoksia sopimuksen mukaisesti, joten hanke jouduttiin keskeyttämään. Asiasta sovittiin yhteistyössä ulkoasianministeriön kanssa.

Kansainvälisen toiminnan uutena avauksena oli yhteistyöstä sopiminen Kirkon Ulkomaanavun kanssa. Yhteistyö toteutuu vuonna 2015. Yhteistyökeskusteluja on käyty myös Finpro ry:n kanssa mahdollisuudesta olla mukana Food from Finland -elintarvikealan vientiohjelmassa.

Hannele Partanen osallistui Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten järjestämään maiseman tuotteistamiseen liittyvään opintomatkaan Ruotsiin 9.–13. kesäkuuta. Opintomatkalta saatuja kokemuksia ja oppeja on hyödynnetty maiseman- ja luonnonhoidon palvelukehityksessä, ja niistä on viestitty eri tilaisuuksissa.

Jäsenyys / edustus eri toimielimissä ja organisaatioissa

Alfred Kordelinin säätiön Jaakko Kolmosen rahaston lautakunta, jäsen Mirja Hellstedt, sijaisena Helena Velin
 Ennallistamis-työryhmä, YM, jäsen Hannele Partanen
 Kansainvälinen kuluttajien oikeuksien päivä, toimikunnan jäsen Katja Pethman
 KKN, Kotitalous- ja kuluttajaneuvottelukunta, jäsenet Mirja Hellstedt ja Katja Pethman
 Kotitalouksien omatoimisen varautumisen järjestötoimikunta (Kova), jäsen Helena Velin
 Kulttuuri – ELITE -työryhmä, YM, jäsen Hannele Partanen
 Kuluttaja-asiain neuvottelukunta, TEM, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Silja Varjonen
 Kylämatkailun kehittämishankkeen ohjausryhmä, jäsen Hannele Partanen
 Leader- työryhmä, MMM, varajäsen Hannele Partanen
 Maakuntien Parhaat -ohjausryhmä, jäsen Mirja Hellstedt
 Maaseudun tukihenkilöverkon ohjausryhmä, jäsen Mirja Hellstedt
 Maatalouskoneiden tutkimussäätiön hallintoneuvosto, jäsen Helena Velin, varajäsen Hannele Partanen
 Maito ja terveys ry:n hallitus, jäsen Katja Pethman
 Maitohygienialiiton johtokunta, jäsen Mirja Hellstedt
 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 seurantakomitea, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Hannele Partanen
 MTK, Naistyöryhmä, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Helena Velin
 Naisten valmiusliitto, hallituksen jäsen Helena Velin, varajäsen Eeva Nurmi
 PerinneElo, perinnemaisematyöryhmä, jäsen Hannele Partanen
 Työtehoseuran valtuuskunta, jäsen Mirja Hellstedt
 Walter Ehrströmin säätiön hallitus, jäsen Liisa Niilola

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Sisäinen viestintä

Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskusten toimihenkilöille lähetettiin 10 kertaa sisäinen tiedote Me maa- ja kotitalousnaiset, joka kertoi ajankohtaisimmat asiat toiminnasta. Lisäksi yhteisistä asioista viestittiin asiantuntijoiden WebEx -palavereissa, sähköpostitse, koulutuspäivillä ja muissa tapaamisissa. Yhtenäistä viestintää tuettiin tekemällä toimihenkilöiden käyttöön materiaaleja, mm. tiedote- ja asiakirjapohjia, esitteitä, esimerkkitekstejä ja ohjeita. Asiantuntijoiden koulutuspäivillä, toiminnanjohtajien päivillä ja muissa tapaamisissa käsiteltiin myös viestinnällisiä asioita.

Yhdistysviestintä

Maa- ja kotitalousnaisten yhdistyksille lähetettiin huhtikuussa ja lokakuussa yhdistyskirje, jossa annettiin toimintavinkkejä ja tiedotettiin ajankohtaisista asioista. Vinkkejä tuotiin esiin myös internetsivuilla, erityisesti Yhdistyssivuilla, Maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivuilla sekä Koti ja maaseutu -lehdessä. Yhtenäistä viestintää tuettiin tekemällä Yhdistyssivuille materiaalia, mm. tiedote- ja esitepohjia, yhdistysten käyttöön.

Mediaviestintä

Vuoden 2014 alussa lanseerattiin Maa- ja kotitalousnaisten Ruokaneuvot yhteistyössä piirikeskusten ruoka-asiantuntijoiden kanssa. Medialle lähetettiin joka kuukausi ajankohtaista ruokaan liittyvää tietoa ja sesonginmukaisia reseptejä. Tiedon tuottivat Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijat.

Kahdentoista Ruokaneuvot -tiedotteen lisäksi lähetettiin 10 muuta mediatiedotetta. Tiedotteissa kerrottiin Naisvoimaa-päivästä, puunhalauksen Suomen ennätyksestä,

vieraslajeista, Syö hyvää -tapahtumista, vuosikokouksen valinnoista ja Maista metsä, löydä luonto -kirjasta.

Toimintavuonna lähetettiin seuraavat tiedotteet:

- 7.1. Maa- ja kotitalousnaiset suosittelee tammikuussa herkuttelemaan blineillä ja mädillä
- 28.1. Maa- ja kotitalousnaiset viettää naisvoimaa päivää 1.2.
- 3.3. Klassikkoleivonnaisia naistenpäivän herkutteluun
- 5.3. Tervetuloa Netti ohoi! -projektin loppuseminaariin 3.4.2014
- 1.4. Maa- ja kotitalousnaiset suosittelee värikästä ateriaa pääsiäisen iloksi
- 1.4. Sosiaalinen media on ikääntyvälle mukavaa ajankulua ja mahdollisuus kartuttaa nyky-yhteiskunnassa tarvittavia taitoja
- 5.5. Maa- ja kotitalousnaiset suosittelee herävän luonnon tarjoamia herkuja
- 2.6. Maa- ja kotitalousnaisten grillausvinkeillä onnistut varmasti
- 26.5. Sosiaalinen media tarjoaa maaseudun ikääntyneille verkostoja ja virkistystä elämään
- 3.6. Yli 3 000 ihmistä ympäri Suomen halua puuta Maa- ja kotitalousnaisten tempauksessa 11.6.
- 9.6. Tervetuloa mukaan tekemään puunhalaamisen Suomen ennätystä Helsingin Pirkkolaan!
- 13.6. Maa- ja kotitalousnaisten tempaus innosti yli 4000 ihmistä halaamaan puuta
- 26.6. Tienpientareen ihailtu lupiini on hyvin haitallinen vieraslaji
- 1.7. Maa- ja kotitalousnaiset suosittelee syömään marjat tuoreena
- 7.8. Maa- ja kotitalousnaiset neuvoo, miten pystyt nauttimaan sienisadosta ympäri vuoden
- 1.9. Maa- ja kotitalousnaisten Ruokaneuvot: Kuusi syytä syödä juureksia
- 16.9. Maa- ja kotitalousnaiset antavat vinkkejä lapsiperheiden arkiruokailuun Syö hyvää -tapahtumissa
- 6.10. Maa- ja kotitalousnaisten Ruokaneuvot: Leivo römppäviikolle piianpullia!
- 4.11. Maa- ja kotitalousnaisten Ruokaneuvot: Marraskuussa makkarantekoon!
- 27.11. Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen varsinaisessa kokouksessa tehtiin henkilövalintoja
- 8.12. Maa- ja kotitalousnaisten Ruokaneuvot: Piristä jouluruoat ripauksella uutta
- 15.12. Uutuuskirja johdattaa lapset ja aikuiset luontoretkille ja kokkaamaan villivihanneksista

Piirikeskusten tiedotustyötä tuettiin tekemällä heille tiedote- ja ilmoituspohjia hankkeista ja kampanjoista mm. naisvoimaapäivästä, puunhalaustempauksesta ja Syö hyvää -tapahtumista.

Toimittajat lähettivät kysymyksiä, kuvapyyntöjä tai kutsuja haastatteluun noin 65 kertaa vuoden aikana. Yhteydenotoista noin puolet liittyi Ruokaneuvot-tiedotukseen.

Tietoon saatuja lehti-, netti- ja radiojuttuja oli vuoden aikana yhteensä 512. Mediaosumien määrät aihealueittain löytyvät taulukosta (Taulukko 1). Merkittävin yksittäinen aihe oli puunhalaustempaus kesäkuussa 2014, josta saatiin ainakin 84 mediaosumaa.

Taulukon lisäksi osa 65 yhteydenotosta on poikanut julkaistun radio- tai lehtijutun, mutta kaikkia ei saatu Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen mediaseurantaan.

Ajankohtaisista aiheista tuotettiin juttupohjia myös ProAgrian asiakaslehtiin, joita lehdet kiitettävästi julkaisivat.

Taulukko 1. Mediaseuranta 2014

MKN - järjestö ja yleiset	162
Ruoka	173
<i>Näistä Ruokaneuvot 53 kpl</i>	
Maisema	43
Metsä	12
Puunhalaus	84
Syö hyvää	32
Netti ohoi!	6
Mediaseurannan osumat yhteensä	512

Verkkoviestintä

Valtakunnallisilla verkkosivuilla ja piirikeskusten alueellisilla sivuilla vieraili vuoden 2014 aikana yhteensä yli 94 000 kävijää. Yhteensä sivuja katsottiin yli 250 000 kertaa. Valtakunnallisilla www.maajakotitalousnaiset.fi-sivuilla oli 54 000 kävijää, jotka katselivat yhteensä 148 000 sivua. Keskimäärin kävijät viihtyivät sivulla noin kaksi minuuttia.

Viestintäpäällikkö tuotti sivuille säännöllisesti uutta sisältöä: uutisia Ajankohtaista-osioon sekä kauden ruokaohjeita ja muita vinkkejä Vinkit ja teemat -osioon. Sivun ja sen sisältöjen kehitystyötä jatkettiin, mm. ruokaneuvojen palvelukuvaukset päivitettiin syksyllä 2014.

Piirikeskusten oman alueellisen sisällön tuottamista tuettiin mm. kannustamalla asiantuntijoita tekemään tapahtumia ja uutisia sivuille sekä ohjeistamalla heitä päivitystyöhön.

Järjestön näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa kehitettiin vuonna 2014. Facebook-sivujen fanimäärä nousi 1184 tykkääjästä 1685 tykkääjän. Sivujen julkaisuja katsottiin vuoden aikana 185 000 kertaa. Keskuksen toimihenkilöitä kannustettiin lisäämään omia päivityksiään sivuille, minkä ansiosta julkaisujen määrä ja viikkonäkyvyydet lisääntyivät selvästi.

Syksyllä perustettiin Ruokaneuvoille Pinterest-sivu, jonne on viety linkkejä nettisivujen resepteihin. Sivujen käyttö on ollut vielä pientä: keskimäärin kuukaudessa pin-lisäyksiä on katsottu 186 kertaa.

Painomateriaalit

Toimintavuonna kehitettiin järjestön seuraavia yhteisiä esitteitä ja muita materiaaleja

- uusi yleisesite
- englanninkielinen yleisesite
- ruoka-aiheinen postikortti
- tuote-esitteet lasten ruokaradoista (3 erilaista)
- tuote-esitteet metsäruokakursseista (3 erilaista)
- lisäksi piireille teetettiin rollupeja.

Maiseman- ja luonnonhoidon palveluita esittelevän esitteen teko aloitettiin vuoden lopussa. Tuote-esitteitä muokattiin ajan tasalle.

JÄRJESTÖTUOTTEET

Uusia välitystuotteita olivat vauvan body, laudeliina, tiskirätit, onnittelukortti, sporttipyyhe, kaulakoru-avainkoru, korvakorut, kylmälaukku, piknik-huopa, apukassi, lippalakki, putkihuivi, naisten puukko, reppu, ostoslaukku, kenkäpussi, meikkilaukku, palovaroitin, sammutuspeitto, ensiapulaukku ja joululiina.

JULKAISUT

Maa- ja kotitalousnaisten historiikki

Kirjailija FT Kirsti Manninen jatkoi toimintavuonna Maa- ja kotitalousnaisten historian kokoamisen historiikiksi, jonka työnimenä on Omat avaimet.

Ammatti- ja järjestölehti KOTI ja maaseutu

Lehti ilmestyi vuonna 2014 uudella nimellä *Koti ja maaseutu* 10 kertaa. Nimenmuutoksen myötä lehti kasvoi myös korkeutta, sivujen määrä 48 pysyi ennallaan. Levikki oli 10 383 kpl (LT 2013).

Toiminnanjohtaja on lehden päätoimittaja. Toimituspäällikkö on vastannut lehden suunnittelusta, käytännön toimitusprosessista ja yhteyksistä avustajakuntaan. Lehden taittopalvelu ostetaan ProAgrica Keskusten Liiton graafiselta suunnittelijalta. Asiamiestoiminnasta vastaa kehityspäällikkö Miia Nätti. Kehityspäälliköt osallistuvat lehden suunnitteluun ja toteutukseen.

Toimintavuonna merkittävä uudistus oli yhteistyösopimuksen tekeminen YAP Solutions Oy:n kanssa. YAP tuottaa Maa- ja kotitalousnaisten Keskukselle tilaajapalvelun ja siihen liittyvää IT-kokonaispalvelua. Tilaajapalvelussa hoidetaan mm. asiakaspalvelu, laskutukset, osoiteajot painoon ja kuukausiraportit.

Maa- ja kotitalousnaisten Metsästä voimaa -kampanja oli esillä sekä järjestö- että yrittäjäjutuissa. Sesonkiherkku-juttusarja tehtiin yhteistyössä Maa- ja kotitalous-naisten ruoka-asiantuntijoiden kanssa. Kunnossa kaiken ikää -hanke toimitti lehteen Kuusiin kesäksi -jumbpaohjesarjan. Uusia lyhyitä juttutyyppejä edustivat Maaseudun nainen ja Meidän mukulat. Hehkua parisuhteeseen -juttusarjassa perehdyttiin parisuhteen hoitoon.

Lehti saa erinomaista palautetta lukijoiltaan mm. lukijakilpailun ja Facebookin kautta. Tässä otteita:

- ”Lehti on täynnä hyviä ja kiinnostavia juttuja. Luen lehden aina kannesta kanteen.”
Uusi kokokin on hyvä kun sopii enemmän asiaa.”
- ”Kivoja reseptejä, joihin ainekset useimmiten löytyvät saman tien kaapista. Aina

mukana jokin juttu, joka tekee mieli ottaa talteen. Tykkään!”

- *”Lehti oli mielestäni raikkaalla tavalla selkeämpi ja ”valoisampi”, onnistunut uudistus”.*
- *”Olen melko uusi lukija mutta lehti vaikuttaa mielenkiintoiselta.”*
- *”Lehti on ihana, tilaan lehden koska sen myötä pääsen aikamatkalle lapsuuteen ja maalle, jonne kaipaen. Lehti on moderni mutta maanläheisenä muistuttaa omista juurista.”*

Muut julkaisut ja aineistot

Toimintavuonna julkaistiin seuraavia julkaisuja ja aineistoja tukemaan käytännön neuvontatyötä:

- *Hevonen nauttii laitumella* -oppaassa kerrotaan hevosten laiduntamiseen liittyvistä asioista uusimpien tutkimustulosten ja käytännön kokemusten perusteella. Julkaisu toteutettiin yhteistyössä Maaseutuverkoston kanssa. Painosmäärä suomeksi 10 000 kappaletta ja ruotsiksi 3 000 kappaletta.

- *Maista metsä, löydä luonto* -julkaisu kutsuu löytöretkelle luontoon ja keittiöön yhdessä lasten kanssa. Kirja antaa vinkkejä neljän vuodenajan luontoretkille sekä ohjeet maukkaiden eväiden kokkaukseen. Julkaisun painosmäärä oli 18 000 kappaletta. Julkaisu toteutettiin osittain opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Myös Metsä Tissue Oyj on tukenut julkaisun tuottamista.

- *Metsästä voimaa* -kampanjaan liittyvien elintarvikkeiden kuten villivihannesten, marjojen ja sienten monipuoliseen käyttöön kannustavaa aineistoa tuotettiin aikuisille ja lapsille opetus- ja kulttuuriministeriön tuella.
- *Ymmärrätkö somea?* Sosiaalisen median pieni tietopaketti -opasvihkonen, jota jaettiin 5 000 kpl Uusimaa-viikolla (viikko 19/2014), yli 10 000 kpl KOTI ja maaseutu -lehden liitteenä sekä 190 000 kpl ET-lehden numero 10/2014 välissä. Vihkonen toteutettiin RAY:n tuella.

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KESKUKSEN TOIMINTA ERI AVAINTULOSALUEILLA

AVAINTULOSALUE 1. RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruoka-asiantuntijoiden tunnettuuden ja osaamisen lisääminen

Uudistetulla Ruokaneuvot-konseptilla toteutettiin Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallista ruoka- ravitsemus- ja kotitalousviestintää sekä tuotiin esiin järjestön ruoka-asiantuntijoita. Piirikeskusten ruoka-asiantuntijat laativat ruokakulttuuriin liittyvää taustatietoa ja ruokaohjeita, joiden pohjalta järjestettiin ruokakuvaukset. Medialle lähetettiin tiedote joka kuukausi. Lisäksi kokonaisuudet ilmestyivät Koti ja maaseutu -lehdessä ja niistä viestittiin valtakunnallisilla verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Ruokaohjeista, -vinkeistä ja -kuvista saatiin hyvää palautetta muun muassa Koti ja maaseutu -lehden lukijoilta. Myös lukuisat kuvapyynnöt eri medioista kertovat onnistuneesta konseptista.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksessa vastattiin ruokaneuvot@maajakotitalousnaiset.fi - sähköpostipalveluun kuluttajilta tulleisiin kysymyksiin.

Koti ja maaseutu -lehden kirjoitettiin ruoka- ja ravitsemusartikkeleita ajankohtaisista aiheista, esimerkiksi vuoden alussa uudistuneista valtakunnallisista ravitsemus-suosituksista, villivihanneksista ja palkokasveista.

Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnan tunnettuutta lisättiin osallistumalla mm. Herkkujen Suomi -tapahtumaan elokuussa ja Valtakunnallisille Ravitsemuspäiville lokakuussa. Osastoilla sesongit tuoreet kasvikset sekä aistitehtävät innostivat kävijöitä keskustelemaan ruuasta. Samalla markkinoitiin koululaisille suunnattuja ruokakasvatustapahtumia.

Ruoka-asiantuntijoiden osaamista lisättiin tammikuun koulutuspäivillä Helsingissä (28.-29.1.) ja WebEx-treffeillä (7 krt). Treffeillä käsiteltiin muun muassa ajankohtaisia asioita, koottiin kehitysehdotuksia, kommentoitiin hankeideoita sekä toimintasuunnitelmaa. Lisäksi treffeillä parannettiin ruoka-asiantuntijoiden keskinäistä tiedonvälitystä. Asiantuntijat pitivät treffejä tarpeellisenä ja käytännöllisenä tiedonvälityksen ja sisäisen viestinnän tapana.

Tuotekehitys ja julkaisut

Kotitalousneuvonnan tuotekehitystiimi kokoontui kertomusvuonna kerran. Tuotekehitystyössä hyödynnettiin pääasiassa ruoka-asiantuntijoiden webex-treffejä.

Ruokaa metsässä ja metsästä

Metsästä voimaa -kampanjan ruokaosiossa kannustettiin nauttimaan monipuolisesti metsän antimista sekä metsäretkien eväistä.

Yhteistyössä Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen ruoka-asiantuntijan kanssa tuotettiin seuraavat, useilla ruokakursseilla hyödynnetyt ruokakurssiaineistot:

- Kuusenkerkästä maitohorsmaan – kymmenen villiä vihannesta
- Ruokaa tulistellen
- Metsässä liikkujan eväsreppu

Toimitettiin ja julkaistiin kirja Maista metsä, löydä luonto – kokataan yhdessä lasten kanssa.

Ruokakasvatustapahtumat kouluille

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamissa hankkeissa toteutettuja koululaistapahtumia varten laadittiin tuotekuvaukset ja markkinointiesitteet. Yhteistyössä Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen ruoka-asiantuntijan kanssa tuotteistettiin seuraavat koululaistapahtumat:

- Älä ruoki hukkaa – biojäte paastolle
- Hevi-etsivä ja kasvisaarten arvoitus
- Viljan tie

Piirikeskukset myös toteuttivat ruokakasvatustapahtumia kouluissa ja tapahtumissa esimerkiksi Maa- ja kotitalousnaisten yhdistysten ja vanhempainyhdistysten rahoittamina.

Hankkeet

Toimintavuonna viimeisteltiin vuoden 2013 aikana toteutettujen hankkeiden (Hevi-etsivä ja kasvisaarten arvoitus, Porkkanalla painat pidempään ja Näe hyvä lähelläsi) raportointi osin ostopalveluna. Hankkeiden avulla tavoitettiin 53 000 eri-ikäistä kuluttajaa. Kaikki hankkeet todettiin menestyksekkäiksi. Onnistumisista kertovat esimerkiksi nämä opettajien antamat palautteet Hevi-etsivä ja kasvisaarten arvoitus -tapahtumista:

- *”...silmin nähden oppilaat nauttivat tehtävistä ja olivat aidosti innostuneita aiheesta. Oppilaat yrittivät toisinaan livahtaa takaisin uuden ryhmän mukana, niin hauskaa heillä oli.”*
- *”Aivan mahtava juttu! Tätä kannattaa jatkaa! Lapset tykkäsivät TOSI paljon ja ronkelitkin uskaltautuivat maistamaan kasviksia. Olen kiitollinen tästä mahdollisuudesta!”*
- *”Toimintatehtävät olivat tosi kivoja ja tarina taustalla onnistunut. Kasvikset olivat kauniisti esillä ja tosi houkuttelevia, mikä palveli tavoitetta tosi hyvin. Kiitos!”*
- *”Toiminnallisuus oli hyvää, lapset kiinnostuvat kun saavat itse tehdä, maistaa, haistaa, tunnustella.”*

Keväällä jatkettiin Älä ruoki hukkaa – biojäte paastolle -hankkeen toteuttamista. Hankkeelle haettu jatkoaika päättyi 30.4. Tavoitteena oli vähentää kotitalouksien ja koulujen ruokahävikkiä. Hankkeen tavoitteet saavutettiin hyvin. Kaikkiaan hankkeessa järjestettiin 65 tapahtumaa vuosina 2013–2014. Tapahtumissa oli yli 4 000 osallistujaa. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus koordinoi hanketapahtumat valtakunnallisesti sekä raportoi hankkeen. Hanketta rahoitti MMM:n Laatu- ja ympäristökeskus. Toimintamalli oli onnistunut. Koululaiset kiinnostuivat aiheesta ja sekä koululaiset että opettajat pitivät aihetta tärkeänä. Palautetta saatiin niukasti, mutta osa palautetta antaneista opettajista oli sitä mieltä, että tapahtuma vaikutti myös oppilaiden käyttäytymiseen ja vähensi lautastähteen määrää. Koulut toivoivat runsaasti vastaavia tapahtumia. Kehittämiskohteina esiin nousivat kiireinen aikataulu ja osin oppilaiden vaikeudet keskittyä tehtäviin. Myös vastausten saaminen palautekyselyyn osoittautui haasteelliseksi ja vaatii kehittämistä. Hankeviestintä onnistui aiotulla tavalla. Erityisesti paikallisissa ja alueellisissa lehdissä hanke ja aihe olivat hyvin esillä.

Syö hyvää -yhteistyöhankkeessa (Ravitsemussuosituksien tutuksi, RAY/Kuluttajaliitto ry) ruoka-asiantuntijat koulutettiin uusien ravitsemussuosittelujen sisältöön sekä lapsiperhetapahtumien toteuttamiseen. Tapahtumia järjestettiin yhteensä 40 kpl ja niillä tavoitettiin yli 1000 aikuista ja saman verran lapsia. Tapahtumat olivat pääosin onnistuneita, vaikka toteutuspaikat (perhekerhot yms. lapsiperheiden tilaisuudet) olivat haastavia ja meluisia. Esille otettiin kolme teemaa: yhdessä syöminen, kasvien käytön lisääminen ja sokerin käytön vähentäminen. Erityisesti sokeripalanäyttely herätti osallistujien kiinnostuksen. Osallistujilta saatiin palautetta myös verkkokyselyllä:

- *”Alustus oli sopivan mittainen. Tosi mukavia tutustumis-, maistiais- ja tietopisteitä. Olimme onnellisia, että saimme tilaisuuden perhekerhoomme.”*

- *"Eryityisesti ilahdutti esteettinen esillelaitto. Perhekerho ja tilamme on erittäin vaativa, joten ihan vähän lyhyempi alustus olisi ehkä toiminut paremmin tai info-osuus olisi voinut ollut lopussa, jolloin lapset olisivat jaksaneet seurata."*
- *"Perhekerho ryhmä on haasteellinen, mutta kokonaisuus oli erittäin onnistunut. Oli hienoa, kun lapsetkin pääsivät osallistumaan."*
- *"Mielestäni tilaisuus oli erittäin hyvä, käytännönläheinen, konkreettinen ja lapsetkin viihtyivät. Selkeä ja asiallinen, rento ilmapiiri ja äidit lähtivät hyvin mukaan keskustelemaan. Asiat tulivat lähelle arkea. Jäi oikein hyvä ja positiivinen mieli!"*

Lisäksi Syö hyvää -hankkeessa tehtiin yhteis- ja kehitystyötä hankekumppaneiden kanssa ja luennoitiin Rikosseuraamusviraston keittäjille.

Toimintavuonna toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama Jokapäiväisen elämän taidot nuorille – neuvontajärjestöjen suunnitelma syrjäytyneiden tukemiseksi - yhteistyöhanke Finlands Svenska Marthaförbund r.f.:n, Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:n ja Marttaliitto ry:n kanssa sekä laadittiin hankehakemus nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävä jatkohanke.

Uusia hankesuunnitelmia ja rahoitushakemuksia laadittiin seuraaville hankkeille:

- Kouluvoimaa (Terveystiedon edistämisen määräraha/STM)
- Kasvisaarten arvoitus leikki-ikäisille (Ruokaketjun toiminnan edistäminen, MMM/Mavi)
- Kaurasta kaaliin, muikusta mustikkaan – pohjolan superruuat lautaselle (Ruokaketjun toiminnan edistäminen, MMM/Mavi)
- yhteistyöhanke Missä leipä kasvaa Leipätiedotuksen kanssa (Ruokaketjun toiminnan edistäminen, MMM/Mavi)

Näistä kolmeen viimeiseen saatiin myönteinen rahoituspäätös. Hankkeet toteutetaan vuonna 2015.

AVAINTULOSALUE 2. MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON NEUVONTA

Tuotekehitys ja julkaisut

Maiseman- ja luonnonhoidon tuotekehitystiimissä arvioitiin kehitysehdotuksineen nykyiset tuotteet sekä päätettiin, mitä lähdetään kehittämään eteenpäin. Edellisistä vuosista poiketen pidettiin tiettyihin aiheisiin perustuvia tuotekehitystapaamisia eri asiantuntijoiden kanssa. Ensimmäisessä suunniteltiin kylärantojen kunnostamiseen liittyvää tuotetta ja siihen liittyvää hanketta. Toisessa tehtiin NEUVO2020 -tuotteen "Maisema- ja luontokohteiden kartoitus ja neuvonta" sisältö ja kokonaisuus.

Yhteistyössä ProAgrian kanssa kehitettiin Ympäristöpalvelut-tuotteiden kokonaisuutta. Uutta ympäristökorvausjärjestelmää varten tehtiin alueille ehdotusta ympäristökorvaukseen liittyvästä tiedotushankkeesta.

Julkaistiin Maaseutuverkoston rahoituksella tehty opas "Hevonen nauttii laitumella". Tehtiin "Pellon käytön vaihtoehtoja"-oppaan sisältö taittajalle valmiiksi. Oppaan rahoittajana on ollut Maaseutuverkosto. Opas julkaistaan 2015.

Hankkeet

METSO tutuksi tuhansille maaseudun naisille -hankkeessa tehtiin suunnitelma METSO-kävelyn kehittämiseksi ja rahoitusmahdollisuudesta tiedottamiseksi. Rahoitusta haettiin useammalle metsäkampanjaan liittyvälle aiheelle sekä maisemaan että ruokaan liittyvälle hankkeelle.

Uusia hankesuunnitelmia ja rahoitushakemuksia laadittiin seuraaville hankkeille:

- METSO tutuksi -hankkeen jatkohanke (MMM)
- Maisemasta ja ruoasta uutta palveluliiketoimintaa (SKR)
- Vauhtia Metsästä voimaa – kampanjaan (Metsämiesten Säätiö)
- Viulunrakentajasta puutaiteilijaan (Alfred Kordelinin Säätiö)
- Istutamme puun – hillitsemme ilmastonmuutosta (Ympäristöministeriö)

Koulutusta valtakunnallisesti ja alueellisesti

5.–6.2. järjestettiin asiantuntijoille koulutusta uuden rahoituskauden antamista mahdollisuuksista maisema ja luonnon monimuotoisuus -asioissa. Syksyn koulutuspäivät pidettiin kahtena WebEx-koulutuksena. WebEx-koulutusten aiheet olivat 17.11. Pellon käytön vaihtoehtoja ja 24.11. Maatalouden luonto ja maisema. Lisäksi käytiin luennoimassa hevosten laiduntamisen merkityksestä luonnon hoitoon sekä kulttuurimaisemaan liittyvästä käytännönläheisestä neuvonnasta.

Tiedottaminen

Tiedotettiin valtakunnallisesti mm. hevosten laiduntamisen merkityksestä, vieraslajeista sekä maiseman tuotteistamisesta. Alueellisesti tiedotukset painottuivat hankkeisiin liittyviin aiheisiin mm. maiseman tuotteistamisesta ja perinnebiotooppien hoidosta. Tiedotettiin Leaderin ja ympäristökorvausjärjestelmän antamista mahdollisuuksista ja osallistuttiin niiden arviointeihin. Organisoitiin Vuoden maisemateko -kilpailun toteuttaminen vuodelle 2015. Osallistuttiin järjestön puolesta Luonnonsuojelulain uudistamiseen liittyvään tiedottamiseen.

AVAINTULOSALUE 3. YRITYSPALVELUT

Yrityspalveluiden kehityspäällikön vanhempainvapaan vuoksi yritysneuvonnan avaintulosalueen tehtävät on hoidettu toimintavuonna osa-aikaisesti.

Yritysasiantuntijoiden osaamisen lisääminen

Yritysasiantuntijoiden koulutuspäivät järjestettiin Helsingissä 1.-2.4.2014. Koulutuspäivät toimivat lähtölaukauksena yrityspalveluiden tuotekehitysprosessille. Koulutuspäivillä käsiteltäviä aihealueita olivat muun muassa Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalveluiden nykytila ja kehittäminen, asiakkaat ja asiakkaillemme tuottama arvo, menestyksekkään asiantuntijatyön kulmakivet sekä asiantuntijapalveluiden markkinointi ja myynti.

Tuotekehitys

Toimintavuonna käynnistettiin Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalveluiden perusteellinen ja kattava kehittäminen yhteistyössä piirikeskusten yritysasiiantuntijoiden ja Innomaatti Oy:n konsultin kanssa. Tavoitteena on ollut kehittää Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiiantuntijoiden sisäiseen käyttöön yrityspalveluiden palveluhakemisto, jossa on kuvattu mm. palveluiden kohderyhmät, arvo asiakkaille, sisällöt, työvaiheet, työvälineet ja hinnat. Kehitystyön ensimmäinen vaihe valmistuu vuoden 2015 alkupuolella.

Maakuntien Parhaat -merkkiin liittyvän toiminnan kehittäminen

Maakuntien Parhaat -merkkiin liittyvää kehitystyötä jatkettiin yhteistyössä ProAgria Keskusten Liiton kanssa. Merkin toiminnan kehittämiseen liittyvä ohjausryhmä kokoontui toimintavuonna kaksi kertaa.

AVAITULOSALUE 4. JÄRJESTÖTOIMINTA

Metsästä voimaa -kampanja

Kaikkia avaintulosalueita sekä järjestötoimintaa koskeva kaksivuotinen Metsästä voimaa -kampanja käynnistyi toimintavuonna ja se näkyi erityisesti Impin päivän puunhalaustempauksessa. Yhdistykset ja piirikeskukset järjestivät monia erilaisia metsään liittyviä tilaisuuksia. Tilaisuuksissa opeteltiin metsänhoidollisia asioita, tutustuttiin puun sahaukseen ja jalostukseen, puun monipuoliseen käyttöön raaka-aineena teollisuudessa ja käsityön taitajien käsissä. Metsä tuli tutuksi myös hyvinvoinnin lähteenä, sinne järjestettiin liikunta- ja maisemaretkiä. Nuotion äärellä rauhoituttiin juomaan nokipannukahveja ja laulettiin metsälauluja. Uskaliimmat kokeilivat takaperin kävelyä metsässä tai tanssivat, välillä on villiinnytty jopa ulvomaan. Metsistä on kerätty raaka-aineita, marjoja, sieniä ja villivihanneksia ruokakurssien raaka-aineiksi ja nautittu uusista makuelämyksistä.

Naisvoimaa-päivää vietettiin kolmatta kertaa

Yhdistykset toteuttivat Naisvoimaa-päivää 1.2. eri tavoin. Yhdistykset olivat hyödyntäneet Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen tarjoamaa konseptia järjestää tilaisuudet yhteistyössä kirjastojen kanssa. Metsästä voimaa -kampanjaan liittyviä aiheita hyödynnettiin päivässä esimerkiksi metsäaiheisten kirjojen näyttelyinä, kirja-alustuksina tai kirjailijavierailuina.

Impin päivänä halattiin puita

Impin päivänä 11.6. toteutettiin valtakunnallinen puunhalaustempaus. Yli 4 000 henkilöä halasi yhtä aikaa puita eri puolilla Suomea. Tempauksella haluttiin kiinnittää huomio metsän erilaisiin arvoihin kuten esimerkiksi metsän taloudelliseen merkitykseen Suomessa ja Suomelle, metsän merkitykseen ruoan tuottajana, metsän merkitykseen virkistyspaikkana ja metsän terveyttä edistäviin vaikutuksiin.

Netti ohoi! maaseudun ikääntyvät sosiaalisen median käyttäjiksi

Kolmivuotinen Netti ohoi! -hanke päättyi marraskuussa 2014. Hankkeen rahoitus saatiin Raha-automaatti-yhdistykseltä. Yhteistyökumppanina projektissa oli Eläkeliitto.

Hanke toteutettiin Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa, Hämeessä, Kainuussa, Pohjois-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja Satakunnassa. Aktiivisina toimijoina näissä maakunnissa olivat Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskusten toimihenkilöt

Hankkeen ohjausryhmässä olivat vuonna 2014 Eeva Nurmi, Liisa Niilola sekä Sanna Lento-Kemppi ja Helena Velin. Eläkeliiton edustajina ohjausryhmässä olivat Etelä-Hämeen toiminnanjohtaja Jukka Uola sekä Eläkeliiton viestintäpäällikkö Vesa Toikka. Ohjausryhmä kokoontui toimintavuonna yhden kerran.

Hanke opasti maaseudun ikääntyviä sosiaalisen median käyttäjiksi ryhmä-koulutuksilla kansalaisopistoissa eri puolella Suomea sekä kouluttamalla vertaistukiohjaajia, jotka ohjasivat ikääntyviä henkilökohtaisesti.

Kansalaisopistoissa järjestettiin yhteensä 54 kurssia, joilla tavoitettiin noin 600 ikääntynyttä. Ryhmäkoulutukset järjestettiin pääsääntöisesti lähiopetuksena.

Projektin tärkein voimavara olivat vertaistukiohjaajat eli verkkoluotsit, jotka Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskusten toimihenkilöt rekrytoivat. Yhteensä 150 verkkoluotsia koulutettiin 22 kahden päivän koulutuksella eri puolella Suomea.

Verkkoluotsit etsivät iäkkäät luotsattavat pääasiassa omasta lähipiiristään ja lähialueiltaan. Verkkoluotsit opastivat projektin aikana yhteensä noin 1 450 henkilöä

Projektin tuloksena voidaan todeta, että yli 2 000 ikääntynyttä lisäsi tietokoneen, internetin ja sosiaalisen median käyttöä. Taidot toimia sosiaalisessa mediassa toivat ikääntyville mielekästä puuhaa päiviin. Ikääntyvät muun muassa oppivat, kuinka verkossa käydään keskustelua, jaetaan tietolinkkejä ja kuvia ystäville tai pidetään yhteyttä sukulaisiin. Sosiaalisen median taitojen oppiminen mahdollisti kaukanakin toisistaan elävien ihmisten kohtaamisen helposti. Sosiaaliset virikkeet lisäävät ikääntyvien ihmisten viihtymistä kotona ja saattavat ehkäistä esimerkiksi muistin heikkenemistä ja yksinäisyyden tunnetta. Myös erilaisten palveluiden, kuten esimerkiksi pankkipalveluiden tai lääkäriaseman sähköisen ajanvarausjärjestelmän, käyttöön saatiin ohjausta. Yksin asuvalle vanhukselle sosiaalinen media voi tuoda turvaa esimerkiksi yhteydenpidolla kotiterveydenhoidon kanssa.

Herkkujen Suomi -tapahtuma

Elokuussa osallistuttiin Herkkujen Suomi -tapahtumaan Helsingin rautatienranta-alueella. Maa- ja kotitalousnaisten osastolla opetettiin ruisleivän leipomista ja jaettiin kasvintietoutta. Kasvikset kiinnostivat messukävijöitä ja välillä ostolle jonotettiin, jotta pääsi havainnoimaan kasviksia eri aistein. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus koordinoi myös Maa- ja metsätalousministeriön Ruokailo-osastoa ja oli mukana tuottamassa osastolla ohjelmaa. Messujen kävijämäärä oli yli 50 000.

Kampanja-aineistoja ja tukea yhdistyksille

Toimintavuonna tuotettiin vaihtuvia ajankohtaisia aineistoja kampanjoiden / tapahtumien ajaksi maajakotitalousnaisten.fi-sivuston Yhdistyssivuille. Yhdistyksille on tehty ilmoitus- ja tiedotepohjia kampanjoihin, mm. Naisvoimaa-päivään ja puunhalaustempaukseen. Toimintatilastojen keräämiseen valmistettiin webropol-lomake, jota osa piirikeskuksista käytti. Yhdistysten järjestöasioiden hoitamisen tueksi valmistettiin koulutusaineisto.

Jäsenrekisteri ja toiminnanohjausjärjestelmä

ProAgria Keskusten Liitto ry, Suomen Maatalouden Laskentakeskus Oy, Faba osk. ja Innofactor Software Oy sopivat joulukuussa 2014 Prime toiminnanohjaus- ja asiakkuushallintajärjestelmän toimitussopimuksen päättämisestä. Tästä syystä Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ei saanut toimintavuonna käyttöön järjestön yhteistä toiminnanohjausjärjestelmää eikä jäsenrekisteriä. Uusi toiminnanohjaus- ja CRM-järjestelmien hankintaprosessi käynnistyi vuonna 2015.

Jäsenristeilyn suunnittelu ja koordinointi käynnistyi

Toimintavuonna käynnistettiin helmikuussa 2015 järjestettävän jäsen- ja asiakasristeilyn suunnittelu ja organisointi yhteistyössä RaisioAgron ja ProAgria keskusten liiton kanssa.

Kunniamerkkien anominen

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on vastannut ProAgria-ryhmän luottamus- ja toimihenkilöille haettavien Tasavallan presidentin myöntäminen kunniamerkkien anomuksista. Toimintavuonna Maa- ja kotitalousnaisten luottamushenkilöistä emäntä Helena Pitkälä (Haapavesi) sai Suomen Leijonan ansioristin. Toimihenkilöistä erityisasiantuntija Soili Hypénille (Kajaani) myönnettiin Suomen Leijonan ansioristi, ja

yritysasiantuntija Marja Niskaselle (Iisalmi) myönnettiin Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitali kultaristein.

Muuta

Naisvoimaa-yhdistyksessä toimittiin ylläpitäjänä. Järjestöasioiden osalta tarjottiin valtakunnallista järjestötoiminnan tukipalvelua piireille ja yhdistyksille. Yhteistyötä on tehty sellaisten sidosryhmien kanssa, joiden toiminta on sopinut myös Maa- ja kotitalousnaisten toimintaan.

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUKSET

ETELÄ-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piiri johtokunta

puheenjohtaja	toimittaja, emäntä	Mervi Mäki-Neste, Alavus
varapuheenjohtaja	maatalousyrittäjä	Mari Yliluoma, Seinäjoki (Ylistaro)
varajäsen		Raija Kumpula, Kauhajoki
jäsen	maatalousyrittäjä	Leena Laine, Isokyrö
varajäsen		Pirkko Ekoluoma, Seinäjoki (Ylistaro)
jäsen	maatalousyrittäjä	Päivi Paloneva, Kurikka
varajäsen		Hannele Viianen, Laihia
jäsen	maatalousyrittäjä	Hanna Koivulampi, Alajärvi (Lehtimäki)
varajäsen		Sinikka Luoma, Karijoki
jäsen	agrologi AMK	Milla Mattila, Kristiinankaupunki
varajäsen		Marianne Hanhimäki, Kauhava
jäsen	perhepäivähoitaja	Sari Hirvelä, Lapua
varajäsen		Jenni Koski, Seinäjoki
sihteeri	toiminnanjohtaja	Terhi Välisalo, Kauhajoki / Kaisa Viitala, Seinäjoki

Piiri johtokunta kokoontui vuoden aikana viisi kertaa.

Vuosi 2014 oli kasvavan yhteistyön ja näkyvyyden vuosi, jolloin on tehty mielenkiintoisia kokeiluja ja uusia päänavauksia.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Erlaisia ruokakouluja ja -kurseja on järjestetty ryhmille entiseen tapaan 31 kpl (kaikkineen 460 osallistujaa) ympäri Etelä-Pohjanmaan. Tilaajan työn helpottamiseksi paketoimme 12 eriaiheista ruokakoulua kolmeen hintaryhmään ja julkaisimme ne kotisivuillamme. Niistä voivat työyhteisöt sekä ystävä- tai harrastusporukat tilata itselleen mieleisensä.

Suosituiksi osoittautuivat ns. Äijäruokaa-kurssit, jotka oli tarkoitettu vain miehille, samoin kuin lasten kokkikurssit. Hyvin mielenkiintoinen kokeilu oli yhdessä Seinäjoki Art & Design -viikon kanssa toteutettu Makeaa muotoilua -työpaja, jossa valmistettiin sekä makeisia että niille säilytysrasia.

Uusi avaus olivat myös asiantuntijatehtävät Suupohjan kehittämissyhdistyksen Kyläkööriin Itua -hankkeen järjestämällä kurseilla (villiruoka-, sieni- ja Lähiruokaa grillistä -kurssit). Samalla on jatkunut hyvä yhteistyö Kuortaneen Urheiluopistosäätiön kanssa. Kehittelyn alla ovat uudet tuotteet lomalaisille.

Joulun alla Lännen Media tilasi piirikeskukselta pohjalaisen piparkakkutalon kaavat. Erittäin hauska toteutetuissa kuvauksissa syntyi sekä video että useisiin Lännen Median lehtiin levinnyt juttu komeasta kaksifooninkisesta piparkakkutalosta. Kyseinen talo on todella olemassa ja sen piirustukset on tehnyt ProAgria Tekniikka.

Loistava sienisyksy näkyi tilauksissa: sieniretkiä ja -kurseja sekä muita villiruokaan liittyviä kurseja pidettiin 15 kpl (kaikkineen noin 270 osallistujaa). Kauhajoen Ruokamessujen pyynnöstä rakensimme tapahtumaan laajan osaston, jossa teemana olivat sienet, niiden tunnistaminen ja käyttö. Paikalla oli kolmen päivän ajan ruoka-asiantuntija kertomassa sienistä, ja asiaa kuultiin myös tapahtumalavalta. Osasto oli suosittu tungokseen asti, sillä messuilla vieraili kaikkineen 13 000 vierasta.

Massamuonituksen johtotehtäviä toteutettiin entiseen tapaan. Lapuan Herättäjäjuhlilla organisoitiin 30 000 juhlavieraan muonitus paikallisin vapaaehtoisvoimin, mukana oli mm. paikallisia maa- ja kotitalousnaisia. Heinäkuun lopulla toteutetussa ensimmäisessä Pohjanmaan Peltopäivässä Seinäjoen Ylistarossa järjestettiin muonitus piirikeskuksen asiantuntijan johdolla ja Ylistaron maa- ja kotitalousnaisten voimin 1 500 kävijälle.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen hankkeista Älä ruoki hukkaa — biojäte paastolle -teemalla toteutettiin kaksi tilaisuutta (114 osallistujaa) ja Syö hyvää -tapahtumia kolme (145 osallistujaa).

Maiseman- ja luonnonhoito

Vuoden aikana jatkui Etelä-Pohjanmaan liiton tilaama arvokkaiden maisema-alueiden inventointityö maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden osalta. Työssä inventoitiin n. 70 aluekohdetta. Lisäksi valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille tehtiin selvitystyö tuulivoima-alueiden maisemavaikutusten arvioinnista yhteistyössä ProAgria Tekniikan kanssa.

Iloksenne olemme todenneet, että MKN Maisemapalvelut on toivottu asiantuntija myös kuntien maisemaselvityksissä ja muissa maisema- ja vihersuunnittelun hankkeissa. Vuoden aikana on tehty arvokkaisiin maisema-alueisiin liittyviä asiantuntijatyöitä, kuten kaavoituksen maisemaselvityksiä. Samoin ovat valmistuneet Lappajärven Paskolammen virkistysalueen yleissuunnitelma sekä Kauhavanjoen kehittämishankkeen yleis- ja toteutussuunnitelmat.

Asiantuntijatyötä tehtiin myös osallistumalla alueellisiin työryhmiin (Laihian maatalousalueiden kosteikkojen, luonnon monimuotoisuuden ja suojavyöhykkeiden yleissuunnittelun ohjausryhmä, Vikuri-hankkeen ohjausryhmä sekä Hyypänjokilaakson neuvottelukunta).

Erilaisia vihersuunnitelmia ja -neuvontaa tehtiin noin kolmellekymmenelle erikokoiselle tilaajalle. MKN Maisemapalvelut näkyvät myös kesän 2016 asuntomessuilla Seinäjoella ja muita yhteistyökuvioita on työn alla mm. talotehtaiden ja insinööritoimistojen kanssa. Piha- ja puutarha-aiheisia luentoja pidettiin yhteensä 6 kpl eri jäsenyhdistyksille.

Maisema-asiantuntijat osallistuivat vuoden aikana myös ProAgria Etelä-Pohjanmaan hanketyöhön. Vyyhti-hankkeessa järjestettiin työpajoja ja vesiensuojeluaiheisia luentoja 4 kpl. Yhdistyksiä ohjattiin neuvonnalla rantamaisemakohteiden hoitajiksi sekä laadittiin kaksi rantaperinnebiotoopin hoitosuunnitelmaa. Maito- ja lihatiloille suunnatuissa hankkeissa työstettiin maatilan maisema- ja ympäristökartoituksesta toimintamalli, joka tuotteistettiin myöhemmin nimellä Markkikartoitus (<http://etela-pohjanmaa.maajakotalousnaiset.fi/markkikartoitus>).

Vuoden loppua leimasi maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijoiden valmistautuminen Neuvo 2020 -järjestelmään.

Yritysneuvonta

Häppeninki-hanke päättyi syyskuun lopussa. Sen tuloksena syntynyt materiaali, mm. neljä uutta tapahtumakonseptia ja excel-muodossa oleva tapahtumaruokailun laskelmapohja, julkaistiin osoitteessa <http://etela-pohjanmaa.maajakotalousnaiset.fi/hankkeet/happeninki>. Häppeninki teki yhteistyötä Etelä-Pohjanmaan liiton toteuttaman Deli & Design -hankkeen kanssa, joka yhdistää eteläpohjalaisia muotoilun ja ruoan osaajia.

Kestosuosikkina jatkaa omavalvonta- ja hygieniakoulutus ja erityisesti ns. hygieniapassitestausta. Piirikeskuksen asiantuntijat ovat vuoden aikana tarjonneet

hygieniakoulutusta ja -testausta 153 henkilölle joko ryhmien tilaamissa tai kaikille avoimissa koulutus- ja testaustilaisuuksissa.

Syyskesällä ProAgria Etelä-Pohjanmaan Lihatilalan talous -hanke järjesti Ahvenanmaalle suuntautuneen opintomatkan, jonka matkanjohtajana ja organisoijana toimi asiantuntijamme. Opintomatkan pääasiallinen tarkoitus oli tutustua tilakohteisiin, tila- ja suoramyyntipisteisiin sekä tuotteistamiseen ja markkinointiin. Lisäksi saimme keskustella yrittäjien kanssa käytänteistä elintarvikevalvonnan ja omavalvonnan tiimoilta Ahvenanmaalla.

Järjestötoiminta

Järjestöllisesti vuosi aloitettiin komeasti Naisvoimaa-päivänä helmikuun alussa, jolloin useita kymmeniä maa- ja kotitalousnaisia kokoontui puurobrunssille Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseolle. Museolla oli mahdollisuus kuulla maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallista historiikkaa kirjoittavan Kirsti Mannisen kertovan työstään. Kivinavetan yläkerrassa saattoi tutustua museon ja ProAgria Etelä-Pohjanmaan yhteistyössä toteuttamaan *Askeleen edellä 150 vuotta* -näyttelyyn ja piirikeskuksen esittelypöytiin, osallistua askarteluun ja kuulla palkitun Seinäjoen maa- ja kotitalousnaisten järjestön kertovan toiminnastaan.

Metsästä voimaa -järjestökampanjaan kuuluvaan Impin-päivän puunhalaustempaukseen osallistui piirikeskuksen alueella noin 200 puunhalaajaa. Tapahtuma sai mukavasti julkisuutta mediassa. Kesällä järjestöväki oli piirikeskuksen asiantuntijan johdolla muonittamassa niin Lapuan Herättäjäjuhilla kuin Pohjanmaan Peltopäivässäkin.

Paperisia järjestökirjeitä on lähtenyt vuoden aikana neljä kappaletta. Lisäksi heinäkuussa 2014 avattiin Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten julkinen Facebook-sivu osoitteessa <http://facebook.com/epmkn>. Samalla Facebook-ryhmä sekä keskusteleva Maku & Oivallus ovat jatkaneet toimintaansa.

Syyskokouksessa piirihohtokunnan jäsen Mari Yliluoma jätti tehtävänsä. Hänen tilalleen valittiin Hanna Helander Seinäjoen Ylistarosta. Kokousväellä oli mahdollisuus jatkaa päivänsä naapurissa Seinäjoki Areenassa järjestetyillä Käsityömessuilla ryhmälippuhintaan.

Perinteiset Jouluiset maalaismarkkinat Seinäjoen Torikeskuksessa siirtyivät tänä vuonna kokonaan Seinäjoen maa- ja kotitalousnaisten toteutettaviksi. Paljon kiitosta saanut tapahtuma keräsi noin 19 000 kävijää. Piirikeskuksella oli markkinoilla oma pisteensä, jossa kerrottiin toiminnasta ja palveluista ja houkuteltiin kävijöitä pysähtymään hupaisien keittiövälineiden avulla. Kiinnostus toimintaamme kohtaan oli suurta.

Vuoden lopulla toteutettiin jälleen paikallisjärjestöjen jäsentietojen päivityskampanja.

Tapahtumat

1.2.	Naisvoimaa-päivän puurobrunssi, Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo
11.6.	Impin-päivän puunhalaustempaus ympäri maakunnan
3.–6.7.	Lapuan Herättäjäjuhlat
29.7.	Pohjanmaan Peltopäivä, Seinäjoki (Ylistaro)
5.–7.9.	Ruokamessut, Kauhajoki
4.10.	Vuosikokous, Seinäjoki
9.10.	Makeaa muotoilua, Seinäjoki (osa Seinäjoki Art & Design -viikkoa)
13.–14.12.	Jouluiset maalaismarkkinat, Seinäjoki (Seinäjoen maa- ja kotitalousnaiset)

Hankkeet

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana

- Häppeninki — Ruokaprovinssin tapahtumakonseptit, rahoittajina Euroopan aluekehitysrahasto / Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan seutukunnat ja kunnat sekä ProAgria Etelä-Pohjanmaa. Hanke päättyi 30.10.2014.
- Vyyhti — Vesistöt ja ympäristö yhdessä hyvään tilaan, rahoittajana Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto / Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Hanketta hallinnoi ja toteutti ProAgria Oulu. Hanke oli maakuntien välinen ja sopimusyhteistyökumppaneina hanketta toteuttivat alueillaan Pohjanmaan Vesi ja Ympäristö ry, ProAgria Keski-Pohjanmaa ja ProAgria Etelä-Pohjanmaa. Hanke päättyi 30.11.2014.

Piirikeskuksen edustaja ollut mukana toteuttamassa

- Älä ruoki hukkaa — biojäte paastolle (MKNK, rahoittajana MMM Laatuketju)
- Syö hyvää (MKNK, rahoittajana RAY)
- Lihatilain talous (ProAgria Etelä-Pohjanmaa, rahoittajana Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007–2013 / Etelä-Pohjanmaan Ely-keskus)

ETELÄ-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirikeskuksen hallitus

puheenjohtaja	kasvintuotannon ja talouden asiantuntija	Riitta Savikurki, Pertunmaa
varapuheenjohtaja	TtM, HTK	Marja Sisko Nousiainen, Savonlinna
jäsen	yrittäjä, projektipäällikkö	Taina Harmoinen, Mikkeli
jäsen	maatalousyrittäjä	Päivi Lappalainen, Kangasniemi
jäsen	luokanopettaja	Kirsi Paasonen, Ristiina
jäsen	toimitusjohtaja	Heikki Pahkasalo, Mikkeli
jäsen	maatalousyrittäjä	Ritva Poikolainen, Pieksämäki
jäsen	KM	Marttiina Sihvola, Sulkava
sihteeri	toiminnanjohtaja	Leena Lahdenvesi-Korhonen, Mikkeli

Varajäsenet: Anu Marttinen, Leena Valjakka, Tiina Malkki, Soili Montonen, Mervi Hotti, Päivi Kotro ja Pasi Pulkkinen.

Piirikeskuksen koulutukset, kampanjat, hankkeet, matkat ja tapahtumat tarjosivat järjestölle paljon toimintaa ja saivat runsaasti mediajulkisuutta pitkin vuotta. Maakunnan kulttuuriympäristön että yrittäjyyden kehittämistyö laajempina kokonaisuuksina yhteistyössä sidosryhmien ja asiakkaiden kanssa oli sekä maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnan että yritysneuvonnan keskeisintä toimintaa. Matkailu-, ja elintarvikeyrityksien ja elintarvikkeiden jatkojalostamisen edistäminen olivat yritysneuvonnan painopisteitä sekä niihin liittyvä laatutyö. Piirikeskuksen hallitus kokoontui neljä kertaa.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Lapsiperheiden ruokahävikin vähentämisen keinoihin perehdyttiin Älä ruoki hukkaa, Biojäte paastolle -koululaistapahtumissa Mikkelin Päämajan koulussa, Juvan Kirkonkylän koululla ja Rantasalmen Rantasalon koululla. Kouluissa tavoitettiin 225 pääosin kolmannen ja neljännen luokan oppilasta sekä 19 aikuista.

Etelä-Savossa järjestettiin syksyllä 2014 kaksi lapsiperheille suunnattua Syö hyvää – tapahtumaa. Tapahtumat järjestettiin Mikkelissä seurakunnan avoimessa päiväkerhossa sekä Juvalla perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon perheiden vanhempainillassa.

Tapahtumissa tutustuttiin uusiin ravitsemussuosituksiin ja saatiin vinkkejä lapsiperheen ruokailuun. Tapahtumat tavoittivat 56 aikuista ja 66 lasta. Yhdistysten tilaamia ruokakursseja järjestettiin vuoden aikana monista eri aiheista, uusimpana teemana syksyllä Kangasniemen Ruokomäessä järjestetty raakasuklaan valmistuskurssi.

Maiseman- ja luonnonhoito

MKN maisemapalvelut toimii tiiviissä yhteistyössä asukkaiden, maanomistajien, yhdistysten ja kulttuuriympäristön hoidon sidosryhmien kanssa eteläsavolaisen kulttuuriympäristön ja maatalousluonnon hyväksi. Painopisteenä ovat laajat luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnittelutyöt sekä viljelyalueiden luonnon monimuotoisuuden ja maaseutumaiseman säilymiseen ohjaava neuvonta ja suunnittelu.

Vuosina 2013-2015 olemme laatineet Etelä-Savon ELY-keskuksen toimeksiantona Lumo- ja kosteikkoyleissuunnitelmaa Kyyveden länsi- ja luoteispuolen valuma-alueille Kangasniemellä, Pieksämäellä ja Mikkelissä.

Vuosina 2008-2013 toteutimme Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten sekä ProAgrioiden ja ELY-Keskusten kanssa yhdessä Härkää Sarvista, HÄÄVI – hanketta. Ympäristöministeriö palkitsi hankkeen Suomen v. 2014 parhaana maisemahankkeena. Suomen parhaasta maisemahankkeesta kilpaillaan joka toinen vuosi. Ympäristöministeriön lisäksi tuomaristossa oli jäseniä myös Museovirastosta, Suomen maisema-arkkitehtiliitosta ja Suomen kulttuuriympäristötutkimuksen seurasta. Häävi -hanke kilpailee seuraavaksi Suomen edustajana Euroopan neuvoston maisemapalkinnosta. Maisemapalkinto liittyy Eurooppalaiseen maisemayleissopimukseen, jolla edistetään maisemanhoitoa, -suojelua ja -suunnittelua. Euroopan neuvoston maisemapalkinto jaetaan joka toinen vuosi ja palkinto on myönnetty kolme kertaa aiemmin.

Ravinnehävikit euroiksi, RAE -hanke on syksyllä 2011 aloitettu yhteistyöhanke Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan kanssa. Hanke pyrkii tehostamaan ravinteiden hyödyntämistä tiloilla ja vähentämään maatalouden vesistökuormitusta. Tavoitteena on maatilojen taloudellinen hyöty ja vesien parempi tila. Viimeisenä toimintavuotenaan 2014 RAE -hanke on järjestänyt viljelijöille erilaisia tilaisuuksia ravinteiden kierrätykseen ja hyötykäyttöön liittyen, lisäksi kosteikoista kiinnostuneille on järjestetty tutustumisretkiä rakenteilla oleville tai vasta valmistuneille kosteikoille. Tiloille on tehty myös kosteikkokartoituksia ja neuvontaa. Hankkeessa on tehty myös laajempaa kosteikkokartoitusta hankkeen painopistealueilla.

Mahdollisuutena Maisema, MAMA -hanketta toteutamme vuosina 2013-2015 yhdessä Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgrian sekä Keski-Suomen ja Etelä-Savon ELY-keskusten kanssa. Hankkeen painopisteenä ovat inventoitujen maisema-alueiden jatkokehittäminen, olemassa olevien maisema- ja kulttuuriympäristöreitistöjen ja -verkostojen kehittäminen, maiseman tuotteistaminen, hoidon järjestäminen entisillä ja uusilla keinoilla sekä hyvien käytäntöjen etsintä kulttuuriympäristön tuotteistamisesta ja hyödyntämisestä etenkin Ruotsista.

Hankkeessa on tuotettu 14-osainen maisemanhoidonkorttisarja maisemanhoitotyön tueksi sekä laadittu Etelä-Savoon mm. kaksi laaja-alaista ja käytännönläheistä maisemanhoitosuunnitelmaa maakunnan valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille. ”Komeasti, Korkealla, Kauaksi - Juvan Vuorenmaan maisemanhoitosuunnitelma” valmistui syksyllä 2014 ja ”Nämä pellot ja veet, metsät, harjateet - Sulkavan Kuhajärven viljelyalueiden maisemanhoitosuunnitelma” valmistui vuoden 2014 lopulla.

Yritysneuvonta

Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan kärkitoimialoja ovat matkailu- ja elintarvikeyrityksiä. Palveluja on tehty niin yritysneuvonnan aloittamiseen,

laajentamiseen kuin kehittämiseenkin liittyen. Erityisen merkittäviä ovat olleet elintarvikkeiden jalostusasteen nostoon ja suoramyynnin käynnistämiseen liittyvät toimenpiteet kuin myös luomutuotannon.

Yritysryhmähanke Saimaa LakeVillas verkostoon on sitoutunut 11 mökkivuokrausyritystä tavoitteenaan kehittää tiivistä verkostomaista toimintatapaa ja yhteistä laadukasta tuotebrändiä. Verkoston työskentely kiihtyi toimintavuoden aikana, ja yrittäjät saivat sovittua yhteiset palvelulupaukset ja toiminnan laatuun liittyvät tarkistukset. Hankkeessa tehtiin myös yrityskohtaisia kehittämistoimia. Hanke päättyi vuoden 2014 loppuun. Verkosto jatkaa toimintaansa itsenäisesti hankkeen jälkeen.

Kilpailukykyä eteläsavolaiseen maaseutuyrittämiseen -hankkeessa selvitettiin eteläsavolaisten kotityöpalveluyritysten määrää, tilaa ja kehittämisenäkymiä. Selvitys osoitti, että kotityöpalveluita tarjoavia yrityksiä oli koko Etelä-Savon alueella. Haastatellut yrittäjät uskoivat alan tulevaisuuteen ja liiketoimintamahdollisuuksiinsa. Suurin osa yrittäjistä työskenteli yksin, eikä työllistänyt ulkopuolisia henkilöitä. Eniten yrittäjät kaipaivat yhteistyökumppaneita, jotta työmäärää voisi esimerkiksi lomien ajaksi jakaa.

Neuvonnassa tehtiin tiivistä asiantuntijayhteistyötä alkutuotannon TosiLampuri ja Lihatilán Skarppiohjelma -hankkeiden kanssa. Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat lisäksi tuottaneet asiantuntijapalveluja useiden muiden kehittäjäorganisaatioiden hanketoimintaan. Asiantuntijatyötä on tehty mm. Mikkelin Ammattikorkeakoulun Ruoka matkailun keskiöön -hankkeessa, Luomuinstituutin vakiinnuttamis -hankkeessa. Yritysneuvojat ovat myös osallistuneet Yritys-Suomi-verkoston toimintaan.

ProAgría Keskusten liiton Maakuntien Parhaat -laatumerkin valtakunnallista koordinaatiotyötä hoidetaan Etelä-Savosta. Yhdessä merkkirytysten ja maakunnallisten merkkirytyshenkilöiden kanssa on toteutettu tiedottamista, yhteismarkkinointia, messuosastoja sekä laatuosaamisen kehittämistä. Maakuntien Parhaat -laatumerkin edellytykset ovat tuotteiden ja palvelujen korkea kotimaisuusaste, asiakaslähtöinen toiminta sekä laadukkaat tuotteet tai palvelut ja niiden jatkuva kehittäminen.

Järjestötoiminta

Etelä-Savossa on lähes 4000 naisjäsentä, jotka ovat aktiivisia maaseudun ja maaseutukaupunkien toimijoita. Järjestötoiminta kokoaa Etelä-Savon maaseudun ja maaseutukaupunkien ihmisiä yhteisölliseen toimintaan. Maakunnassa valitaan vuosittain vuoden Maa- ja kotitalousnainen. V. 2014 Etelä-Savon vuoden Maa- ja kotitalousnaiseksi valittiin Jaana Hottinen, Heinävedeltä. Vuonna 2014 myös piirikeskus antoi tunnustuksen ja palkitsi Hirvensalmen Maa- ja kotitalousnaiset hyvästä tiedotustoiminnasta. Palkitun yhdistyksen erityisansiona on erinomainen Maa- ja kotitalousnaisten tunnusten esillä pitäminen ja järjestönäkyvyys.

Järjestötoiminnassa vietettiin kaksivuotisen Metsästä voimaan -kampanjan ensimmäistä vuotta. Yhdistyksiä kannustettiin järjestämään tapahtumia ja järjestämään teeman sopivia koulutuksia. Valtakunnallinen puunhalaustempaus Impinpäivänä innosti järjestöä myös Etelä-Savossa.

Erialaisten koulutusten lisäksi yhteisöllisyyttä sekä yrittäjyyttä edistävät opintomatkat ovat Etelä-Savon vuotuista ja vakiintunutta toimintaa. Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten kesäkuinen opintomatka Keski-Ruotsiin yhdisti niin maisemanhoitoa, yrittäjyyttä kuin järjestötoimintaakin. Ruskamatka suuntautui v. 2014 itäiseen Lappiin. Matkalaiset tutustuivat lappilaiseen historiaan ja yrittäjyyteen mm. Sallassa, Kemijärvellä sekä Ivalon-Inarin alueella.

Hankkeet

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana

- Kyyveden Lumo-kosteikkoyleissuunnitelma 2013-2015 (konsulttityö)
- ylimaakunnallinen Mahdollisuutena Maisema, MAMA -hanke 2013-2015

Piirikeskuksen edustaja mukana toteutuksessa

- Energiaratkaisut maaseudulla -hanke
- Kilpuri, Kilpailukykyä yrittämiseen -hanke
- Lihatilán skarppiohjelma -hanke
- Luomuinstituutin vakiinnuttaminen -hanke
- ProMatkailu -hanke
- RAE, Ravinnehävikit euroiksi -hanke
- Saimaa LakeVillas -yritysryhmähanke

ETELÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten hallitus

Puheenjohtaja	yrittäjä	Merja Pekkala Merja, Kouvola
Varapuheenjohtaja	matkailuyrittäjä	Maija Saikko, Taipalsaari
Jäsen	maatalousyrittäjä	Rauni Miettinen, Hämeenkoski
Jäsen	yrittäjä	Riitta Siivola, Janakkala
Jäsen	yrittäjä	Liisa Naapi, Längelmäki
Jäsen	matkailuyrittäjä	Teija Lindell, Juupajoki
Jäsen	maatalousyrittäjä	Helena Holm, Askola

Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus toimii Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Kymenlaakson, Pirkanmaan sekä Uudenmaan maakunnissa 16 toimihenkilön voimin. Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus edistää arjen taitoja, laadukasta elintarvikeketjua, maisemanhoitoa, yrittäjyyttä ja yhteisöllisyyttä osana valtakunnallisen järjestön toimintaa. Piirikeskuksen toiminnanjohtajana toimi Minna Komulainen ja syyskuun alusta sijaisena Karita Alén. Neuvonnan eri toimialoille osaamisvastaavina toimivat MKN-ruokaneuvoissa Outi Penttilä Pirkanmaalta, MKN-maisemapalveluissa Jutta Ahro Pirkanmaalta, MKN-yrityspalveluissa Sanna Lento-Kemppi Etelä-Karjalasta ja järjestöpäällikkönä Riitta Kinnari Hämeestä. Etelä-Suomen alueella järjestettiin yli sata kampanjatilaisuutta, yli kaksisataa kurssia, noin 150 luentoa sekä noin 300 järjestötilaisuutta. Kaikissa näissä oli mukana lähes 39 000 osallistujaa.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Ruokaan ja elintarvikkeisiin liittyviä asiantuntijapalveluita antoi Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksessa toimintavuonna viisi ruoka- ja yritysasiantuntijaa. Vuoden 2014 teemana oli Metsästä Voimaa ja siihen liittyvät kurssit ja luennot olivat suosittuja. Villiyrtykursseilla tutustuttiin kenties uusiin ja tuttuihin villiyrtyteihin ja ruokaa tulistellen -kursseilla ruokaa valmistettiin luonnon helmassa. Kurssitarjottimelta löytyi myös gluteenitonta leivontaa, kakunkoristelua, riistaa ja marjoja sekä erilaisiin ravitsemukseen liittyviä luentoja. Kaikkiaan ruokakursseja pidettiin 55 kpl ja mukana oli 717 osallistujaa, luentoja pidettiin 19 kpl, joissa 290 kuulijaa. Kotitalousneuvonnan ja ravitsemukseen liittyviä tuotteita ja palveluja markkinoitiin aktiivisesti uusille asiakkaille, mm. yhdistyksille ja yrityksille. Ruoka-asiantuntijat tekivät tuotekehitystyönä kolmen eri teeman kurssiaineiston materiaalin Metsäruokakursseihin järjestön käyttöön. Uudellamaalla ja Etelä-Karjalassa yhdistyksillä oli mahdollisuus hakea tukea ruokakursseille ja luennoille.

Ruoka-asiantuntija oli mukana Herkkujen Suomi – tapahtumassa MKNK:n väen kanssa. Yhteistyössä Hämeen kalatalouskeskuksen kanssa osallistuttiin Jokioisilla ensimmäistä kertaa järjestettyyn Mansikki-lasten maatalousnäyttelyyn. Uutena yhteistyön avauksena toteutettiin lapsiperheille suunnattu pilotti, jossa ruoka-asiantuntija teki kevään ja syksyn aikana neljä perhekäyntiä viiteen lapsiperheeseen. Käyntien tarkoituksena oli saada perheiden arkea sujuvaksi ja auttaa arjen haasteissa. Aiheina olivat ruuanvalmistus, kodinhoito ja perheiden taloudelliset asiat. Pilotin rahoitti Hämeenlinnan kaupunki ja yhteistyössä mukana olivat kaupungin neuvolapalvelut sekä Vaahteramäen perhetyö. Hämeessä kokouspalvelut jatkuivat vilkkaana myös vuonna 2014. Pirkanmaan maatalouden edistämissätiön tuki mahdollisti ruokakurssien ja luentojen pitoa. Läheltä hyvää – tapahtumassa Ahlmanilla oltiin mukana Syö hyvää -pisteellä. Pirkanmaan

Kalatalouskeskukselle ideoitiin uusia reseptejä täplärapujen käyttöön ja nämä reseptin kuvattiin Youtubeen. Uudenmaan alueella kurssitoiminta on ollut useamman vuoden hyvin aktiivista. Yhdistykset hakivat kurssien pitoon tukea Rauha ja Ilmarin Auerin säätiöltä. Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjan myötä tehtiin uusi aluevaltaus ja pidettiin kolme kotitalousneuvonnan tilaisuutta Kirkkonummen K-Ctymarketissa. Aiheena oli ruisleivän leivonta, pakkausmerkinnät sekä kasvisten käyttö. Elokuussa Järvenpäässä pidetyssä Maa elää -tapahtumassa esiteltiin Viljan tie ja Kasvisaarre-toimintaratoja.

Valtakunnallisia Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen hallinnoimia hankkeita toteutettiin alueella laajasti. Alakouluissa toteutetut Älä Ruoki Hukkaa -tapahtumat sekä lapsiperheille suunnatut Syö Hyvää -tapahtumat kokosivat laajasti kiinnostuneita. Alueellisesti yhdistykset tilasivat oman alueensa kouluille HEVI -etsivä sekä Viljan tie -toimintaratoja. Näyttelytoiminta, muut neuvonta-tilaisuudet ja tiedotus oli aktiivista.

Paikallinen media on kiinnostunut ruokakursseista ja muista kampanjatapahtumista ja julkaisee mielellään näyttäviä artikkeleja kuvineen kotitalousneuvontaan liittyvistä tapahtumista. Tämä lisää erityisesti maa- ja kotitalousnaisten tunnettavuutta ja osaamisen arvostamista.

Maiseman- ja luonnonhoito

Maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntemusta tehtiin Etelä-Suomen alueella kuuden maisemasuunnittelijan voimin, noin viiden henkilötyövuoden resurssilla. Maakunnista Uudellamaalla ei ollut omaa toimijaa, mutta maakunnassa tehtiin toimenpiteitä Hämeestä ja Kymenlaaksosta käsin. Etelä-Suomen alue tarjoaa mahdollisuuksia monipuolisen maisemasuunnittelun toteuttamiseen. Asiantuntijoiden käytännönläheinen ote ja ihmisten kanssa toimiminen näkyi mm. toteutetuilla kyläkävelyillä ja opintoretkillä.

Vuonna 2014 piirikeskus toteutti lisäksi useampia laajoja maisemaselvityksiä ja vastaavia. Tähän työhön antoi mahdollisuuden laajempi asiantuntijapohja. Suurempia kokonaisuuksia tarjottiin myös vesistön hoitoon liittyvään suunnitteluun ja neuvontaan sekä käytännön hoidon suunnitteluun ja järjestelytoihin. Myös maiseman tuoteistus yritystoiminnan uutena mahdollisuutena lisääntyi kuluneena vuonna. Siihen liittyen tehtiin erilaisia koulutuspaketteja yrittäjille.

Kaikissa maakunnissa maisemasuunnittelu oli mukana perusmaatalouden ympäristöasioiden kehittämistyössä, jota toteutettiin pääasiassa kehittämishankkeiden kautta. Tähän kehittämistyöhön liittyy maisemasuunnittelun, kasvinviljelyn sekä valumavesien hallinnan yhdistäminen maataloutta parhaiten palvelevaksi. Maiseman- ja luonnonhoitoon liittyvä neuvonta oli vähäisempää vuonna 2014, koska ympäristötuessa ei ollut enää rahoitusmahdollisuuksia ja uusi ympäristöohjelma oli vasta työn alla.

Yritysneuvonta

Yritysten liiketaloudellista osaamista on vahvistettu mm. ruokapalveluyrityksen kannattavuus- ja hinnoittelulaskennassa ja alkavien yritysten toimintaedellytysten

selvityksillä. Ammatillista osaamista on vahvistettu mm. tuotekehitykseen, tuotteistamiseen, omavalvontaa ja hygieni-osaamiseen liittyvissä asioissa. Taito Etelä-Karjala ry:n kanssa toteutettiin yhteistyössä laaja ”Matkalla yrittäjyyteen” koulutuskokonaisuus, jossa ohjattiin liiketoimintasuunnitelman tekemiseen yrittäjyyttä suunnittelevia henkilöitä. Tämän yhteistyön tuloksena oltiin myös mukana perustamassa osuuskuntaa em. koulutuksen käyneille yrittäjille.

Yritysasiantuntijat toimivat asiantuntijoina useissa eri hankkeissa Etelä-Suomen alueella. Potkua maaseudun yritystoimintaan Pirkanmaalla -hankkeessa kehitettiin pirkanmaalaisien matkailuyrittäjien ruokamatkakonsepteja järjestämällä Makumatka maalle - työpajoja. Lisäksi järjestettiin teemapäiviä tilamyymälän perustamisesta, uusista pakkausmerkinnöistä, verkkokaupan perustamisesta, lampaan- ja vuohenmaidon jatkojalostamisesta sekä villiyrtytien käytöstä matkailuyrityksissä. Palveluja kotiin -infoja järjestettiin viisi kappaletta eri puolilla Pirkanmaata yhdessä Elias.fi kanssa. Suomen Kädentaidot 2014 -messujen Deli -osastolla oltiin 10 Pirkanmaalaisen elintarvikeyrittäjän kanssa, messuilla maistatettiin yrittäjien tuotteita maku-pareina. Palaute yrittäjiltä tällaisesta maistatuksesta oli erittäin positiivista. Yritystoiminnan kartoituksia tehtiin 5 kpl. Opintomatalla Itävaltaa ja Unkariin tutustuttiin kohdemaiden maaseutu-yrittämiseen ja tuotteistamiseen verkottuen matkalla olijoiden kanssa.

Live – Liiketoimintaa verkostoitumalla -hankkeessa järjestettiin Hämeen, Pirkanmaan ja Uudenmaan alueilla toimiville Green Care -alan yrittäjille ja yritystoiminnasta kiinnostuneille koulutusta ja opintomatkoja. Hanke järjesti myös ulkomaan opintomatkan Saksaan.

Kapustat kaakkoon -hankkeella edistettiin kaakkoissuomalaisen ruokamatkailun tunnettavuutta venäläisille matkanjärjestäjille ja ruokatoimittajille sekä Pietarissa että Suomessa. Hankkeen puitteissa esiteltiin viidessä eri kauppatapahtumassa sekä kotimaisille että venäläisille kuluttajille kaakkoissuomalaisia elintarvikkeita makupari-ajatuksella. Lisäksi perustettiin ns. Vkontakke -ryhmä ”Makuja Suomesta”, jossa ruokamatkailu- ja elintarvikeyritykset markkinoivat ja toivat esille tuotteitaan ja palveluja venäläisessä internet-portaalissa.

Makumatalla Kaakkois-Suomessa -hankkeen tilaisuuksissa ja työpajoissa edistettiin mm. yrittäjien verkostoitumista ja ruokapalvelujen kehittämistä (teemoina mm. villivihannekset, ”Makeita makuja läheltä”, ”Laatua ja kannattavuutta juhlapalveluun”, ”Aito, onnistunut asiakaspalvelu”). Hanke organisoivat myös kaakkoissuomalaisien osastoa Herkkujen Suomi-tapahtumassa, jossa edistettiin alueen paikallisten makujen myyntiä ja tunnettavuutta.

Huomisen hämäläinen ruoka ja juoma -hankkeelle tehtiin ostopalveluna kysely Kanta- ja Päijät-Hämeen alueella toimivan Ruokamatkaverkoston yrityksille verkoston jatkotoiminnasta ja toteutettiin joulumarkkinointiin liittynyt yhteismarkkinointi.

Loving Local Values -hankkeelle toimitettiin Ruokatarinoita Kymenlaaksosta –julkaisu, johon kerättiin 32 kymenlaaksolaisen yrittäjän ruokatarina. Lisäksi hankkeelle järjestettiin kolme opintomatkaa; Etelä-Savoon, Lähiruoka & Luomu-messuille sekä Itä-Uudellemaalle. Hankkeen puitteissa osallistuttiin Elimäen Lähiruokamessuille, jossa ruokatarinakirja lanseerattiin.

Agrisociale Green Care -hankkeessa järjestettiin opintomatka Sardiniaan sekä keväällä että syksyllä, jossa oli mukana alan toimintaa toteuttavia tai sitä suunnittelevia yrityksiä Uudellamaalla ja Etelä-Kymenlaaksossa. Vastaavasti sardinialaiset tutustuivat uusimaalaisiin ja eteläkymen-laaksolaisiin yrityksiin opintomatallaan syksyllä. Hankkeessa järjestettiin myös 2 työpajaa.

Järjestötoiminta

Järjestön tapahtumiin ja toimintaan ei ollut käytettävissä hankerahoitusta. Yhdistyneiden alueiden säätiöiltä saatiin avustusta yhdistysten talouskoulujen järjestelykuluihin. Vuoden aikana järjestettiin useita sekä koko aluetta käsittäviä että maakunnallisia koulutuksia, tapahtumia ja retkiä.

Hiljentymisen päivä Lopella Hämeessä, kesäretki Uudellamaalla, suvipäivä Hämeenkyrössä Pirkanmaalla ovat jo perinteisiä, odotettuja tilaisuuksia, joihin osallistui kolmatta sataa henkilöä. Monet tapahtumat suunniteltiin Metsästä Voimaa -kampanjaan liittyen. Järjestöväelle toteutettiin retkiä käsityöriesteilylle maaliskuussa, kesäkuussa Päijänteelle ja elokuussa matka Viron puutarhoihin, osallistujia näihin yhteensä 101 henkilöä. Impin päivänä osallistuttiin monella alueella puun halaustempaukseen. Alueen kansallispuistoja bongattiin metsäteemaan liittyen.

Valtakunnallisen jäsenrekisteriohjelman testaukseen ja valmistumiseen tähdäten suunniteltiin loppuvuodelle ProAgria Etelä-Suomen ja maa- ja kotitalousnaisten yhdistysten talouskoulut joka maakuntaan. Talouskouluissa käytiin läpi säännöt, jäsenyys ja talouden hoitoon liittyvät asiat. Järjestökoulutuksia toivottiin joka vuodelle eri aiheista. Jäsenrekisteriohjelmalla varten panostettiin koko vuoden ajan testauksilla ja koulutuksissa ja omia tietoja päivittämällä. Ohjelman valmistuminen ei kuitenkaan toteutunut.

Huhtikuussa järjestettiin koko Etelä-Suomen jäsenistölle opintomatka ”Irlannin kevään tuuliin”. Matkalle osallistui 30 henkilöä.

Maakuntatiimit kokoontuivat alueittain 1- 2 kertaa vuoden aikana. Maakuntakokoukset pidettiin maakunnittain samalla ohjelmalla. Kokouksissa valittiin edustajistoon jäsenet, esitys puheen-johtajaksi sekä hallituksen erovuoroiset jäsenet Mirja Hellstedt oli jokaisessa maakunta-kokouksessa vieraana ja metsäiset laulut kuuluivat ohjelmaan. Edustajiston kokous pidettiin marraskuussa Pälkäneellä.

ProAgria Etelä-Suomen ja maa- ja kotitalousnaisten järjestöryhmä kokoontui neljä kertaa, yhdistyskirjeitä lähetettiin kaksi, maaliskuussa ja syyskuussa sekä vuoden aikana useita maakunnallisia sähköpostitiedotteita. Nettisivuja ja facebook -sivuja päivitettiin aktiivisesti. Uusia jäseniä saatiin sekä nettisivujen kautta että tapahtumien yhteydessä. KOTI ja maaseutu -lehden markkinoimiseksi järjestettiin asiamiespäivä Pälkäneellä huhtikuussa, osallistujia 25.

Hankkeet

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana

- Agrisociale Green Care -hanke, Etelä-Kymenlaakso ja Uusimaa (Sepra ry ja Silmu Leader) Yleishyödyllinen kehittämishanke ja kansainvälinen hanke (Sardinia, Italia)
- Loving local Values, kansainvälinen kylämatkailuhanke, Kymenlaakso (Sepra ry ja Pohjois-Kymen Kasvu ry.)
- Makumatkalla Kaakkois-Suomessa, Kaakkois-Suomi (K-S ely-keskus)

Piirikeskus mukana toteutuksessa

- Huomisen hämäläinen maatila (Häme ja Päijät-Häme, Hämeen ely-keskus)
- Maaseutuyrittäjyys ja yritysyhteistyö Hämeessä MYY (Häme ja Päijät-Häme, Hämeen ely)
- Potkua maaseudun yritystoimintaan Pirkanmaalla
- Kapustat Kaakkoon – ruokapalveluja ja elintarvikkeita venäläisille matkailijoille (K-S ely-keskus)
- Yrittäville – hanke, Kaakkois-Suomi (K-S ely-keskus)
- LIVE - Liiketoimintaa verkostoitumalla Green-Care koulutushanke. Häme, Päijät-Häme, Uusimaa, Pirkanmaa (Hämeen ely-keskus)
- Menestyvä maaseutuyrittäjä -koulutushanke (ely-keskus) 1.3.2012-31.12.2014

Tapahtumat 2014

Etelä-Karjala

13.2.	Maakuntatiimi, Lappeenranta
10.-13.4.	Opintomatka ”Irlannin kevään tuuliin” (koko Etelä-Suomen jäsenistö)
26.4.	Maakuntakokous, Imatra
21.-23.8.	Herkkujen Suomi –tapahtuma, Helsingin rautatienranta
7.9.	Maaseutumarkkinat, Lappeenrannan kauppatori
10.11.	Maakuntatiimi, Lappeenranta
12.11.	Yhdistyksen talouskoulu ja jäsenyys, Lappeenranta
19.11.	Yhteisöllisyys on voimaa, Parikkala

Häme

22.1.	Hiljentymisen päivä, Loppi
20.3.	Maakuntatiimi, Hämeenlinna, Lammi
30.–31.3.	Käsityöristeilymatka
4.4.	Maakuntakokous, Hämeenlinna
15.4.	KOTI ja maaseutu –lehden asiamiespäivä, Pälkäne
11.6.	Impin päivän patikkaretki ja puunhalaustempaus Liesjärven kansallispuisto, Tammela
28.6.	Järjestöväen kesäretki Päijänteelle ja Kelventeen kansallispuistoon
28.–30.8.	Puutarhamatka Viroon
21.10.	Maakuntatiimi, Hämeenlinna
29.10.	Yhdistyksen talouskoulu ja jäsenyys, Asikkala
30.10.	Yhdistyksen talouskoulu ja jäsenyys, Hämeenlinna
12.11.	Edustajiston kokous, Pälkäne

Kymenlaakso

12.3.	Maakuntakokous, Kouvola
5.6.	Luontoretkeä Valkmusan kansallispuistoon
11.6.	Impin päivän puunhalaustempaus, Iitti
11.11.	Yhdistyksen talouskoulu ja jäsenyys, Kouvola

Pirkanmaa

29.3.	Maakuntakokous, Tampere
3.8.	Suvipäivä, Hämeenkyrö
26.9.	Hyvä Ikä – Terve Aikuinen messut, Tre – Syödään yhdessä –aiheena Demokeittiössä
20.–24.10	Opintomatka Itävaltaan ja Unkariin
4.11.	Yhdistysten talouskoulu, Tampere
14.–16.11	Suomen Kädentaidot 2015 -messut, Pirkanmaan yrittäjien kanssa Deli – osastolla

Uusimaa

23.1.2014	Maakuntatiimi, Järvenpää
21.3.2014	Maakuntakokous, Tuusula
10.6.2014	Kesäretki Porvoo & Målmgårdin kartano
30.8.2014	Maa elää -sadonkorjuutapahtuma, Järvenpää
5.11.2014	Yhdistyksen talouskoulu ja jäsenyys, Järvenpää

KAINUUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta

Puheenjohtaja	emäntä	Tarja Tervo, Sotkamo
Varapuheenjohtaja	puutarhuri	Taina Pulkkinen, Kuhmo
Jäsen	taksi- ja matkailuyrittäjä	Hilkka Heikkinen, Ristijärvi
”	emäntä	Liisa Heikkinen, Hyrynsalmi
”	toimistos sihteeri	Sisko-Liisa Rusanen, Vaala
”	maaseutuyrittäjä	Kaija Väisänen, Puolanka
1. varajäsen	emäntä	Helena Leinonen, Paltamo
2. varajäsen	emäntä	Merja Karjalainen, Kajaani
3. varajäsen	emäntä	Ritva Karppinen, Suomussalmi
Esittelijä	toiminnanjohtaja	Marjatta Pikkarainen

Kotitalousneuvonnassa pidettiin kaksi villiyrittinäyttelyä, samoin sienikursseja pidettiin syksyllä kaksi. Toteutettiin mm. Syö hyvää –tapahtumia ja Biojäte –paastolle tapahtumia. Päivikki ja Sakari Sohlbergin säätiö avusti ikääntyneiden ravitsemukseen liittyviä tilaisuuksia eri puolilla Kainuuta. Maistuisiko järkiruoka? –tapahtumia toteutettiin loppuvuodesta Alli Paasikiven Säätiön avustuksella isovanhemmille ja lastenlapsille.

Ympäristökorvaussuunnitelmia tehtiin ahkerasti, ja Maisemat Ruotuun –hankkeen osana toteutettiin useita maiseman- ja luonnonhoitoon liittyviä neuvontatapahtumia. Maisemanhoidosta teetettiin Kylämaisemien Puolesta –video ja maaseutuyrittäjyydestä Tervetuloa Kainuuseen –video, jotka molemmat saivat näyttävän ensiesityksen Helsingin Senaatintorilla kesäkuussa Kainutlaatuinen –tapahtumassa. Olimme muutenkin tämän noin 100 000 kävijää keränneen tapahtuman osatoteuttaja, vastuullamme mm. yrittäjien paikkavaraukset tapahtumaan sekä tapahtuman elintarvikehygieniasiat. Omalla osastollamme Kylätorilla oli tapahtumaan teetetyt videon sekä myös pääkaupunkiseudulla pyörineen Radio Kajauksen mainoskampanjan vauhdittamana esillä erityisesti yritysneuvonta.

Yritysneuvonnassa MASVA-työ sekä yhteistyö Kainuun Ammattiopiston kanssa olivat muita keskeisiä sisältöjä, samoin Lähihuokahankkeeseen liittynyt yhteistyö elintarvikeyritysten kanssa. Tanskan, Ruotsin ja Venäjän kanssa toteutettiin Norden-rahoituksella pieni hanke, jossa keskiössä oli oppi kolmannen sektorin mahdollisuuksista hyvinvointipalveluiden tuottamisessa. Järjestötoiminnassa oli vilkas palkitsemisten vuosi, liittyen myös omaan juhluvuoteemme, kun ProAgraria Kainuu täytti 110 vuotta ja Kainuun Maa- ja kotitalousnaiset 80 vuotta. Palkitsemisia oli myös uudistuneilla kylätoimintapäivillä eli Kylägaalassa. Vuoden Kaunuulaesen Kylän titteli meni komeasti Suovaaraan, jossa aktiivista kylätoimintaa pyörittää maa- ja kotitalousseura.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Ruoan ympärillä järjestettiin tapahtumia niin nuorille kuin vanhoillekin, sekä perehdyttiin metsäisiin teemoihin. Metsäisen aiheen ympärillä liikuttiin erityisesti, kun järjestimme kaksi sienikurssia (Kajaanissa ja Sotkamossa), joihin osallistui yhteensä 38 innokasta sienestäjää. Kahteen järjestämäämme yrittinäyttelyyn tutustui runsaasti ihmisiä niin Kainuun Helsingissä 2014 – tapahtumassa kuin Vuolijoen Wanhan ajan maatalousnäyttelyissäkin. Lisäksi esittelimme erilaisia tomaattilajikkeita Suomussalmella toritapahtumassa.

Alakouluikäisille suunnattuja *Älä ruoki hukkaa – biojäte paastolle* -tapahtumia järjestettiin kaksi Puolangalla (Puolankajärven koulu ja Väyrylän koulu) ja yksi Sotkamossa (Pohjavaaran koulu). Tapahtumiin osallistui yhteensä 61 lasta ja viisi aikuista. Lapsiperheille suunnattuja *Syö hyvää* – tapahtumia järjestettiin Kajaanissa kolme (Pirpanan perhekahvila, Lohtajan nettikahvila ja Monika monikulttuurikeskus). Hyvästä syömisestä kävi kuuntelemassa yhteensä 64 aikuista ja 12 lasta. Päivikki ja Sakari Sohlbergin säätiön tuella järjestettiin yhteensä viisi *Ravitsemusvinkeillä virtaa ikääntyneille* – tapahtumaa, joista kolme pidettiin Sotkamossa, yksi Suomussalmella ja yksi Ristijärvellä. Ikääntyneen toimintakykyä edistävästä syömisestä oli kiinnostunut yhteensä 76 henkilöä. Alli Paasikiven Säätiön tuella isovanhemmille ja heidän lapsenlapsilleen järjestettiin kolme hauskaa *Maistuisiko järkiruoka?* – tapahtumaa Sotkamossa ja Kajaanissa (yht. 60 osallistujaa).

Vuokatin Urheiluopistolla pidettiin liikunnanohjauksen peruskurssille 1 opintopisteen arvoinen Ravinto – opintojakson, sekä liikunnan ammattitutkinnon opiskelijoille ravintoluennot.

Maukkaita ja terveellisiä syömistottumuksia edistettiin myös mukavan *Kevyesti kohti kevättä* – ruokakurssin muodossa osana Apuva-hanketta. Vuolijoella järjestetyille kurssille osallistui 10 kokkaajaa. Apuva –hankkeen Elämäntapamuutosten ryhmä puolestaan pohti painonhallintaa alkuvuodesta. Asiantuntijamme osallistui ravitsemusaiheisen artikkelin kirjoittamiseen julkaisussa, joka koski ikäihmisten ravitsemusta (Seniorikaste-hankkeen toimeksiantona).

Kainuulainen Lähiruoka – hankkeessa jatkettiin elintarvikesektorin kehittämistyötä. Edellisenä vuonna päivittämämme Kainuussa tuotettu –alkuperämerkki myönnettiin kolmen tuottajan käyttöön. Kainuussa tuotettu –merkkiä tuotiin tutuksi myös kuluttajille joulukuussa Kainuulaisella Joulutorilla. Kainuun liiton hallinnoimassa Kainuu Helsingissä 2014 – tapahtuman valmisteluissa olimme vahvasti mukana, ja Senaatintorin tapahtumaan saatiin mukaan yli sata kainuulaista yritystä.

Maiseman- ja luonnonhoito

Maisemanhoidon neuvonnassa oli vilkas vuosi. Asiantuntijamme Marjo Piirainen aloitti työt piirikeskuksessa toukokuun alusta, ja laati loppuvuoden aikana 40 ympäristökorvaussuunnitelmaa. Hän oli mukana myös Lapin ja Kainuun ELY-keskusten Maisemat Ruotuun –hankkeessa. Sen osana toteutettiin ostopalvelutyönä useita kyläkävelyä eri puolilla Kainuuta, ja niistä kahdessa oli mukana asiantuntijamme. Opeteltiin myös aitojen tekoa Vimpelin lammasaitatalkoissa, ja Vuolijoen Riihipiha-tapahtumassa osastoamme täydensi pystyaidan teon näytös. Sotkamon Porttivaaran niittotalkoiden järjestäminen yhtenä helteisenä päivänä oli myös kesän huippuhetkiä! Luomu-päivän tapahtumassa 4.10. Kajaanissa oli esillä maisemanhoito ja hankkeen aikana rakentamamme laidunpankki. Hankkeen lopussa järjestettiin tiedotustapahtuma, jossa kerrottiin maisemanhoidosta ja sen mahdollisuuksista sekä esiteltiin hankkeen Kainuun tapahtumia ja toimintaa ja arvokkaiden maisema-alueiden inventointia. Tilaisuudessa oli myös Ympäristöministeriön ja eri kyläyhdistysten edustajia.

Maisemat Ruotuun –hanke teetti aloitteestamme myös Kylämaisemien Puolesta – lyhytvideon, jonka ensiesitys oli Kainutlaatuinen-tapahtuman screenillä Helsingin Senaatintorilla kesäkuussa. Tämä 3-minuuttinen video on ladattavissa Internetistä Youtubesta. Maisemat Ruotuun –hankkeesta on painettu myös loppujulkaisu.

Yritysneuvonta

Yritysasiantuntija keskittyi päättyvän ohjelmakauden viimeisten investointihankkeiden valmisteluihin sekä toteutuksessa olevien yrityshankkeiden maksatuksiin. Kouluttajan tehtäviä oli normaalivuotta enemmän, mikä johtui osaltaan tutkintoperusteiden uudistuksesta ammatillisen koulutuksen puolella. Koulutusta pyydettiin mm. aiheista

Pienten yritysten kaupalliset kanavat, Asiakastyytyväisyys ja kilpailukyky, Hinnoittelu, Kannattavuuden arviointi, Sopimukset, HACCP. Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten henkilöstöä koulutettiin Kasvunvaran käyttöönnottoon. Näihin koulutuksiin osallistui paikan päällä 81 henkilöä. Osa luennoista lisäksi nauhoitettiin.

Kainuulainen Lähiruoka –hanke toteutti 16.4. Kajaanissa lähiruokafoorumien yhteistyössä Kainuun ammattiopiston kanssa. Kainuulaiset tuottajat ovat jo useampana vuonna esitelleet ja maistattaneet tuotteitaan eri ostajatahojen edustajille. Tänä vuonna tilaisuuteen yhdistettiin Kokkikunkku-kilpailu, jossa ammattikokit sekä kokkiopiskelijat valmistivat kolmen ruokalajin menuita kainuulaisista raaka-aineista. Kainuun elintarvikepäivä järjestettiin osana hankkeiden yhteistä lopputapahtumaa - *Mikä ihmeen biotalous?* – Kajaanissa marraskuun 28. päivänä. Päivä keräsi 43 osallistujaa, ja erityisesti aamupäivän aiheena oli Pellosta pöytään eli elintarvikeasiat. Yhteistyössä Aitoja makuja –hankkeen kanssa pidettiin joulukuussa suoramyymintäpäivä *Mutkat suoriksi ja suoramyymään*. Päivän aikana pureutui yhteensä 55 osallistujaa elintarvikelainsäädännön mahdollisuuksiin pienimuotoiselle toiminnalle, sai apua suoramyynnin aloittamiseen ja kuuli esimerkkejä suoramyymintätiloilta. Kainuulainen Lähiruoka -hankkeessa selvitettiin myös, millainen elintarvikeasiantuntijamalli soveltuisi Kainuuseen. Lisäksi rakennettiin nettiin tulevan elintarvikealan yrittäjän tietopankin rakenne ja sisältö.

Masva-hankkeella oli vilkas toimintavuosi. Masva- ja lähiruokahankkeet yhdessä piirikeskuksen kanssa toimeksiantivat Tervetuloa Kainuuseen –esittelyvideon Senaatintori-tapahtumaan. Tuotanto esitteli Kainuun elinkeinotoimintaa maaseututoimialojen näkökulmasta ja se pyöri Senaatintorin Kylätorin screenillä sekä Kulttuuriratikassa Kainutlaatuinen -tapahtuman aikana.

Kevään aikana järjestettiin elintarvikekilpailutus, jossa Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johdolla kilpailutettiin kaikki päätuoteryhmät. Alueellamme kokeiltiin hankinta-asiamiespalvelua, eli asiantuntijatuon antamista yrityksille tarjouspyyntöön vastaamiseksi. Yritysasiantuntija auttoi yrityksiä tarjousten tekemisessä ja ohjasi liiteasiakirjojen laadinnassa sekä omavalvontasuunnitelmien päivitystyössä. Esimerkki Lähiruokan hankintaprosessista Kainuussa julkaistiin EkoCentrian julkaisemassa Lähis-oppaassa sivuilla 48-49. [http://www.ekocentria.fi/resources/public/Lähis-opas%202014.pdf](http://www.ekocentria.fi/resources/public/Lahis-opas%202014.pdf)

Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus toimi asiantuntijaroolissa sekä koordinaattorina Pohjoismaiden Ministerineuvoston (Norden) rahoittamassa hankkeessa ”The role of NGOs as welfare service providers”. Hankkeen Lead Partner oli venäläinen TRIM ja partnerit Suomesta, Ruotsista ja Tanskasta. Hankkeen myötä yhteistyömme tiivistyi erityisesti tanskalaiseen ympäristöjärjestöön Miljøpunkt Norrebrohon, joka on kiinnostunut jatkoyhteistyöstä kanssamme.

Voimavarariihi- tai työnohjauspalvelua sai viisi maatalousyrittäjää vuoden aikana osana Apuva-hanketta. Osana ENEUVONTA-esiselvityshanketta selvitettiin Internet-yhteyksien hyödyntämisen mahdollisuuksia yrittäjien arjessa sekä heihin kohdistuvassa neuvonnassa. Aivan vuoden lopussa käynnistyi Lomitus- ja sijaisryrittäjäyryshanke, jossa kehitetään palveluyrittäjyyttä mm. Kasvunvara-metodia hyödyntäen.

Järjestötoiminta

Järjestötoiminnan kohokohta oli marraskuun 21. päivänä pidetty juhlaedustajakokous ProAgraria Kainuun 110-vuotisjuhlan ja Maa- ja kotitalousnaisten järjestäytymisen 80-vuotisjuhlan. Syyskuun 6. päivänä pidettiin Suomussalmella maakunnallinen Naisvoimaa-päivä, missä 80-vuotinen taipaleemme oli myös esillä. Pidimme osastoa Marjanpoiminnan MM-kisojen toritapahtumassa. Päivä oli myös Etsivän Nuorisotyön kautta yhdessä toteutettavan käsityökampanjamme avaus, ja päivässä julkistettiin

vuoden 2014 Kainuun Maa- ja kotitalousnainen: Sirpa Juntunen Kerälän ympäristön maatalousnaisista Suomussalmelta.

Kainuun kylätoimintapäivät uudistettiin muiden Kainuun kylätoimijoiden kanssa Kylägaalaksi, joka pidettiin joulukuun 10. päivänä. Osallistujia oli noin sata. Vuojen Kaenuulaesena Kylänä palkittiin Sotkamosta Suovaara, jossa kylätoimintaa pyörittää vireä maa- ja kotitalousseura. Vuojen Kaenuulaeset olivat Eila ja Kai Takia Hyrynsalmen Moiovaaran kyläyhdistyksestä. Maa- ja kotitalousnaisten viestintätunnustus annettiin Sapsoperän kyläyhdistykselle, joka piti maa- ja kotitalousnaisia hienosti esillä Kainutlaatuinen –tapahtumassa Senaatintorilla Helsingissä kesäkuun 13. – 15. päivinä. Sapsoperäläiset houkuttelivat tapahtuman osallistujia kutomaan yhteistä räsyoppanaa, joka luovutettiin tapahtuman lopuksi Perhehoitoliiton kautta helsinkiläiselle nuorten ja lasten sijaiskodille.

Metsästä voimaa –kampanjaa toteuttivat Maisemat Ruotuun –hankkeen kautta kaksi naisten raivaussahakurssia, Kuhmon Timoniemellä ja Etelä-Kajaanin kylillä. Osallistujia oli yhteensä 15. Olimme tiiviisti mukana Kainuun kyläteemaohjelman toteutuksessa ns. kylätiimin jäsenenä, sekä tulevien kylähankkeiden teemaohjelman suunnittelussa. Tähän liittyi mm. kahdeksan eri kuntaa sisältäneet iltatilaisuudet loka-marraskuulla. Työhyvinvointihanke Apuva järjesti edelleen parikymmentä kurssia ja lyhytkoulutusta maa- ja metsätalousyrittäjille ja muulle maaseudun väelle. Hankkeen opintomatka Koillismaalle ja Etelä-Lappiin syyskuun 24. – 26. päivinä haki metsistä ja luonnosta voimaa; kansallispuistojen ja patikoinnin lisäksi tutustumiskohteina oli mm. puuta jalostavia yrityksiä. Osallistujia oli 11.

Kevääseen 2014 kuului Turvallinen kylä – hyvinvoivat kyläläiset -luennot neljällä eri kainuulaisella kylällä, osana kylien turvallisuusaiheisen SPEK:n hankkeen koulutuksia. Koulutuspäiviin osallistui 66 henkilöä. Luentojen pohjalta kirjoitettiin artikkeli, joka julkaistiin vuoden lopussa sekä SPEK:n kyläturvallisuusoppaassa että Apuva-hankkeen omassa Eväitä Elämään 2 –julkaisussa.

Hankkeet

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana

Kainuulainen Lähiruoka –hanke (Euroopan Maaseuturahasto ja Kainuun ELY-keskus sekä Kainuun liitto)
 APUVA – Apua ja voimavaroja arkeen maataloille (Euroopan Maaseuturahasto ja Kainuun ELY-keskus)
 Lomitus- ja sijaisyrittäjyyden kehittäminen – mallinnus Kasvunvara-työkalulla (Euroopan sosiaalirahasto ja Kainuun ELY-keskus)

Piirikeskus mukana toteutuksessa

Maisemat Ruotuun -hanke, Lapin ELY-keskus (Euroopan Maaseuturahasto ja Lapin ja Kainuun ELY-keskukset)
 MASVA – Maaseutuyritysten asiakasvastaavat Kainuussa, ProAgria Kainuu (Euroopan Maaseuturahasto ja Kainuun ELY-keskus)
 Kainuu Helsingissä, Kainuun liitto (Euroopan aluekehitysrahasto ja Kainuun liitto)
 Maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus-, koordinaatio- ja aktivointihanke, MTK-Pohjois-Suomi (Euroopan Maaseuturahasto ja Kainuun ELY-keskus)
 The role of NGOs as welfare service providers, TRIM-yhdistys, Kostamus (Nordic Council of Ministers)
 Aitoja makuja II –hanke, Turun yliopisto (Euroopan maaseuturahasto ja Hämeen ELY-keskus)
 ENEUVONTA KAINUU -esiselvityshanke, ProAgria Keskusten Liitto (Euroopan Maaseuturahasto ja Kainuun ELY-keskus)

KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta

puheenjohtaja	4H-liiton aluejohtaja	Riitta Huhtala, Kokkola
varapuheenjohtaja	maatalousyrittäjä	Seija Isokääntä, Kalajoki
jäsen	maatalousyrittäjä	Huopana Tarja, Perho
varajäsen	maatalousyrittäjä	Taipale Sari, Veteli
jäsen	maatal.yrittäjä / lähihoitaja	Kokkonieniemi Sanna, Reisjärvi
varajäsen	maatalousyrittäjä	Niemi Eeva, Reisjärvi
jäsen	maatalousyrittäjä	Kujala Marjatta, Halsua
varajäsen	maatalousyrittäjä	Paavola Marjo, Kaustinen
jäsen	maatalousyrittäjä	Niemelä Leila, Kokkolan Lohtaja
varajäsen	seurakuntaemäntä	Lätti Anni, Kokkolan Lohtaja
jäsen	johtaja	Nisula Ritva-Liisa, Reisjärvi
jäsen	maatalousyrittäjä	Pajala Marjo-Riitta, Kokkolan Kälviä
varajäsen	kosmetologi	Patovisti Marja-Leena, Perho
jäsen	maatalousyrittäjä	Tervämäki Tuula, Toholampi
varajäsen	toiminnanjohtaja	Palosaari-Penttilä Pirjo, Kaustinen
jäsen	sairaanhoitaja	Virta Raija, Kalajoen Himanka
varajäsen	emäntä	Björkgren Aila, Kokkola
sihteeri	toiminnanjohtaja	Hylkilä Johanna, Kokkola

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten 81. toimintavuosi oli hyvin tapahtumapainotteinen. Vuosi sisälsi perinteisten tapahtumien ja tilaisuuksien lisäksi uusia tuulia. Vuoden aikana naisten toimintaa tehtiin tutuksi eri puolilla maakuntaa järjestämällä retkiä, matkoja, kursseja sekä erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, osallistumalla maakunnallisten tapahtumien kahvitukseen ja ruokapalveluihin sekä viestimällä mediassa järjestölle tärkeistä asioista ja arvoista.

Tapahtumatuotannon saralla jatkettiin Elokuiset Navettabileet -elämysillallisten järjestämistä. Navettabileissa korostuivat maa- ja kotitalousnaisille tärkeät arvot: lähellä tuotettu ruoka, lähimaisema ja kulttuuri sekä yhteisöllisyys.

Kotitalousneuvonnan puolella vuosi oli kurssien ja ruoka- ja kahvipalveluiden osalta vilkas. Syksyyn painottuivat Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen hallinnoiman Syö hyvää -hankkeen paikallistilaisuuksien toteutus.

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset saivat vuoden 2014 työstään tunnustusta. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n valtakunnallinen tunnustuspalkinto aktiivisesta työstä ja näkyvyydestä vastaanotettiin järjestön vuosikokouksessa marraskuussa 2014. Tunnustuspalkinnon saannin perusteluina olivat uudenlaisen ja kiinnostavan toiminnan kehittäminen, toimihenkilöiden aktiivisuus neuvonta- ja järjestötyössä sekä monipuolinen maa- ja kotitalousnaisten viestintä eri kanavissa.

Maakunnallinen Terve teko 2014 -tunnustus myönnettiin ravitsemusneuvonnallisesta työstä, joka edistää lasten ja nuorten terveellisiä ruokailu- ja ravintotottumuksia. Tunnustuksen myöntäjä oli Keski-Pohjanmaan ja Kruunupyyn kuntien turvallisuustyöryhmä.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Ruokaan ja ravitsemukseen liittyviä kursseja järjestettiin toimintavuoden 2014 aikana parikymmentä. Erityisesti makkarantekokurssit olivat suosittuja, samoin perinteiset grilli- ja sienikurssit. Ravitsemusneuvonnan puolella jaettiin vinkkejä lapsiperheiden ruokailuun Syö hyvää –tapahtumissa, joissa tutustuttiin tammikuussa 2014 julkaistuihin suomalaisiin ravitsemussuosituksiin.

Ruoka-asiantuntijamme, Seija Varila, oli mukana valtakunnallisessa Ruokaneuvot-konseptin toteutuksessa. Asiantuntijan tehtävänä oli kirjoittaa, luoda ja testata 1-2 aihekokonaisuutta ruokaohjeineen valtakunnallista mediatiedotetta ja Koti ja maaseutu -lehteä varten.

Tapahtumien ruoka- ja kahvipalveluita tarjottiin runsaasti. Olimme mukana n. 40 tilaisuudessa, joissa esiteltiin maa- ja kotitalousnaisten toimintaa, terveellistä ruokavaliota ja ruokaan sekä ravitsemukseen yleisesti liittyviä asioita. Esimerkkeinä Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten uusi tuote tapahtumatuotannon saralla vuonna 2013. Elämysillallisten toivottiin herättävän keskipohjalaisten sekä Kokkolaan ja Keski-Pohjanmaalle saapuvien matkailijoiden mielenkiinto – ja näin tapahtuikin. Navettabileet –elämysillallisia järjestettiin neljänä iltana Lohtajan Jukkolanmäellä. Navettabileissa nautittiin sadonkorjuuajan herkuista, hauskoista ohjelmanumeroista sekä maalaisromanttisista tansseista lohtajalaisen navetan yllä. Syksyllä jatkoimme ideointia elämysillalliskonseptista, joka sijoittuisi 1930-luvulle. Ohjelmaa alettiin rakentaa teeman mukaisesti suunnitellun menun ympärille. Tässäkin tapahtumatuotteessa ruoka näytteli suurta osaa, ympäristön tullessa hyvänä kakkosena. Tarkoituksena on jatkaa tapahtumatuotteen kehittämistä ja tarjota ja markkinoida sitä yrityksille vuonna 2015.

Loppuvuodesta 2014 alkoi myös Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten juhla- ja kokouspalvelukonseptin suunnittelu- ja kehitystyö.

Maiseman- ja ympäristönhoito

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisilla ei ollut maiseman- ja ympäristönhoidon asiantuntijaa vuonna 2014. Perinteinen maisemaan ja puutarhaan liittyvä opintomatka kuitenkin järjestettiin kolmenkymmenen puutarhanhoidosta kiinnostuneen kanssa Uuteenkaupunkiin.

Maiseman- ja ympäristönhoidon asiantuntijan rekrytointiprosessi käynnistettiin kyselyillä yhteistyöverkostoissa, työvoimatoimistoissa sekä levittämällä ahkerasti sanaa avoimesta maiseman- ja ympäristönhoidon asiantuntijan paikasta.

Yritysneuvonta

Maaseudun pienyrittäjyyttä tukevaa yritysneuvontaa ei Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset aktiivisesti itse tarjoa, vaan hyödyntävät tarvittaessa ProAgria Keski-Pohjanmaan yritysasiantuntijoiden osaamista. Kilpailutilanne yritysneuvonnan saralla on kova, sillä ilmaisen yritysneuvonnan tarjoajia löytyy maakunnasta useita. Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset järjesti 2 hygieniakoulutusta ja 18 testitilaisuutta, joissa osallistujia oli yhteensä 132.

Maa- ja kotitalousnaiset tarjosivat asiantuntemusta Kokkolan Matkailulle Matkamessut 2015 – messuosaston ideointiin ja suunnitteluun. Kansainvälisiä kontakteja luotiin sekä benchmarkattiin joulumarkkinoilla marraskuussa Ratingenissa Saksassa.

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten työharjoittelija, agrologi-opiskelija Helena Oravasaari, teki opinnäytetyönään jouluisen tuotekorin suunnittelun ja toteutuksen oman maakunnan yrittäjien tuotteista. Opinnäytetyön aihe lähti Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten ajatuksesta koota tuotepaketti keskipohjalaisten pienyrittäjien tuotteista. Tuotepaketti sisälsi elintarvikkeiden lisäksi käsitöitä ja käyttöesineitä. Opinnäytetyö piti sisällään koko tuotteistamisprosessin. Tuotekoreja myytiin 83 kappaletta.

Järjestötoiminta

Aktiivinen järjestötyö jatkui Keski-Pohjanmaalla vuonna 2014. Vuoden 2014 järjestötoiminnassamme otimme vahvasti huomioon valtakunnallisen Metsästä voimaa – kampanjan. Järjestimme mm. metsäisen hyvinvointi- ja patikointiretken, pidimme kurssuja metsäruuan valmistuksesta ja luennoimme metsän monimuotoisuudesta. Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten metsäpäivä järjestettiin toukokuussa Nuolisen leirikeskukseen ympäristössä Kaustisella. Metsäpäivän teemana oli puunkorjuu sekä raivaussahan käyttö ja huolto. Metsäpäivä keräsi n. 30 innokasta osallistujaa. Metsäpäivän suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset sekä Metsänhoitoyhdistys Keski-Pohjanmaan hallinnoima hanke Metsätiedon Pitkospuut. Runsasta medianäkyvyyttä järjestöllemme saavutimme osallistumalla Impin päivänä valtakunnalliseen puunhalaus-tempaukseen.

Helmikuussa 2014 järjestettiin maakunnassa 12 toiminnansuunnittelutilaisuutta. Toiminnansuunnittelutilaisuuksissa esiteltiin maa- ja kotitalousnaisten toimintaa, järjestötuotteita, kerrottiin kuluvan vuoden teemoista ja kampanjoista sekä käytiin läpi Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten toimintakalenteri: kurssit, retket, matkat, tilaisuudet ja tapahtumat. Toiminnansuunnittelutilaisuudet ovat jäsenille suunnattuja, mutta yhtälailla myös muille järjestömmen toiminnasta kiinnostuneille. Kansainvälisen Naistenpäivän tapahtuma keräsi n. 170 osallistujaa Kaustiselle. Tapahtumassa oli musiikkiesityksiä, muotinäytöksiä sekä ”Naisena, äitinä – elämisen ilot ja surut” -luento. Myös maakunnan naisyrittäjien tuotteita ja palveluita oli myynnissä. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Leader-toimintaryhmä Purityiset ry:n kanssa.

Uusia yhteistyösuhteita solmittiin vuoden 2014 aikana, kun Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset järjestivät yhdessä Käsityöliike Katariinan, lankavalmistaja Sandnes Garnin sekä laivayhtiö Viking Linen kanssa OIKEIN & NURIN –käsityöriesteily. Käsityöriesteily oli suosittu ja loppuunmyyty. Yleisön pyynnöstä vastaava risteily järjestetään myös vuonna 2015. Maa- ja kotitalousnaiset saivat risteilyllä laajaa näkyvyyttä ja tekivät järjestöään tunnetuksi.

Maakunnallinen Maa- ja kotitalousnaisten kirkkopyhä järjestettiin Kalajoella elokuussa. Seurakuntatalolla tarjottiin messun jälkeen ruoka, kahvit sekä pienimuotoista ohjelmaa. Kirkkopyhän organisaattoreina toimivat Kalajoen seurakunta, Kalajoen Pitkäsenkylän Maa- ja kotitalousnaiset sekä Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus. Syksyllä aloitettiin Maaseudun naiset –kiertueen 2015 järjestelyt. Vuonna 2012 järjestettiin ensimmäinen Maaseudun Naiset –kiertue. Silloin tavoitettiin kolmella kiertuekilaisuudella n. 500 maakunnan naista. Suuri osallistujamäärä johtui eritoten yleisöön vetoavista esiintyjistä. Vuoden 2015 kiertueella keskitytään paikallisuuteen ja vuoden 2015 Metsästä voimaa -järjestöteemaan. Yleisötavoitteeksi vuoden 2015 kiertueelle asetettiin 50 osallistujaa per tilaisuus, eli yhteensä noin 200 osallistujaa. Kiertueen tarkoituksena on tehdä järjestöämme tunnetummaksi ja houkuttelevammaksi, jotta jokainen kokisi halua osallistua toimintaamme jollain tavoin. Vuoden 2015 kiertueen yhteistyökumppaneiksi valikoituivat paikalliset metsänhoitoyhdistykset metsäteeman mukaisesti.

Tapahtumat

1.2.	Naisvoimaa-päivä (Metsästä voimaa)
3.-13.2.	Toiminnansuunnittelutilaisuudet maakunnassa
8.3.	Kansainvälinen naistenpäivä, Kaustinen KTK
29.-31.3.	OIKEIN & NURIN -käsityöriesteily, Viking Grace
23.-24.5.	Puutarhamatka Kukkamessuille, Uusikaupunki
11.6.	Impin päivä, puunhalaus-tempaus
14.-15.8.	Elokuiset Navettabileet, Lohtaja
21.-22.8.	Elokuiset Navettabileet, Lohtaja

24.8.	Maakunnallinen MKN kirkkopyhä, Kalajoki
6.9.	Keskiaikaiset markkinat, Kaarlelan kotiseutumuseo
13.9.	Tyngän markkinat, Kalajoki
14.9.	Pruukatahan markkinat, Alaviirre
27.9.	Päivän vaellusretki Perhon Salamajärvelle
10.10.	ProAgria K-P:n tiedotuslehden 30-vuosikertajuhlatilaisuus
25.11.	Vuosikokous, Kokkola
5.12.	1930-luvun pikkujoulutapahtuma
8.–14.12.	Vanhankaupungin Joulumarkkinat

Hankkeet

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisilla ei ollut vuoden 2014 aikana itse hallinnoimia tai osatoteutushankkeita.

KESKI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piiri johtokunta

puheenjohtaja	maa- ja metsätalousyrittäjä	Pirjo Luotola, Saarijärvi
varapuheenjohtaja	maaseutuyrittäjä	Viola Fredin, Joutsa
jäsen	maa- ja metsätalousyrittäjä	Leena Vesterinen, Laukaa
jäsen	maaseutuyrittäjä	Nanne Peuhkurinen, Äänekoski
jäsen	metsätalallinen, lähihoitaja	Aino Puurula, Pihtipudas
jäsen	emäntä	Tuula Merisalo, Jämsä
jäsen	maatilayrittäjä	Hanna Hautamäki, Petäjävesi
sihteeri	toiminnanjohtaja	Eeva-Liisa Kivimäki, Jyväskylä

Vuosi 2014 oli Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten 80. toimintavuosi. Juhlavuosi oli työntäyteinen erilaisten neuvontatilaisuuksien, vuosittaisten tapahtumien KoneAgrian ja Ween Maan Wiljaa -markkinoiden sekä hanketoiminnan ansioista. Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnassa heijastui EU-ohjelmakauden vaihdos, yritysasiakkaat odottivat uusien maaseudun yritysrahoitusten tuomia mahdollisuuksia. Maisemanhoidon neuvonnassa keskityttiin Mahdollisuutena maisema MAMA -hankkeen tehtäviin ja uuden ohjelmakauden ympäristösopimukseen tarvittavien suunnitelmien maastokäynteihin. Juhlavuotta vietettiin myös Metsästä voimaa -järjestökampanjan merkeissä. Vuoden aikana järjestettiin useita teemaan liittyviä tilaisuuksia ja retkiä.

Piirikeskuksen toiminnanjohtajana toimi Eeva-Liisa Kivimäki ja Kati Huovilainen oli ruoka- ja kotitalousasiantuntija toukokuun loppuun saakka. Mirja Pummila toimi Keruutuotteet Keski-Suomessa -esiselvityshankkeen hankevetäjänä kesäkuuhun saakka ja siirtyi tämän jälkeen elintarvike- ja yritysasiantuntijaksi. Paula Rantanen toimi projektisuunnittelijana Mahdollisuutena maisema MAMA -hankkeessa.

Piirikeskuksen johtokunta kokoontui toimintavuoden aikana neljä kertaa. Puheenjohtaja Pirjo Luotola valittiin 26.11.2014 Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen hallitukseen vuosiksi 2015 - 2017. Maa- ja kotitalousnaisten paikallisyhdistyksissä toiminta oli vilkasta erilaisten Metsästä voimaa – kampanjan tapahtumien, muonitusten, talkoiden ja retkien myötä.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Metsästä voimaa -teemaan liittyen toteutettiin villiyrtili- ja sienikoulutuksia. Muista ruokakursseista suosituimpia olivat makkara- ja leivontakurssit. Vuoden aikana järjestettiin neljätoista erilaista ruokaan liittyvää koulutusta ja opintoretkeä.

Kolme Hevi Etsivä – kasvisaarten arvoitus -tilaisuutta pidettiin alakouluissa ja lapsiperheiden tapahtumissa. Osallistujia näissä tapahtumissa oli 330. Tilaisuuksissa kasviksista nautittiin kaikilla aisteilla ja tämä oli sekä lasten sekä aikuisten mieleen. Älä ruoki hukkaa – Biojäte paastolla -koululaistilaisuuksissa opastettiin 3 - 4-luokkalaisille kuinka ruokahävikkiä vähennetään. Keski-Suomessa oli kolme tilaisuutta ja niissä osallistujia 225.

Syö hyvää -tapahtumissa tarjottiin apua siihen, että hyvin syöminen olisi mahdollisimman helppoa. Tapahtumat perustuivat tammikuussa julkaistuihin suomalaisiin ravitsemussuosituksiin. Kolme lapsiperheille suunnattua tapahtumaa Keuruulla ja Joutsassa tavoitti 118 osallistujaa.

Valtakunnallinen kalastuspäivä järjestettiin yhdessä Keski-Suomen Kalatalouskeskuksen kanssa. Kalankäsittelyä opastettiin lähes neljällesadalle alakoululaiselle Jyväskylän Köyhälammella toukokuussa.

Toiminnanjohtaja oli mukana valtakunnallisissa ruokaneuvoissa. Valtakunnallisessa Ruokaneuvot-viestinnässä nostettiin esiin asiantuntijoita sekä ruokaperinnettä, sesongin mukaisia ruokavalintoja että käytännön ruuanvalmistusta. Kanavina olivat mediatiedote, nettisivut, sosiaalinen media ja Koti ja maaseutu -lehti. Toiminnanjohtajan antaman grillausvinkit päätyivät useisiin valtakunnankin medioihin.

Suosituilla Ween Maan Wiljaa -markkinoilla Jyväskylässä piirikeskuksella oli puuro- ja kahvilatelta. Tarjolla oli uutisruispuuroa, lettuja ja kahvilatuotteita. Apuna järjestelyissä olivat järjestötalkoolaiset. Tapahtumassa vieraili arvioilta yli 30 000 vierasta. KoneAgria-näyttelyssä lokakuussa maa- ja kotitalousnaiset vastasivat grillitoiminnasta sekä lehdistön kahvipalvelusta. Ulkoalueella oli kolme maa- ja kotitalousnaisten grilli- ja kahvipisteitä. Pääravintolassa yhteistyötä jatkettiin Paviljonki Ravintoloiden kanssa: piirikeskus vastasi talkoolaisten hankinnasta ja heidän työnjohdostaan.

Keruutuotteet Keski-Suomessa -esiselvityshanke kartoitti luonnontuotealan nykytilaa, merkitystä, kehitystarpeita ja mahdollisuuksia Keski-Suomen alueella. Hankkeen järjestämä Villiyrtti- ja lähiruokailta helmikuussa ”Villiyrtteistä on moneksi – myös lisäansioin lähteeksi” kokosi 140 aiheesta kiinnostunutta kuulijaa Jyväskylään. Mukana olivat keskisuomalaiset alan yrittäjät tuote-esittelyineen. Tilaisuus järjestettiin Kasvi-idea Keski-Suomessa -hankkeen kanssa.

Keruutuotteet Keski-Suomessa -esiselvityshanketta rahoitti Keski-Suomen ELY-keskus Euroopan maaseudun kehittämisen rahastosta. Hanke päättyi kesäkuussa 2014. Loppuraportti on luettavissa Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten Internet-sivuilta.

Lähiruoan mahdollisuuksia pidettiin esillä yhdessä ProAgria Keski-Suomen hallinnoiman Kasvi-idea Keski-Suomessa -hankkeen kanssa. Jämsän seudulle tehtiin lähiruokaretki yhdessä Japa ry:n lähiruokahankkeen kanssa maaliskuussa. Pyörällä töihin -tapahtumassa Jyväskylässä toukokuussa teemana oli kotimainen ruoka, luonnollisuus ja luomutuotanto. Maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana tapahtumassa Kasvi-idea Keski-Suomessa -hankkeen ja MTK Keski-Suomen kanssa.

Maiseman- ja luonnonhoito

Piirikeskuksen maisemanhoitopalveluiden työt koostuivat pääasiassa Mahdollisuutena maisema, MAMA -hankkeen tehtävistä. Hankkeen lisäksi töihin kuului tulevan ohjelmakauden ympäristösopimukseen tarvittavien suunnitelmien maastokäynnit syksyn 2014 aikana sekä yksittäiset muut ympäristösopimuskohteiden kartoitustyöt. Vuoden 2014 puolella ympäristösopimussuunnitelmia aloitettiin 22 asiakkaalle. Suunnitelmat valmistuvat vuoden 2015 alkupuolella.

MAMA-hankkeessa järjestettiin alkuvuodesta 2014 maiseman tuotteistamiseen liittyvä infotilaisuus Laukaassa ja sen jatkoksi kolme työpajaa maiseman tuotteistamisen eri

teemoihin liittyen. Maisemanhoidon suunnitelma tehtiin Saarijärven reitille ja aiheesta tiedotettiin kolmessa infossa alkuvuodesta 2014. Maisemanhoitosuunnitteluun liittyen järjestettiin kyläkävely Saarijärven Lehtolassa. Äänekosken Koivistonkylällä pidettiin kyläkävely liittyen Äänekosken ympäristöviikkoon. Koivistonkylällä jatkettiin maisema asiaa myöhemmin kahdessa tarinaillassa, jossa selvitettiin Koiviston kylän näkymätöntä kulttuurihistoriaa vanhojen reittien taustalta. Konginkankaan Lintulahden kyläläiset innostuivat tuotteistamaan maisemaansa ja MAMA-hanke auttoi selvittämään Gallen-Kallelan Keitele-maalauksen syntypaikan tuotteistamista. Polku mansikkapaikoille - verkoston tiloille järjestettiin verkostoitumista tukeva tapaaminen. MAMA-hanke oli monissa muissa tapahtumissa esittelemässä hanketta ja maisemanhoitoa.

Hankkeessa julkaistiin loppuvuodesta maisemanhoitokortisarja, jossa esitellään hankkeen toimenpiteitä ja hyviä esimerkkejä maiseman- ja luonnonhoidosta 14 eri kortilla. MAMA-hanke jatkuu helmikuun 2015 loppuun asti. Hankkeen hallinnoijana toimi ProAgria Etelä-Savo / Maa- ja kotitalousnaiset ja osatoteuttajina ProAgria Keski-Suomi / Maa- ja kotitalousnaiset sekä Etelä-Savon ja Keski-Suomen ELY-keskukset.

Yritysneuvonta

Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnassa heijastui EU-ohjelmakauden vaihdos: yritysasiakkaat odottivat uusien maaseudun yritysrahoitusten tuomia mahdollisuuksia. Vielä alkuvuodesta piirikeskuksen asiantuntijat ohjasivat yrityksiä liiketoimintasuunnitelmien ja kannattavuuslaskelmien teossa. Ruokapalveluiden suunnitteluun tarjottiin yrityksille apua.

Piirikeskus järjesti 13 hygieniosaamistestitilaisuutta. Mirja Pummila teki yhdeksän Hyvää Suomesta -yrityksen auditointia. Elintarvikkeiden mikrobiologiseen riskeihin liittyvä koulutus järjestettiin Saarijärvellä. Maaliskuussa järjestettiin opintomatka Rauman seudun ruoka-, matkailu- ja käsityöyrityksiin.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun elintarvike- ja matkailuhankkeiden kanssa jatkettiin yhteistyötä. Piirikeskuksen asiantuntijat olivat aktiivisesti mukana valmistelemassa vuosille 2015 - 2020 haettavia ruokaketjun hankkeita.

Piirikeskus järjesti yhteistyössä Keski-Suomen Yrittäjänäisten, Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Finnveran kanssa jo kahdeksannen kerran maaseudun ja kaupungin yrittäjänäisten seminaarin ja verkottumispäivän teemalla "yrittämisen intohimo - positiivisen energian iltapäivä". Tilaisuuteen osallistui yli 160 henkilöä.

Piirikeskuksen toimihenkilöt osallistuivat asiantuntijoina Jyväskylän ammattikorkeakoulun tekemään Lumoa luonnosta – luontolähtöisen työllistämisen kartoitukseen Jyväskylän seudulla.

Järjestötoiminta

Keski-Suomessa sekä ProAgria että maa- ja kotitalousnaiset valmistautuivat valtakunnalliseen järjestöuudistukseen. Asiaa esiteltiin ja käsiteltiin ProAgria Keski-Suomi ry:n vuosikokouksessa. Asian valmistelua päätettiin jatkaa. Piirikeskuksen toiminnanjohtaja vastasi myös ProAgria Keski-Suomen järjestöasioista. Vuosittainen edustajakokous pidettiin samana päivänä kuin ProAgria Keski-Suomi ry:n vuosikokous Laukaan Varjolassa. Edustajakokousta vietettiin juhlavissa merkeissä järjestön juhlavuoden kunniaksi. Marraskuun lopulla kokoonnui Laukaan Tupaswillaan virkisty ja voimaannu -iltaan historian muistelun ja turvesaunan kera.

Metsästä voimaa -järjestökampanja otettiin maakunnassa hyvin vastaan. Vuoden aikana järjestettiin paljon teemaan liittyviä tilaisuuksia ja retkiä. Kampanja avattiin maaliskuussa Saarijärvellä luentoja ja retkeilyn merkeissä, huhtikuussa vierailtiin UPM:n Jämsän

tehtailla, kesäkuussa halattiin puita usealla paikkakunnalla, elokuussa tehtiin retki Serlachius-museoihin Mänttään sekä syksyllä patikoitiin kansallispuistoissa.

Maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta tiedotettiin yhdistyskirjeillä, sähköpostitse, verkkosivuilla, ProAgria Keski-Suomen Jyväällä- tiedotuslehdessä sekä Facebookissa. Koti ja maaseutu -lehteä markkinoitiin aktiivisesti erilaisissa tilaisuuksissa.

Maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana Naisten Valmiusliiton Keski-Suomen alueneuvottelukunnan toiminnassa.

Hankkeet

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana:
Keruutuotteet Keski-Suomessa -esiselvityshanke
Mahdollisuutena maisema MAMA -hanke

Piirikeskus mukana toteutuksessa:
Kasvi-idea Keski-Suomessa -tiedonvälityshanke (ProAgria Keski-Suomi)
Pro Ruokakulttuuri (Jyväskylän ammattikorkeakoulu)
Ruokaketjuilla kasvuun – Keski-suomalaisen lähiruokaketjun rakentaminen -hanke (Jyväskylän ammattikorkeakoulu)
Lasten ruokakasvatus varhaiskasvatuksessa -hanke (Sapere III, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri)
Lumoa luonnosta – luontolähtöisen työllistämisen kartoitus Jyväskylän seudulla (Jyväskylän ammattikorkeakoulu)

LAPIN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Hallitus

Puheenjohtaja	metsätalousinsinööri	Taina Kuusela Simo
Varapuheenjohtaja	toimipistejohtaja	Helena Ailunka, Rovaniemi
Jäsen	projektipäällikkö	Jonna Kokko, Rovaniemi
Jäsen	maaseutuyrittäjä	Teija Holopainen, Sodankylä
Jäsen	maataloustyöntekijä	Marja Pasula, Ylitornio
Jäsen	johtaja, ProAgria Lappi	Simo Alaruikka, Rovaniemi
Sihteeri	toiminnanjohtaja	Ulla-Maija Uusitalo, Rovaniemi

Hallituksen kokouksia oli vuoden aikana neljä, joista kaksi pidettiin sähköpostikokouksena. Hallituksen puheenjohtaja oli ProAgria Lapin hallituksen jäsen. Piirikeskuksessa työskenteli toimintavuoden aikana vain toiminnanjohtaja.

Lapin Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskukselle vuodesta 2014 tuli suuren muutoksen vuosi. Vuosikymmenten yhteiselo ProAgrian kanssa koettiin tulleen tiensä päähän ja tilanteeseen haluttiin muutos. Lapin Maa- ja kotitalousnaisten hallitus teki päätöksen esityksestä ProAgria Lapin hallitukselle, että Maa- ja kotitalousnaiset irtaantuisivat ProAgriasta ja rekisteröityisivät omaksi yhdistykseksi. Uuden yhdistyksen perustamiskokous pidettiin 18.10. Rovaniemellä ja kokous päätti, että Lapin Maa- ja kotitalousnaiset rekisteröityvät itsenäiseksi yhdistykseksi 1.1.2015 alkaen.

Lapin piirikeskuksessa vuoden 2014 aikana keskityttiin avaintulosalueista pääsääntöisesti yritysneuvontaan ja järjestötoimintaan. Varsinaista maisemanhoidon neuvontaa ei piirikeskuksessa kuluneen toimintavuoden aikana tehty. Kotitalousneuvontaan liittyviä toimenpiteitä tehtiin keskitetysti syksyllä, jolloin osallistuttiin maaseutunäyttelyihin ja sadonkorjuutapahtumiin. Nuotioruoan valmistukseen tutustuttiin

syksyisessä naisten metsätapahtumassa, missä käytiin myös vilkasta keskustelua villivihanneksista, marjoista ja muista metsänantimista.

Yritysneuvonnassa esiin nousi vahvasti monimuotoinen maaseutuyrittäjyys perheyriyksissä ja neuvontatoimenpiteitä tehtiin myös edelleen vahvalla maakunnan matkailutoimialalla. Eri seminaareihin osallistuminen vahvasti osaamista ja tietoisuutta mm. lähiruuan tuottamisesta ja käytöstä julkisissa keittiöissä, ruoan ja matkailun yhdistämisestä sekä maakunnan yritystoiminnan kehittämistoimenpiteistä. Perhehoitoliiton järjestämään ikäihmisten perhehoitoa käsittelevään seminaariin Torniossa toukokuussa piirikeskuksen toiminnanjohtaja oli kutsuttu alustajaksi.

Järjestö lähellä

Lappilaisten maaseudun naisten aktiivinen osallistuminen järjestömme toimintaan on valitettavasti heikentynyt entisestään. Järjestömme toimintaa ja tunnettavuutta on kuitenkin pyritty lisäämään erilaisissa tapahtumissa vuoden mittaan, jotta saisimme uusia jäseniä mukaan toimintaan ja vanhoja jäseniä aktivoitumaan. Jäsenyhdistyksille on lähetetty piirikeskuksesta kevät- ja syyskirje. Maakuntalehtien järjestöpalstaa ja Maaviesti-lehteä on käytetty tiedottamiseen samoin kuin sähköisiä kanavia mahdollisuuksien mukaan. Sosiaalinen media ei ole vielä löytänyt paikkaansa tehokkaana tiedotuskanavana alueellamme.

Edustajakokous ja virkistyspäivä vietettiin huhtikuussa Rovaniemellä. Kokouksessa kertoi ajankohtaisia metsäasioita Pohjois-Suomen Metsänomistajaliitosta toiminnanjohtaja Jukka Aula. Metsästä voimaa-kampanjan hengessä kokouksen juhlapuhujana oli Metsähallituksen yhteyspäällikkö Kristiina Vuopala. Kokouksessa palkittiin ansioituneena jäsenyhdistyksenä Rovaniemen maa- ja kotitalousnaiset.

Piirikeskuksen 80-vuotisjuhlaa vietettiin Sadonkorjuujuhlan yhteydessä Keminmaalla syyskuussa. Juhla alkoi Keminmaan kirkossa kiitosmessulla ja jatkui lounaan ja ohjelman merkeissä seurakuntakeskuksessa. Juhlan ohjelmasta vastasivat paikalliset musiikin ja runouden esittäjät. Juhlapuheen piti järjestömme puheenjohtaja Kaisu Merilä. Piirikeskuksen hallitus oli myöntänyt kymmenelle pitkäikäiselle aktiivijäsenelle eri puolille Lappia huomionosoituksena Anu Pentikin suunnitteleman juhlalautasen. Lautasen saajista oli paikan päälle päässyt kuusi jäsentä. Juhlapaikalla oli esillä Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallinen juhlanäyttely.

Sadonkorjuujuhla järjestettiin yhteistyössä MTK- Alakemijoen, Keminmaan seurakunnan ja Kemin Seudun 4H-yhdistyksen kanssa. Juhlan käytännön järjestelyt hoidettiin kahden jäsenyhdistyksen, Liedakkalan ja Maulan maa- ja kotitalousseurojen, toimesta.

Metsästä voimaa-kampanjan merkeissä vietettiin naisten metsäpäivää 30.9. Tornionlaakson seutukunnassa Pessalompolossa. Metsäpäivä järjestettiin yhdessä Ylitornion metsänhoitoyhdistyksen kanssa. Metsänhoitoyhdistyksen toiminnanjohtajan kanssa tehtiin kävelyretki, jonka yhteydessä jäsenet saivat tuhdin tietopaketin metsänkasvun eri vaiheista ja metsän korjuusta. Kävelyretki päättyi tulille, missä opeteltiin nuotioruoan saloja. Järjestötoiminnan vuosi päättyi eri puolilla maakuntaa järjestettyihin joulumyyjäisiin, joihin jäsenyhdistyksiä perinteisesti osallistui.

Lapin piirikeskus on ollut mukana Naisten Valmiusliiton Lapin alueneuvottelukunnan, Lappilaiset Kylät ry:n ja Maakunnallisen järjestöneuvottelukunnan toiminnassa.

Hankkeet

Omia hankkeita ei piirikeskuksella toimintavuonna ollut.

Piirikeskuksen toimihenkilö ollut mukana toteutuksessa:
ProYritys, ProAgraria Lappi

LÄNSI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Hallitus

Puheenjohtaja	yrittäjä	Maija Willman, Rauma
Varapuheenjohtaja	kokki	Anu Hakala, Huittinen
Jäsen	ruokapalveluohjaaja	Mari Portaala, Marttila
Jäsen	emäntä	Jaana Pere, Nakkila
Jäsen	emäntä	Johanna Suokivi, Rusko
Jäsen	maatalousyrittäjä	Sirpa Pietilä, Loimaa (Alastaro)
Jäsen	opinto-ohjaaja	Kaisa Kallio, Pori (Noormarkku)
Sihteeri	toiminnanjohtaja	Mia Puotunen, Naantali 30.8.2014 saakka
Sihteeri	vt.toiminnanjohtaja	Mari Mäenpää, Parainen 1.9.2014 lähtien

Olemme laaja-alaisesti ja näkyvästi mukana alueen maaseudun neuvontatehtävissä ja kehittämisessä sekä paikallisyhdistysten tukena. Panostimme myös tiedotukseen, mikä näkyi lukuisina osumina tiedotusvälineissä televisiota myöten.

Valtakunnallinen Metsästä voimaa -teema tarjosi monipuolisesti mahdollisuuksia toimia metsäisellä teemalla. Kotitalousneuvonnassa järjestettiin monipuolisesti ruokakursseja luonnonantimista. Valtakunnallisten neuvontakampanjoiden toteutus onnistui hyvin ja myös tiedotusvälineet olivat kiinnostuneita puunhalauksesta – hankkeisiin. Maisema- ja pihasuunnittelua sekä neuvontaa tehtiin sekä hanketoiminnan että laskutustöiden kautta. Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonta painottui Satakunnan alueelle. Maaseutumatkailutoiminnan kehittämistä tehtiin hanketoiminnan kautta Varsinais-Suomen puolella. Myös vuoden 2013 puolella alkanut Agronaisten avaintaidot koulutus kesti kevääseen 2014. Järjestöpuolella toteutimme Salon seudulla hankkeella uudenlaista toimintaa.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Omassa kurssitoiminnassamme olemme hyödyntäneet Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueen tuotteita mahdollisimman monipuolisesti. Ruokakursseja järjestettiin 12 kpl ja tavoitimme 177 kurssilaista. Aiheina suosikkeihin nousivat kakkukurssit. Myös luonnontuotteet petusta villiyrteihin sekä sieniin saivat väkeä runsaasti liikkeelle. Valtakunnallisista elintarvikekampanjajoista toteutettiin Biojäte paastolle sekä Syö hyvää. Asiantuntijamme ovat jakaneet eri tilaisuuksissa ravitsemustietoutta. Olimme mukana tuotteistamassa kampanjoista tapahtumia seitsemällä alakoululla Hevi-etsivä – sekä Älä ruoki hukkaa kolmella alakoululla. Tavoitimme neuvontatilaisuuksissa 826 henkilöä. Kampanjoiden kautta tutuiksi tulleita teemoja hyödynnettiin myös Turun ruoka- ja viinimessuilla ja Okra-maatalousnäyttelyssä. Näissä tavoitimme 46 078 kuluttajaa.

Aikaisempien vuosien tapaan jatkoimme yhteistyötä Satamaidon meijerin kanssa tuote-esittelyiden osalta. Asiantuntijayhteistyötä tehtiin alueen muiden ruoka-alan toimijoiden, kuten Pyhäjärvi-instituutin ja Satafoodin sekä Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Brahean kanssa.

Maiseman- ja luonnonhoito

Sastamalassa järjestetyn Naisten virkistyspäivän teemana oli Metsästä voimaa (os. 80 hlö). Pihasuunnitelmia tehtiin yksityisille pihaille sekä mm. sairaalan piha-alueelle. Viiden päivän opintoretelle Viron kartanoihin ja puutarhoihin osallistui 28 henkilöä. Retkelle Lauhavuoren kansallispuistoon osallistui syyskuussa 12 henkilöä. Sataidea -hankkeen kautta järjestettiin viljelijöiden voimavararyhmän opintoretkei Kolille (12 osallistujaa).

Maiseman tuotteistuksesta pidettiin esitelmä Merikarvialla (10 osallistujaa). Esitelmä tulevasta ympäristökorvausjärjestelmän mahdollisuuksista metsän puolella pidettiin

Porissa Metsien ekosysteemipalvelut –seminaarissa (35 osallistujaa). Satakunnassa tehtiin vuoden aikana ympäristösuunnitelmia maataloille, yksityisille ja yhteisöille yhteensä 18 kpl, joista isoimpana Jämin matkailualueen ympäristön suunnittelu ja Satakunnan keskussairaalan naisten- ja lastentalon ympäristön suunnittelu. Maiseman- ja luonnonhoidon neuvontaa annettiin liittyen muuttuvaan ympäristökorvausjärjestelmään Oripään Okra näyttelyssä 3 päivän ajan.

Tilusjärjestely-, vesiensuojelu- ja maisemanhoitohankkeessa tehtiin ympäristöneuvontakäyntejä tiloille 9 kpl, viidelle tilalle laadittiin hankkeen puitteissa ympäristökartoitusraportti. Esitelmä maiseman- ja luonnonhoidon tuista pidettiin Porissa kesäkuussa osallistujia 30 henkeä. Retki Elonkiertoon ja Häntälän notkoille järjestettiin kesäkuussa (osallistujia 15). Koulutuspäiviä liittyen tulevaan ympäristökorvausjärjestelmään ja luonnon monimuotoisuuteen pidettiin Huittisissa ja Kankaanpäässä osallistujia oli yhteensä 61 henkeä. Loppuseminaari ”Mitä maatilayrittäjyys tulevaisuudessa on?” järjestettiin Porissa joulukuussa (70 osallistujaa).

Matka kylämaisemaan –hankkeessa järjestettiin kaksi puutarha-retkeä kesällä sekä ruskaretki syyskuussa Torrnsuolle. Hankkeen aikana järjestettiin myös maisemanhoitotalkoita, joissa avattiin umpeutuneita rantametsiä. Lisäksi tehtiin jokaiselle hankkeessa mukana olevalle kylälle maisemanhoitosuunnitelma.

Alueemme asiakkaille sähköpostitse jaettava Maisemauutiset ilmestyi kolme kertaa.

Yritysneuvonta

Asiantuntijapalveluna panostettiin maaseutumatkailun markkinointiin ja maaseutuyritysten kehittämiseen kahden hankkeen kautta. Satakunnan MASVA – hankkeen ja Maaseudun matkailuelinkeinojen kehittämiskärjet Varsinais-Suomessa kautta. Kehittämistä tehtiin useiden teemapäivien avulla. Länsi-Suomen maa – ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijat olivat edelleen mukana laajassa lähiruokaan liittyvässä yhteistyöhankkeessa Sikses parasta – aitoja makuja Satakunnasta. Sikses parasta- hankkeessa toteutettiin mm. suoramyynnin perustamistilaisuus, pakkausmerkintätaluisuuksia 2 kpl sekä Reko—lähiruokapäiviä. Reko-tilaisuuksissa syntyi myös neljä uutta rinkiä Satakuntaan. Agronaisten avaintaidot koulutukseen liittyviä koulutuspäiviä järjestettiin 3 kpl. Olimme mukana järjestämässä naisille leikkuupuimurikurssia sekä traktorinajokurssia. Opintomatkat suuntautuivat mm. Pohjois-Italiaan, tilamyymäläretki Pirkanmaalle sekä Elma-messuille Helsinkiin. Olimme mukana järjestämässä maaseutumatkailuyrittäjien vuosiseminaaria Salossa.

Järjestötoiminta

Toimialueellamme on paikallisyhdistyksiä 116 ja henkilöjäseniä jäsenyhdistyksissä 6606. Yhdistysten määrä on hieman laskussa, mutta jäsenmäärä on pysynyt melko samana. Satakunnan yhdistyksistä lähes kaikki ovat rekisteröityneitä ja ne päättävät itsenäisesti toiminnastaan. Varsinais-Suomessa suurin osa jäsenyhdistyksistä toimii edelleen maamiesseurojen alaisina naisjaostoina, vaikkakin hyvin itsenäisesti. Muutamien yhdistysten toiminnassa on selvästi nähtävillä positiivista jäsenkehitystä ja uutta aktivoitumista ja myös nuoria jäseniä on saatu mukaan. Piirikeskus piti yhteyttä yhdistyksiin jäsentiedotteiden (7 kpl) lisäksi sähköpostin, nettisivujen sekä omien Facebook–sivujen kautta. Tärkeitä yhteydenpitotapoja olivat myös kurssit sekä ostetut tapahtumat mm. kouluille ja jäsenistölle suunnatut tapahtumat mm. keväinen Naisten virkistyspäivä, Hengellinen päivä, Impinpäivä sekä Sadonkorjuujuhla. Omissa tapahtumissa markkinoimme toimintaamme. Lisäksi henkilökunta vieraili ja luennoi yhdistysten tapahtumissa ja virallisissa kokouksissa.

Hankkeet vuonna 2014

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana

Matka kylämaisemaan (Varsin Hyvä ry, Leader)
Maaseudun matkailuelinkeinojen kehittämiskärjet Varsinais-Suomessa (Ely)
Vaikuttavat Naiset (Ykkösakseli ry, Leader)

Piirikeskus mukana toteutuksessa

YritysMASVA II- neuvontahanke (PA, Ely)
Siksees parasta - aitoja makuja Satakunnasta (Pyhäjärvi-instituutti, Ely)
Sataideaa (PA, Ely)
Tilusjärjestely-, maisemanhoito- ja vesiensuojeluhanke (PA, Ely)
Lauhavuoren-Hämeenkaan luontomatkailu – hanke (Metsähallitus)

OULUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Hallitus

puheenjohtaja	emäntä	Leea Sangi, Liminka
varapuheenjohtaja	emäntä	Anita Junntila, Tyrnävä
jäsen	taluspäällikkö	Eeva-Kaisa Karhu, Utajärvi
jäsen	erikoissairaanhoidtaja	Kaisa Oikarinen, Kuusamo
jäsen	emäntä	Armi Nikola, Siikajoki
jäsen	emäntä	Auli Vuolteenaho, Haapajärvi
jäsen, sihteeri toiminnanjohtaja		Maija-Liisa Tausta-Ojala, Oulu

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen neuvontatyössä on tavoitteena maaseudun naisten, perheiden ja ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, yritystoiminnan vahvistaminen, kotitaloudellisen ja kuluttaja neuvonnan antaminen sekä laaja-alaisen ympäristön- ja maisemanhoidollisen neuvonnan toteuttaminen yhteistyössä sidosryhmien sekä alueella toimivien muiden hankkeiden kanssa. Vuosi 2014 on ollut kaikilla neuvontamme osa-alueilla erittäin aktiivista käytännön neuvonta- ja vaikuttamistyötä.

Hanketyö on ollut monipuolista ja aktiivista. Tärkeimpiä esillä olleita teemoja ovat olleet ruoka ja elintarvikkeet, ympäristö ja yrittäjäyys erityisesti ruoka-, matkailu-, hyvinvointi ja käsityöyrittäjäyys. Maa- ja kotitalousnaisten Metsästä voimaa –teema on näkynyt kaikilla neuvonnan avaintulosalueilla. Jokaisella avaintulosalueella on tehty sekä jäsen- ja asiakasneuvontatyötä että verkosto- ja sidosryhmäyhteistyötä. Piirikeskuksen hallitus on kokoontunut vuoden aikana 6 kertaa. Piirikeskuksen edustajakokous pidettiin marraskuussa Limingassa.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Maa- ja kotitalousnaisten neuvonnan teeman oli Metsästä voimaa. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka- ja elintarvikeasiantuntijoiden toteuttamassa ruokatalousneuvonnassa metsä teema näkyi niin luento- ja kurssitoiminnassa kuin muussa tiedotuksessa ja kampanjoinnissa. Jokaiseen Maaviesti -lehteen tehtiin metsänantimiin sopiva ruokajuttu, teemaan liittyviä asioita julkaistiin myös Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen facebook –sivuilla.

Ruokakursseja pidettiin mm. seuraavista aiheista: Villivihannekset, Yrtit, Sienet, Säilöntä, Metsän maut, Grilliruokaa, Kotimakkarat, Miesten kokkaus, Välipalat, Hyvä mieli ruuasta, Makeiset, Voileipäkakut, Täytekakut ja kuorrutukset, Kastikkeet, Gluteeniton ruoka, Uudet ravitsemussuosikset sekä Joukkomuonitus. Kotitalousneuvonnan kurseja pidettiin 28 kpl ja niille osallistui 415 henkilöä. Eri tapahtumia ja kampanjoita ruokateemaan liittyen pidettiin 12 kpl ja niihin osallistui 910 henkilöä.

Puhelin- ja sähköpostineuvontaa annettiin mm. reseptiikasta, säilönnästä, pakkaus- ja päiväysmerkinnöistä, ruuan käsittelystä ja varastoinnista sekä elintarvikkeiden jalostamisesta. Kotitalousneuvonnan luennoilla käsiteltiin uusia ravitsemussuosituksia, lasten ja nuorten ruokavaliota, pakkausmerkintöjä. Vuoden aikana toteutettiin maa- ja kotitalousnaisten kotitalousneuvonnan kampanjoita Biojäte paastolle ja Syö hyvää eri kouluilla ja muissa yleisötilaisuuksissa, osallistujia oli 479 henkilöä. Ruokaneuvonnan teemat olivat esillä myös Lasten Maatalousnäyttelyssä Pyhäjärvellä.

Maiseman- ja luonnonhoito

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa painottui käytännönläheinen neuvonta ja vuoden aikana mietittiin maaseudun asukkaita ja maaseutu ympäristöä koskevia erityiskysymyksiä liittyen esim. viljelijöiden ja yhdistyksien rahoitusmahdollisuuksiin maiseman-, luonnon- ja vesienhoidossa sekä maisemalaiduntamiseen, tilusjärjestelyihin ja maatalousmaankäyttöön, maatalouden monivaikutteisiin kosteikkoihin, kulttuurihistoriallisten arvojen vaalimiseen, umpeenkasvun ehkäisyyn ja perinnemaisemien hoitoon. Neuvottuja henkilöitä kertyi näistä teemoista 23 kpl – hankkeiden neuvonta ja muut aiheet mukaan lukien 89 henkilöä, Yhtenä erityisaiheena vuoden 2014 tiedotustyössä oli tiedottaa Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden inventointityöstä ja vaalimisesta. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat kertoivat aiheesta 15 tilaisuudessa yli 400 henkilölle. Maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija piti juhlapuheen Pudasjärven Aittojärven kyläläisten kesätapahtumassa teemalla valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen merkitys kylien kehittämisessä. Arvokkaat maisema-alueet olivat esillä myös Oulun Maa- ja kotitalousnaisten edustajakokouksessa Limingassa sekä Pyhäjoella Ympäristötietoutta ja perinneaitaa –kesätapahtumassa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijoiden vuoden 2014 toiminnassa näkyi vahvasti uuteen ohjelmakauteen valmistautuminen. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijoiden rooli alueellamme on vuosi vuodelta laajentunut maisemanhoidon saralta laajemmin maaseudun ympäristökysymyksiin osana kokonaisvaltaista maaseudun kehittämistä. Myös maiseman- ja luonnonhoidon osuus nähdään nykyisin entistä luonnollisempana osana pellolta pöytään -ketjua. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaluonnoksesta 2014-2020 on luettavissa maiseman- ja luonnonhoidon sekä ympäristöasioiden tärkeä rooli EU:n maatalouspolitiikassa myös tulevaisuudessa. Pystyimme vastaamaan ohjelmakauden taitteen haasteisiin jo olemassa olevan yhteistyön avulla niin Maa- ja kotitalousnaisten sekä ProAgrian omien asiantuntijoiden kuin viljelijöiden ja muiden organisaatioiden kanssa. Yhteistyöllä luotiin pohjaa myös jäsenten ja asiakkaittemme menestymiselle ohjelmakauden vaihtuessa.

Vuoden 2014 aikana osallistuttiin valtakunnan ja paikallistason työryhmien työhön liittyen tuotekehitykseen maiseman- ja ympäristönhoidon saralla. ProAgrian valtakunnallisessa Ympäristökehitys-työryhmässä suunniteltiin ympäristöpalveluita ja laadittiin valtakunnalliseen käyttöön ympäristöhankkeen suunnitelma. Tähän työkokonaisuuteen liittyviä palaverieja Helsingissä ja webexin kautta oli yhteensä 5 kpl. NEUVO 2020 neuvontajärjestelmän tuomia mahdollisuuksia selvitettiin. Loppuvuodesta osallistuttiin NEUVO 2020 –neuvontajärjestelmää koskevaan Ympäristöosion koulutukseen Seinäjoella. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaluonnokseen tehtiin ehdotus liittyen osakaskuntien tukikelpoisuuteen ympäristökorvauksissa. Näistä teemoista tiedotettiin eri yhteistyöpalaverissa, joita vuoden aikana oli useita kymmeniä.

Helmikuussa osallistuttiin maisemanhoidonneuvojien päiville Helsingissä ja esiteltiin bioenergiankorjuun ja maisemanhoidon yhdistämiseen liittyviä käytännön kokemuksia. ProAgria Oulun toimihenkilöpäivillä joulukuussa esiteltiin maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon palveluita merenrantalaiduntamiseen liittyvän tilaesimerkin kautta. Mukana oltiin myös JÄRKI-hankkeen opintomatalla Pohjois-Englannissa muiden

ympäristöneuvojien kanssa. Siellä tutustuttiin paikallisten tilaesimerkkien kautta ympäristönhoidon käytäntöihin ja tukimahdollisuuksiin. Tätä tietoa voidaan hyödyntää myös alueemme kehittämisessä.

Alueemme on laaja, jonka vuoksi on tarvetta tehdä tiedottamista myös kutsumalla väkeä koolle tilaisuuksiin ja informoimalla asioista tiedotusvälineiden kautta. Maakunnassamme suurimmat haasteet maiseman- ja luonnonhoidon kehittämisessä ovatkin pitkät etäisyydet ja riittävät resurssit tarpeisiin nähden. Meillä on oma paikkamme muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä ja olemme saaneet paljon näkyvää toimintaa hanketoiminnan avulla.

Omana hankkeena oli YmpäristöAgro II- hanke (2011- helmikuu 2015), joka sisälsi viisi erillistä laajaa osiota: maatalouden ympäristöasiat, luonnonmukainen tuotanto, lähiruoka, maatalousmaan käytön uudet näkökulmat ja eläinten hyvinvointi. Hankkeessa välitettiin tietoa uusista ja olemassa olevista maaseudun ympäristönhoidon rahoitusmuodoista sekä valmistauduttiin maatalouspolitiikan muutokseen, cap:n viherryttämiseen ja tulevaan ohjelmakauteen. Osallistuminen hankkeen tapahtumiin oli vuonna 2014 erittäin vilkasta. YmpäristöAgro II –hankkeen tilaisuuksia oli 86 kpl ja tapahtumia 16 kpl – yhteensä 102 kpl vuoden 2014 aikana. Niihin osallistui vuoden aikana yhteensä 6764 hlö, joista noin puolet tilaisuuksissa ja puolet messu- ja infotapahtumissa.

YmpäristöAgro II hankkeessa tehtyjen tiedotteiden lukumäärä on n. 50 kpl vuonna 2014 ja hankkeen alusta 163 kappaletta. Maiseman- ja luonnonhoidon tapahtumia edellä mainituista oli 22 kpl ja niihin osallistui 607 hlö. Yhteistyötä VYYHTI- hankkeen kanssa oli 7 tilaisuudessa.

ProAgraria Oulun hallinnoiman VYYHTI –hankkeen (Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan 2012-2014) alueellinen toiminta jatkui Oulujoen pohjoispuolisilla alueilla. Yhteistyötä tehtiin VYYHTI-hankkeessa Pohjois-, Keski- ja Etelä -Pohjanmaan kanssa. VYYHTI-hankkeessa laadittiin myös maiseman- ja luonnonhoitoon liittyvien tukien mallisuunnitelmia 7 kpl ja annettiin kohdekohtaista neuvontaa 66 henkilölle ja yhdistykselle. Osallistuimme myös Haja-asutuksen jätevesineuvonnan jatkohankkeen - Jätevesihanke 2014 toteuttamiseen. Sen puitteissa järjestettiin 19 tilaisuutta joihin osallistui 251 henkilöä ja annettiin neuvontaa 170 henkilölle ja tehtiin 80 kiinteistökohtaista neuvontakäyntiä.

Keväällä 2014 Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maisemanhoidon asiantuntijat osallistuivat YmpäristöAgro -hankkeen, VYYHTI-hankkeen, Pohjois-Pohjanmaan Liiton sekä Jätevesihanke-hankkeen kanssa laajaan infokierrokseen teemoina vesienhoito, arvokkaiden maisema-alueiden inventointityö sekä rahoitusmahdollisuudet tulevalla ohjelmakaudella. Laajempiin ranta-aluekokonaisuuksiin liittyen pidettiin rantalaidunnustyöpajoja, joihin kutsuttiin koolle rannan omistajia, käyttäjiä ja mahdollisia hoitajia miettimään eri käyttäjien tarpeiden yhteensovittamista. Hankkeiden tilaisuuksia, työnäytöksiä ja työpajoja oli yhteensä 33 kpl. Osallistujia näissä tilaisuuksissa oli yhteensä noin 1000 henkilöä.

Kuusamossa, lissä, Pudasjärvellä ja Pyhännällä tutustuttiin maastoinfoissa edellisten teemojen lisäksi tarkemmin hoidettaviin maastokohteisiin ja pohdittiin myös uuden ohjelmakauden rahoitusmahdollisuuksia. Maastoinfoja järjestettiin 4 kpl. Näissä oli yhteensä 100 osallistujaa.

VYYHTI-hankkeen avulla laadittiin Pudasjärven Aittojärvi-Kynkään alueelle kyläkohtainen maisemasuunnitelma. Vyyhti-suunnitelmaan liittyvää yleistä tiedottamistyötä toteutettiin YmpäristöAgro-hankkeen puitteissa. Hankkeiden avulla Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat järjestivät useita yleisötilaisuuksia ja julkaisivat lehdistötiedotteita. Kyläläiset toteuttivat sen innoittamana talkoilla sekä työllisyystöinä n. 13 hehtaarin alueelta maisemanhoitotöitä, kampanjaan osallistui n. 100 henkilöä. Aittojärvi-Kyngäs maisematiedotuskokonaisuudella osallistuttiin Suomen paras maisemahanke- kilpailuun.

YmpäristöAgron avulla Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maisemanhoidon asiantuntijat laativat kilpailuaineiston joka löytyy YmpäristöAgro -hankkeen nettisivuilta. Nettisivuilta löytyy myös kilpailua varten työstetty video. Kilpailussa esillä ollut aineisto liittyi laajempaan tiedonvälitystyöhön jossa teemoina olivat maisemanhoidon ja lammastalouden yhdistäminen, lähiteurastamatoiminnan edistäminen, maiseman- ja luonnonhoidon tukijärjestelmän hyödyntäminen, usean tahon yhteistyö (Kyläseura, kaupunki hankkeineen, ProAgria Oulu/ Maa- ja kotitalousnaiset hankkeineen ja Pohjois-Pohjanmaan liitto). Koottu aineisto toimitettiin Ympäristöministeriöön edustamaan Pohjois-Pohjanmaata. Kilpailussa sijoituttiin neljän parhaan joukkoon ja hankkeen puitteissa oltiin edustamassa Pohjois-Pohjanmaata ja Aittojärven kylää. Pudasjärven alueella heräsi kiinnostus maisemanhoidon mahdollisuuksiin muillakin kylillä ja Sarakylällä pidettiin vielä loppuvuodesta maisemainfotilaisuus.

Maisemanhoidon ja lammastalouden yhdistämistä kehitettiin yhteistyötilaisuudessa, jossa oli osallistujina lampureita, elintarvikeyrittäjiä, elintarvikeasiantuntija, lammasneuvonnan asiantuntija, kunnan päättäjiä ja viranomaisia. Erilaisia laaja-alaisia suunnitelmia tai raportteja valmistui kaikkiaan 11 kpl, näistä esimerkkeinä erilaiset hankeraportit, powerpointesitykset, opinnäytetyönä laadittu kyläkohtainen maisemasuunnitelma ja maisemakilpailuaineisto. Maatalousalueiden monivaikutteisten kosteikkojen osalta oltiin mukana Siikajoen ja Liminkaojan suunnittelussa, työryhmissä ja toteutuksessa. Arvokkaiden maisema-alueiden inventointiin liittyviä teemoja käsiteltiin Pohjois-Pohjanmaan maisematoimikunnassa ja asiaa esiteltiin myös omissa kylätilaisuuksissa. Yhteistyötä tehtiin useiden organisaatioiden kanssa: Maanmittauslaitos (maatalousmaankäytön uudet mahdollisuudet), MTK Pohjois-Suomi, Oulun Riistanhoitopiiri (riistan ja luonnon elinympäristöjen hoito), Suomen Metsäkeskus (metsäluonnonhoito), Pohjois-Pohjanmaan ELY keskus - maaseutu ja ympäristö (ympäristötuet, perinnemaisemat ja vesiensuojelu), Pohjois-Pohjanmaan liitto (kulttuuriympäristön ja maiseman hoito, aluerakenne ja maaseutualueet), Oulun kaupunki ja SYKE. Erilaisia yhteistyökokouksia ja luentoja oli vuoden aikana noin 65 kpl. Tiedotteita ja tilaisuuksien ohjelmia laadittiin hankkeissa 86 kpl.

Yritysneuvonta

Oulun maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijoiden toteuttamaa yrittäjyyttä tukevaa neuvontaa on toteutettu ohjaamalla aloittavia yrittäjiä ja yritystoimintaansa kehittäviä yrittäjiä. Neuvontaa on tehty opastamalla tuotekehityksessä ja hinnoittelussa, ohjaamalla liiketoimintasuunnitelmia, ohjaamalla markkinointia ja yhteistyötä yrittäjien ja toimijoiden kesken, tekemällä laskelmia sekä antamalla muuta yrittäjä/yrityskohtaista ohjausta niin puhelimitse, sähköpostilla kuin yrityskohtaisin käynnein. Yhteistyötä on tehty seudullisten yrityspalvelutoimijoiden sekä Leader toimijoiden kanssa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat edistäneet Perhehoitoliiton Tunne perhehoito – hankkeen valtakunnallisen yhteistyön myötä ikäihmisten perhehoito asiaa tuomalla eri toimijoiden tietoon toiminnan mahdollisuuksia sekä saattamalla eri toimijoita tekemisiin keskenään. Kalajoen kaupunki, Peruspalvelukuntayhtymä Kallio, Oulaisten kaupunki, Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä ja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus aloittavat ikäihmisten perhehoidon alueellisen kehittämisen yhteistyössä Perhehoitoliiton kanssa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijoiden tekemä ruoka- ja elintarvikeyrityksille suunnattu omavalvontaan ja hygieniaan liittyvä koulutus ja neuvonta ovat tärkeitä yritysneuvonnan palveluja. Neuvontatyö on suunnattu erityisesti maaseudulla toimiville ruoka- ja majoituspalveluja tarjoaville yrityksille sekä muille elintarvikkeita käsitteleville yrityksille. Omavalvontasuunnitelmien laadinnassa ja päivityksessä on ohjattu yrittäjiä. Hygieniaosaamistestejä eri puolilla Pohjois-Pohjanmaata on järjestetty 49 kpl ja niihin on osallistunut 327 henkilöä.

Lähihuokainfotilaisuuksien järjestelyissä on tehty yhteistyötä Aluehallintoviraston, paikallisten elintarvikevalvojien ja muiden elintarvikealan toimijoiden kanssa. Oulun maa- ja kotitalousnaisten elintarvikealan yritysneuvojat tiedottavat aktiivisesti alueemme ruoka- ja elintarvikeyrityksille ajankohtaisista elintarvikealan muutoksista.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat hankkivat vuoden 2014 aikana tietoa tulossa olevista pakkausmerkintä-lainsäädännön muutoksista ja suunnittelivat pakkausmerkintä- ja suoramyynti tilaisuuksien asiasisältöjä. Ruoka- ja elintarvikealan alueellista verkostoitumista on edistetty osallistumalla entisen Ruoka-Suomen verkostotoimintaan sekä toimittu maakunnallisena toimijana Aitoja makuja –hankkeessa. Aitoja makuja -nettiportaalia on esitelty ja tehty tunnetuksi yrittäjille ja kuluttajille järjestämässämme koulutuksissa ja tapahtumissa sekä osallistumalla erilaisiin tilaisuuksiin Pohjois-Pohjanmaalla. Vuoden 2014 aikana on tiedotettu sivustosta erityisesti tilamyyniä harjoittaville alkutuottajille. Aitoja makuja -hanketta on toteutettu osana YmpäristöAgro II -hankkeen lähiruokaosiota. YmpäristöAgro II -hankkeen lähiruokaosion vuoden 2014 teemoina ovat olleet lainsäädännön muutoksista tiedottaminen tilamyymyjille, elintarvikkeita jatkojalostaville ja yleensä elintarvikealan toimijoille sekä EU:n alkuperämerkinnät ja lähiruokan käytön edistäminen julkisissa ateriapalveluissa. Elintarvikealanyrittäjille on tiedotettu valtakunnallisista tapahtumista ja koulutuksista sekä ajankohtaisista asioista muun muassa sähköpostitse. Yrittäjiltä saadun palautteen mukaan he pitävät valtakunnallisen tiedon saantia tärkeänä.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijat toteuttivat HYPYT – hanketta, joka oli elinkeinojen kehittämishanke ja päätavoitteena oli kehittää ja tukea hyvinvointipalvelualan yrittäjyyttä ja sen edellytyksiä. Hanke kohdistui yritysten liiketoiminnan tehostamiseen, yritysten keskinäiseen ja palveluiden tuottajien sekä ostajien väliseen yhteistyön lisäämiseen. Hankkeen aikana järjestettiin useita infotilaisuuksia, työpajoja ja seminaareja, teemalla: Työnantajana toimiminen, Yrityksen kehittäminen, Yrityksen kehittäminen hyvinvointipalvelualan yrittäjille, Puhtia ja hyvinvointia ravitsemuksesta, Sähköinen markkinointi seminaareja ja työpajoja sekä Markkinointi ja tuotteistaminen tilaisuuksia. Työpajoissa käytettiin pienryhmä - menetelmää yritystoiminnan kehittämisen tukena, menetelmällä saatiin yrittäjät keskustelemaan yritystoiminnastaan muiden yrittäjien kanssa ja sitä kautta löytämään kehittämisen kohteita.

Hankkeen luomat toimenpiteet ja resurssit mahdollistivat hyvinvointipalvelualan kehittymisen ja verkostoitumisen. Näiden tuloksena saavutettiin alan yritystoimintaan liittyvän osaamisen paranemista, tietotaitotason kasvua sekä alueen kehittämistoiminnan käynnistymistä ja verkostoitumista. Eri tilaisuuksia järjestettiin Pohjois-Pohjanmaan alueella hankekaudella 112 kpl. Tilaisuuksiin osallistui 726 henkilöä, yrittäjiä ja yrittäjyydestä kiinnostuneita sekä kuntasektorin toimijoita.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat osallistuneet Masva-hankkeen (Maaseutuyritysten asiakasvastaava – hanke) avulla neuvomaan maaseutumaisilla alueilla yritystoimintaa suunnittelevia henkilöitä yritysidean arvioinnissa ja ohjaamaan eteenpäin liiketoiminnan kehittämisessä. Rahoituskauden vaihtumisen ja yleisen laman vuoksi vuonna 2014 ei niinkään suunniteltu investointeja, ohjaus painottui kannattavuuden varmistamiseen ja markkinointiin. Uusia yrityksiä perustettiin ja yrittäjät olivat tyytyväisiä ohjaukseen.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat osallistuivat HevosAgro II – elinkeinojen kehittämishankkeen toteuttamiseen tuottamalla aineistoja ja sisältöjä koulutuspäiviin sekä vetämällä hevosalan yrittäjien pienryhmiä. Eri tapahtumiin osallistui 100 eri yrittäjää, joista monet useisiin tilaisuuksiin. Yrittäjien teema- ja ryhmätapaamiset sisälsivät ryhmätyöskentelyä, yrittäjien keskusteluja bench marking- toimintaperiaatteen mukaisesti sekä yritys esimerkkejä, yritys vierailuja, asiantuntijapuheenvuoroja (taloudellisten riskien hallinta, vakuutusasiat, tallien palo- ja sähköturvallisuus sekä oma yrittäjäprofiili). Hankkeen aikana järjestettiin tiedotustilaisuuksia (13 kpl) sekä seminaareja, aihealueina

mm. yrityksen perustaminen, talousosaaminen, markkinointi, johtaminen ja työssä jaksaminen. Oulun seudun sarjan kaikki viisi päivää videoitiin. Videot on katsottavissa HevosAgron internetsivuilla samoin kuin muu hankkeen aikana tuotettu materiaali. Hankkeen aikana järjestettiin opintomatka Pohjois-Ruotsiin 6.-7.10.2014. Opintomatalla käytiin tutustumassa viiteen erilaiseen hevosalan yritykseen, joista neljä sijaisi Ruotsissa ja yksi Suomen puolella Keminmaalla.

Alkuvuodesta 2014 valmistui Kaisa Myllykankaan laatima opinnäytetyö, jonka puitteissa laadittiin erityisesti lähiruokaan liittyvää tiedotusmateriaalia jaettavaksi mm. YmpäristöAgro -hankkeen infopisteillä ja hankkeen kotisivuilla. Opinnäytetyön aiheena oli ”Kumppanuusmaatalous lähellä tuotetun ruoan jakelukanava – Kansainvälisen tiedon tuominen Suomeen”. Aiheesta julkaistiin myös lehtiartikkeli Ruoka Suomi-lehdessä. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijan koordinoima Kämmentyö-yritysryhmähanke päättyi vuoden 2014 loppuun. Hankkeessa mukana olleet käsityöryhmittäjät (5 yrittäjää) kehittivät vuoden aikana omaa toimintaansa ja tuotteitaan, hankkivat sosiaalisen median taitoja sekä tietoa ja kokemuksia osallistumalla opintomatkalle ja messuille Pariisiin. Lisäksi he esittelivät tuotteitaan useissa messu- ja muissa myyntitapahtumissa Suomessa. Osa yrittäjistä osallistui näyttelyihin Helsingissä, Raahessa ja Kuusamossa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat ovat olleet toteuttamassa Peruna paremmaksi -hanketta vuosina 2010-2014 MTT:n kanssa. Hankkeen tavoitteena oli kehittää perunantuotantoa kokonaisvaltaisesti ja turvata tuotantoedellytyksiä sekä nostaa perunan imagoa ja lisätä kulutusta sekä edistää eri alan toimijoiden välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta tuottajalta ammattikeittiöön ja tukkuun. Peruna paremmaksi keittiöosiossa Oulun maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat toimivat yhteistyössä ammattikeittiöiden ja viljelijöiden kanssa. Vuoden 2014 keväällä tehtiin perunaseurantakäyntejä (perunan säilytys, käsittely, kypsennys ja omavalvonta) ammattikeittiöillä sekä toinen kysely ammattikeittiöille perunan laadusta ja käsittelystä. Kesäkuussa 2014 järjestettiin loppuseminaari Oulussa. Loppuseminaarissa esiteltiin hankkeen tuloksia sekä esiteltiin hankkeessa valmisteltu keittiöille suunnattu perunan käsittelyopas ja käyttöohjeistus perunan säilytykseen ja valmistukseen. Käyttöohjeistus ja laminoitu ohje perunan käsittelyyn toimitettiin kaikille hankkeeseen osallistuneille keittiöille. Loppuraportti on julkaistu MTT julkaisusarjassa numero 171, <http://www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti171.pdf>

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijat toteuttivat Bothnia á la carte -hanketta, jossa edistettiin Pohjois-Pohjanmaan matkailualan, käsityö-, elintarvikealan ja muiden maaseudun ja kaupunkialueiden yritysten verkostoitumista ja yhteistyötä. Oulussa, Haapavedellä, Muhos-Utajärvellä ja Kuusamossa kokoontuneet ruokamatkailun kehittämissyhteistyöstä kiinnostuneet yritykset saivat alkuvuonna 2014 yrittäjäryhmille järjestetyissä neuvontatilaisuuksissa asiantuntija-apua sekä vertaistoimijavinkkejä oman yrityksensä tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Kaikille pienryhmille suunnattuja aihepiirejä olivat paikallisiin ja alueellisiin ruokaperinteisiin sekä EU:n nimisuoja- ja alkuperämerkintöihin liittyvät tilaisuudet. Pienryhmäyhteistyöhön osallistui yhteensä 25 yrittäjää. Alueellisiin erityispiirteisiin nojaava yhteistyön kehittäminen käynnistyi aktiivisimmin Muhos-Utajärven alueen yritysten Ruokalaakso -teemaan liittyen. Pienryhmissä mukana olleille yrittäjille järjestettiin opintomatka Pohjois-Karjalaan. Opintomatkan teemana oli Karelia á la carte -verkoston toimintaan tutustuminen. Yrittäjille tehtiin sähköinen palaute- ja kehittämistarvekysely, jonka mukaan vastaavalle ruokamatkailun verkostoimis- ja kehittämistoiminnalle olisi alueellamme jatkossa tarvetta.

Kehittämishankkeen aikana toteutettiin edellisen vuoden kannustavien kokemusten ja positiivisen palautteen perusteella yhteistyössä kehittäjäorganisaatioiden, oppilaitosten, yrittäjien sekä muiden toimijoiden kanssa Oulussa 3.- 4.9.2014 kansainvälinen Pohjoiset arktiset maut – Northern Arctic Flavours -seminaari <http://www.arcticfla.fi/fi/ohjelma/> . Seminaaripäivien teemoina olivat Pohjoista ruokaa ja matkailua sekä Aitoja makuja

läheltä ja luonnosta. Pohtoon järjestettiin lisäksi Tuottajatori, missä alueen lähiruoan tuottajat ja lähiraaka-aineita käyttävät ravintolat esittelivät tuotteitaan ja toimintaansa yleisölle ja saivat mahdollisuuden solmia uusia kumppanuuksia. Tapahtumaan liittyen järjestettiin eri toimijoiden kanssa yhteistyössä neljä ruokakävelyä Oulussa, lasten ruokakulttuuritapahtuma Hotelli-Ravintola Lasaretissa sekä edistettiin ravintoloiden (7 kpl) Northern Arctic Flavours –menuyhteistyötä. Tapahtuman seminaariosioon osallistui yhteensä runsaat 200 henkilöä. Osallistujilta sähköisesti kerätty palaute oli erittäin positiivista ja kannustavaa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijat ovat vieneet eteenpäin Ruokaa mereltä merelle – Mat från hav till hav –hanketta, joka oli luonteeltaan pohjoismainen verkostoyhteistyö pienten elintarvikeyritysten kesken. Hankkeen avulla Pohjois-Ruotsin, Pohjois-Norjan ja Pohjois-Suomen alueella pienten ruoka- ja elintarvikeyrityksien sekä asiantuntija- ja kehittäjäorganisaatioiden kesken voitiin luoda perusta yhteistyölle. Yritykset ovat jakaneet kokemuksiaan workshoppeissa, opintoretillä ja vierailuilla.

Vuoden 2014 aikana toteutettiin 3 opintomatkaa:

- helmikuussa 2014 tehtiin opintovierailu Jokkmokkiin Pohjois-Ruotsiin, opintomatkan suunnittelusta vastasi Hushållningssällskapet Nord. Opintomatkalle osallistui Suomesta 4 yritysten edustajaa ja 4 asiantuntijaa. Opintoretken kohteet liittyivät markkinointiin, tuotekehitykseen, maaseudun kehittämiseen ja yhteistoimintaan erityisesti luonnontuotteiden, poronlihan ja matkailun osalta.
- huhtikuussa 2014 toteutettiin opintovierailu Norjaan Tromssaan, ohjelman suunnittelusta vastasi Bioforsk Nord Holt. Suomesta opintomatkalle osallistui 4 yritysten edustajaa ja 4 asiantuntijaa. Opintomatkalla tutustuttiin erityisesti lihan ja kalan jalostukseen, tuotekehitykseen ja markkinointiin sekä matkailutoimintaan.
- kesäkuussa 2014 toteutettiin asiantuntijoiden ja yritysten yhteinen opintomatka Islantiin, jossa perehdyttiin erityisesti ruuan ja matkailun yhdistämiseen erilaisissa yrityksissä sekä kehittäjäorganisaatio Matisin toimintaan. Islannin tutustumiskohteet ja ohjelman laati Matis -organisaation edustaja, joka toimii myös Ny Nordiskt mat -ohjelmassa. Suomesta Islannin matkalle osallistui 6 yritysten edustajaa ja 4 asiantuntijaa. Ohjelman rakentuminen ja tarkentuminen vei aikaa, sillä useimmat toimijat eivät olleet aikaisemmin käyneet Islannissa. Opintomatka oli erittäin avartava, Islannissa pienet ruoka- ja matkailualan yritykset tekevät paljon yhteistyötä ja haluavat tukea omaa alueellista kulttuuria ja ruokaperinnettä.

Mereltä merelle hankkeessa toimineen Oulun maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ja yritykset ovat kiinnostuneita jatkamaan yhteistä kehittämistyötä myös tulevassa Interreg ohjelmassa. Ruokaa mereltä merelle -hanke päättyi 31.7.2014.

Järjestötoiminta

Maaseudun naisten osallistuminen maa- ja kotitalousnaisten järjestölliseen toimintaan on vireää. Uusi teema Metsästä voimaa otettiin vastaan innostuneesti. Yhdistysten toimintaa tuettiin tekemällä yhdistysvierailuja, joissa on perehdytty yhdistysten toiminnan suunnitteluun, verkostoitumiseen ja neuvonnan teemojen toteuttamiseen. Tammi-helmikuussa muutamat yhdistykset järjestivät Naisvoimaa –päivän Metsästä voimaa –teeman parissa. Kesäkuussa osallistuttiin runsain joukoin Puunhalaus –tempaukseen, joka näkyi myös alueemme tiedotusvälineissä. Naisten metsäpäivät järjestettiin syyskuussa yhdessä eri Metsänhoitoyhdistysten kanssa, osallistujia kaksipäiväisessä seminaarissa oli 40 naista eri puolilta maakuntaa.

Yhdistyksille on toimitettu materiaalia, käyty kokouksissa sekä ohjattu sääntömuutosten ja muiden yhdistystoiminnassa esiin tulleiden tilanteiden selvittämisessä. Yhdistykseen ja jäseniin on pidetty yhteyttä kiertokirjeiden ja sähköpostin avulla. Tiedottamisessa on käytetty internet sivuja, FB –sivuja sekä Maaviesti -lehteä. Oulun

Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus on järjestänyt opinto-, kulttuuri- ja virkistysmatkoja. Tammikuussa järjestettiin virkistys- ja terveysretki Kalajoelle. Kevään ulkomaan matka suuntautui Tsekkiin, jossa tutustuttiin terveysmatkailuun, luomuviljelyyn, hunajan tuotantoon sekä alueen monimuotoiseen kulttuuriin.

Marraskuun lopulla piirikeskuksen matka suuntautui Kajaaniin ruokakulttuurin ja teatterin muodossa. Opinto- ja virkistysretkiä järjestettiin yhteensä 4 kpl ja niille osallistui 99 henkilöä.

Piirikeskuksen asiantuntijoiden johdolla suunniteltiin ja toteutettiin Raahessa iso ruoka- ja kahvitilaisuus, muonituksessa toimivat paikalliset maa- ja kotitalousnaiset talkootehtävissä. Yksittäiset yhdistykset ovat hoitaneet lukuisia kahvitus- ja ruokailutilaisuuksia eri puolilla maakuntaa mm. erilaisten Metsäpäivien yhteydessä. Maa- ja kotitalousnaiset ovat mukana Naisten Valmiusliiton Oulun alueneuvottelukunnan toiminnassa sekä Vapepan Maakuntatoimikunnassa. Paikallisia maa- ja kotitalousnaisia osallistuu koulutuksiin ja erilaisten valmiusryhmien toimintaan.

Hankkeet 2014

Oulun piirikeskus vastuullisena toteuttajana

YmpäristöAgro, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
 HYPYT -hyvinvointipalveluyrittäjyys toimivaksi –kehittämishanke, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
 Bothnia á la carte –hankeosio, emohanke: Elinvoimaa ja menestystä maaseudulle: MASVA-toiminta Pohjois-Pohjanmaa 2012 -2014, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
 Kämmenviesti –yrittäjäryhmähanke, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
 Ruokaa mereltä merelle – Maten från hav til hav, Interreg IV A

Oulun piirikeskus mukana toteutuksessa

Haja-asutusalueiden jätevesihanke, Ympäristöministeriö
 VYYHTI Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan –kehittämishanke, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
 Peruna paremmaksi, MTT Oulu, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
 HevosAgro, , Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
 MASVA – Elinvoimaa ja menestystä maaseudulle, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto

POHJOIS-KARJALAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Johtokunta

puheenjohtaja	maatalousyrittäjä	Sari Rouvinen, Kitee
jäsen	yrittäjä	Marjo Lehtonen-Sormunen, Kontiolahti
jäsen	maatalousyrittäjä	Jaana Timonen, Kitee
jäsen	maatalouslomittaja	Irja Karttunen, Liperi
jäsen	maatalousyrittäjä	Marita Mustonen, Viinijärvi, Liperi
jäsen	maatalousyrittäjä	Saara Kettunen, Outokumpu
jäsen	emäntä	Aila Kolehmainen, Rääkkylä
sihteeri	toiminnanjohtaja	Johanna Rinnekari

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Lähiruoan, vuoden teemaelintarvikkeiden ja ravitsemussuositusten tunnettavuutta edistäviä tapahtumia on järjestetty kahden vuoden aikana kaikenkaikkiaan yli 100. Nyt vuonna 2014 yli 30. Parhaimmillaan kauppatapahtumiin on osallistunut noin 20 yrittäjää ja heikoimmillaan 4 yrittäjää. Kyselyn perusteella kauppatapahtumiin osallistuneista yrittäjistä 62 % kokee, että myynti on kasvanut viimeisen kahden vuoden aikana. Usealla yrittäjällä myynti on kasvanut jopa puolella. 65 % yrittäjistä on saanut kauppatapahtumien myötä uusia vähittäismyyntipisteitä. Suurin osa yrittäjistä oli saanut usealle eri tuotteelle uusia vähittäismyyntipisteitä. Kyselyyn vastasi 34 Ekotassu –hankkeen kauppakampanjassa mukana ollutta yrittäjästä.

Vuoden aikana järjestettiin useita Karelia à la carte Ruokamatkoja ja avoimien ovien päiviä, jotka olivat todella suosittuja. Ruokamatkailu yhdistää oivalla tavalla hyvän kotimaisen lähiruoan ja matkailun. Suurin osa matkoille osallistuvista oli maa- ja kotitalousnaisten nykyisiä tai entisiä jäseniä.

Uuden karjalaisen keittiön reseptikilpailussa etsittiin uusia, raikkaita ideoita karjalaiseen ruokapöytään niin arkeen kuin juhlaankin. Kilpailun taustalla on tarve ja tahto pitää karjalainen ruokapöytä ”tuoreena” ja uudistaa sitä myös uusien sukupolvien makuun ja arvomaailmaan sopivaksi. Karjalanpaisti, karjalanpiirakat ja laatikot kaipaavat tarinansa jatkoksi uusia ruokalajeja, joista kenties tulevaisuudessa syntyy ainakin paikallisia klassikoita. Kehitetyt reseptit julkaistaan netissä ja niistä tehdään reseptivihkonen. Muutamia ravintolat ovat jo ottaneen uuden karjalaisen keittiön ruokalajeja valikoimiinsa.

Maa- ja kotitalousnaiset ovat olleet kehittämässä toimintatapaa, jotta pohjoiskarjalaisten Leirikoululuokkien varainkeruuta suunnattaisiin lähiruoan myyntiin. Ensimmäisten joukossa Liperin koulun 6. luokka on ryhtynyt myymään paikallisia elintarvikkeita leirikoulun varainhankintaa varten. Ryhmä ristittiin Näe hyvä lähelläsi –leirikouluryhmäksi. Näe hyvä lähelläsi –leirikouluryhmän lapset ja vanhemmat halusivat mieluummin ottaa myyntiin lähiruokaa kuin ulkolaisia keksejä, karkkeja, vessapaperia, sukkaa tms. Näe hyvä lähelläsi -mallia viedään myös muihin kuntiin.

Maiseman- ja luonnonhoito

Ympäristöneuvonnalla oli kysyntää paitsi asiakkailta myös erilaisilla sidosryhmillä. Maisemaan liittyvää neuvontaa ja suunnittelua annettiin viljelijöille, kylille ja taajamiinkin liittyen; Joensuun kaupungin Sinkkolan kotieläinpihan laidunalueet saatiin varmistettua asemakaavan muutoksen yhteydessä maisema- ja laidunsuunnitelmalla.

Suomalaisesta maaseutumaisemasta ja kylien maisemanhoidosta opastettiin myös kansainvälisiä muotoilualan opiskelijoita yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa tekemällä opintoretki Jakokosken kylään. Sidosryhmien kanssa suunniteltiin erilaisia hankkeita tuleville vuosille. Eri sidosryhmien kanssa on tärkeää tehdä työtä eri tasoilla – sekä hankkeissa että palvelurahoitteisena. Sidosryhmätyö vie aikaa, mutta nykypäivänä se on välttämätöntä verkostoitumista.

Pariin vuoteen maiseman- ja luonnonhoitoon liittyviä rahoitusmahdollisuuksia ei ole markkinoitu viljelijöille juuri lainkaan, sillä uuden ohjelmakauden sopimusehdoista ei ollut tietoja. Silti vuoden aikana etenkin nuoret viljelijät kyselivät luonnon laiduntamiseen liittyvistä tuista ja toimintatavoista. (Monella nuorella viljelijällä maatalous on vain yksi elinkeino ja rinnalla on muita elinkeinoja. Näitä asioita kartoitettiin myös Masva-hankkeen kautta. Maisemanhoito koetaan tärkeäksi osaksi yrityksen toimintaa.)

Puhtaat vesistöt ovat yksi koko Suomen tärkeimmistä luonnonvaroista. Pohjois-Karjalan pinta-alasta on vesistöä 18 %. Ylimaakunnallisessa maatalouden vesiensuojeluun liittyvässä RAE -hankkeessa kokeiltiin tänä vuonna liperiläiselle maatilalle maatilakävelyä soutamalla ja kävelemällä. Pohjois-Karjalassa RAE-hankkeessa kokeiltiin myös tuoda vesiensuojelua viljelijöille kevyemmällä ranta-tapahtumilla: rantakala- ja nuotioilloissa.

Suuri työ alkuvuodesta oli viljelijöiden tukikalenterin tekeminen, joka jaettiin Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Kainuun viljelijöille yhteensä lähes 8000 kpl painoksena. Kalenterin teemana oli vesiensuojelu ja kestävä viljelytavat.

Yritysneuvonta

Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaisten toiminta keskittyi vuonna 2014 Ekotassu- ja Masva-hankkeeseen. Lisäksi suunniteltiin uusia ohjelmakauden hankkeita yhteistyössä yritysten ja sidosryhmien kanssa. Yrityspalveluissa keskityttiin liiketoiminnansuunnitteluun, investointi- ja rahoitussuunnitteluun, alkavan yrityksen neuvontaan ja ateriapalvelusuunnitteluun. Kaiken kaikkiaan Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaisten toiminnan piirissä oli vuonna 2014 noin 300 pohjoiskarjalaista yritystä.

Vuoden 2014 aikana Karelia à la carte –brändin tunnettavuus kasvoi entisestään. Kevään aikana järjestettiin Karelia à la carte –yrityksissä avoimien ovien päiviä, ruokamatkailutuotteiden testausta ja järjestetty Lähiruokapäiviä kaupoissa. Vuoden Karelia à la carte yritykseksi valittiin Joensuun Teatteriravintola. Karelia à la carte esittäytyy nettisivuilla: www.kareliaalacarte.fi ja Facebookissa.

Leipää Pohjois-Karjalasta –tuoteperhe julkistettiin Herkkujen Suomessa Helsingissä. Leipää Pohjois-Karjalasta-tuoteperheen tuotteet on valmistettu Pohjois-Karjalassa jauhetusta kotimaisesta viljasta ja ne on leivottu Pohjois-Karjalassa. Ruokaketju pelloilta pöytään on helposti jäljitettävä, läpinäkyvä, avoin. Viljelijällä myllärillä, leipurilla, leipäkuskilla, kauppialla, kuluttajalla ja kehittäjällä on kasvot! Ne tunnetaan! Alkuvaiheessa Leipää Pohjois-Karjalasta -tuoteperheeseen kuuluu Chili-Mustikkaruis ja Kartanon Ruis. Koko maan kattavasti tuotteita voi ostaa kaupoista syyskuun alusta. Pakkauksissa on QR –koodit, jotka auttavat kuluttajaa selvittämään helposti, mistä raaka-aineet ovat lähtöisin ja missä ne on jalostettu. QR –koodi johdattaa kuluttajan nettisivuille, jossa kerrotaan tarkemmin tuoteperheen tuotteista ja koko elintarvikeketjusta pelloilta pöytään: liperinmylly.fi/LeipääPohjois-Karjalasta. Nettisivuilla julkaistaan säännöllisesti kirjoituksia, joissa ruoantuottajat, kuluttajat ja asiantuntijat kertovat avoimesti työstään kotimaisessa, paikallisessa ruoantuotannossa ja –markkinoinnissa. Tekstejä päivitetään säännöllisesti ja niissä kerrotaan viljaketjun ajankohtaisia kuulumisia. Jäljitettävyysetjutyön uranuurtajina ovat toimineet Liperin Mylly, Porokylän Leipomo ja ProAgria Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaiset. Yritykset kuuluvat Karelia à la carte –verkostoon.

Portaat luomuun –ohjelmassa on mukana nyt 102 ammattikeittiötä Pohjois-Karjalasta. Kaikki keittiöt löytyvät www.portaatluomuun.fi sivuston karttahausta.

Järjestötoiminta

Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaiset kampanjoivat Metsästä voimaa –kampanjassa. Kampanjassa tuotiin esiin metsien monikäyttöä mm. sieninäyttelyissä. Muista järjestötoiminnista merkittävimpiä olivat Karelia à la carte Ruokamatkat, KevätKiekaus, Syyshavinaa Kukkolassa ja Sadonkorjuutapahtuma. Tiedotusta tehtiin aktiivisesti maakuntalehdessä ja ProAgria Itä-Suomessa.

Hankkeet

RAE-Ravinnehävikit euroiksi
 MASVA Maaseutuyritysten kehityssyysäys -hanke
 Ekotassu-kehittämishanke – Pohjois-Karjala luomu- ja paikalliselintarviketuotannon kärjeksi Suomessa
 Sähköistä kauppaa Karjalaan
 Koivikon-yritysrühmänhanke

POHJOIS-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta

Puheenjohtaja	maatalousyrittäjä	Riitta Ryhänen, Lapinlahti
Varapuheenjohtaja	tilastohaastattelija	Riitta Ahtiainen, Kuopio
Jäsen	maatalousyrittäjä	Sirpa Luttinen, Vesanto
	kotitalousopettaja	Mervi Hiltunen, Lapinlahti
	maatalousyrittäjä	Pirjo Lind, Kiuruvesi
	maatalousyrittäjä	Päivi Ropponen, Kuopio
	maatalousyrittäjä	Tea Väänänen, Maaninka
sihteeri	vs. toiminnanjohtaja	Heli Sulola

Vuosi oli Maa- ja kotitalousnaisten toiminnassa vilkas ja uusilla aluevaltauksilla esimerkiksi kurssituksissa haettiin toiminnalle kasvua. Vuoden taloudelliseen tilanteeseen oltiin tyytyväisiä. Toiminnanjohtajan sijaisena toimi vuoden 2014 Heli Sulola, Helena Lehtoaron ollessa hankepäällikkönä Pohjoissavolaiset maut matkalla kansainvälisyyteen – hankkeessa. Piirikeskuksessa oli toimintavuonna kuusi vakituista toimihenkilöä.

Johtokunta piti kokouksia vuoden aikana yhteensä kolme kertaa, joista yksi kokous oli etäkokous webex-yhteyden avulla. Edustajakokous pidettiin marraskuussa Suonenjoen Vanhamäen hyvinvointikeskuksessa. Puheenjohtajamme Riitta Ryhänen toimi myös ProAgria Pohjois-Savon hallituksen jäsenenä ja Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen hallituksen varapuheenjohtajana.

Tärkeimmät sidosryhmät ovat Pohjois-Savon Ely-keskus, Pohjois-Savon liitto, Kunnat, Savonia AMK, Savon ammatti- ja aikuisopisto, Pohjois-Savon Metsäkeskus, Pohjois-Savon MTK, Pohjois-Savon Kalatalouskeskus, Pohjois-Savon Martat, Savon Keittiömestarit, Naisten valmiusliiton Pohjois-Savon alueneuvottelukunta sekä eri ruokaan ja yrittäjyyteen liittyvät hankkeet maakunnan alueella.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaisten kotitalousneuvontatoiminta painottui kuluttajaneuvontaan eri tapahtumissa sekä ruoanvalmistuskoulutuksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamalla valtionavulla osallistuttiin erilaisiin tapahtumiin. Tapahtumissa oltiin esillä kuluttajaneuvonnan roolissa ja valittiin kulloiseenkin tapahtumaan sopiva teema. Osallistuttiin mm. Elonkorjuujuhlaan Kuopion torilla ja tavattiin noin 800 kuluttajaa, Syystorille lisalmessa jossa tavoitettiin 400 kävijää, Kalaryssäykseen Kuopion satamatorilla jossa tavoitettiin 1250 kävijää, valtakunnalliseen kalastuspäivään jossa kävijöitä oli noin 1200, ja järjestettiin näyttävä Kekritapahtuma Kuopion Rauhalahdessa. Valtakunnallisessa kalastuspäivässä jaettiin koululaisryhmille ja muille osallistujille tietoutta kalan terveellisyydestä. Vuoden mittaan osallistuttiin myös Elonkorjuujuhlan ja Kalaryssäyksen työryhmiin.

OKM:n valtionavulla osallistuttiin Petosella Pyörön koululla järjestettävään toimintapäivään ja suunniteltiin päivän ohjelma. OKM:n tuen avulla suunniteltiin ja toteutettiin Ruokapalvelua taidolla ja tunteella –kurssikokonaisuus Kainuun ammattioppilaitokselle. OKM:n tuella suunniteltiin ja pidettiin ruokaan liittyviä kursseja jäsenistölle sekä muille kiinnostuneille mm. kalakukoista, grilliruuasta, villiyrteistä, sienistä, juustosta ja täytekakuista. Kursseilla ja eri tilaisuuksissa tehtiin yleistä valistustyötä ruuasta ja ravitsemuksesta sekä ruuanlaittoon liittyvistä perinnetaidoista ja kerättiin paikallisia tapoja ja perinteitä. Tuella suunniteltiin myös muita lukuisia päivä tapahtumia eri tahoille. Yleistä valistustyötä on tehty noin 170 eri tilaisuudessa tai yhteydessä ruuasta ja ravitsemuksesta vuoden 2014 aikana. OKM:n tuella suunniteltiin ja toteutettiin uusia aluevaltauksia. Vuonna 2014 aloitettiin alakoululaisille suunnatut iltapäiväkerhot kahdella koululla Kuopiossa sekä pakolaisten ruokakoulut Ylä-Savossa.

Koululaisten iltapäiväkerhotoiminnan toteutuksen osarahoittajina toimivat myös AVI ja Olvi-Säätiö. Eri oppilaitokset, seurakunnat, koulut ja päiväkodit olivat tärkeitä sidosryhmiä lapsille ja nuorille suunnattujen kampanjoiden kumppaneina. Ruoka- ja kahvipalveluita tehtiin entiseen tapaan, tästä esimerkkeinä Sonkajärven Eukonkanto-tapahtuman lähiruokabuffet ja Lapinlahden juusto- ja viinijuhlat.

Mehuasematoiminta jatkui syksyllä vilkkaana Sorsasalossa ja siellä tavoitettiin paljon uusia asiakkaita. Mehuasematyöhön kuului myös asiakkaiden opastus ja neuvonta mehustukseen ja sadon säilöntään liittyvissä kysymyksissä. Mehuasematoiminnan ajanvarusta helpottamaan otettiin sähköinen ajanvarausjärjestelmä.

Maiseman- ja luonnonhoito

OKM:n valtionavulla toimintavuonna pidettiin luentoja ja neuvontatilaisuuksia lähinnä viljelijöille sekä yksi tukikoulutustilaisuus ProAgrian henkilöstölle. Yhdistyksille järjestettiin keväällä kaksi kotipuutarhailtaa ja loppukesästä puutarhakohteeseen tutustuminen sekä patikointiretki Metsästä voimaa- kampanjan merkeissä. OKM:n valtionavulla myös osallistuttiin esimerkiksi yhdistysten kokouksiin ja kerrottiin maiseman- ja luonnonhoidon ajankohtaisia asioita eri puolilla Pohjois-Savoa. Erityisympäristötukisuunnitelmia eivät viljelijät pystyneet hakemaan vuonna 2014, mutta tulevia suunnitelmia varten pystyttiin tekemään kohteiden maastokäyntejä. Maastokäyntien suunnittelutyötä ja tukiosaamisen ylläpitoa tehtiin OKM:n valtionavulla. Myös viljelijöiden lukuisiin tiedusteluihin vastattiin puhelimitse ja sähköpostilla sekä annettiin asiantuntija-apua OKM:n valtionavulla.

OKM:n valtionavulla maisemasuunnittelijamme osallistui asiantuntijana Pohjois-Savon ELY-keskuksen kulttuuriympäristöyhteistyöryhmään (mm. Pohjois-Savon kulttuuriympäristön hoito-ohjelman päivitys) sekä kosteikko-lumo -ohjausryhmään (yleissuunnittelutyö).

Maisemasuunnittelun asiantuntijatehtävissä Pohjois-Savossa tehtiin maatalousalueen monivaikutteisten kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelutyötä. Tässä tehtävässä vaadittua asiantuntemuksen ylläpitoa ja työn etukäteistä suunnittelua ja selvittelytyötä tehtiin OKM:n valtionavulla. Tässä työssä maisemasuunnittelijamme kartoitti yli 100 yksittäistä potentiaalista lumo-kohdetta mm. perinnebiotooppeja, luonnonlaitumia, metsäsaarekkeita sekä pellon ja metsän/vesistön välisiä reunavyöhykkeitä, ja kohteille laadittiin yleiset hoitosuosituksen. Lopuksi tiedot koottiin maatalousalueen monivaikutteisten kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma -raportiksi. Työn suunnittelua toteutettiin OKM:n valtionavulla ja maastokohteiden katselmukset ja raportointityön rahoitti Pohjois-Savon ELY-keskus.

Pohjois-Savon Ely-keskuksen rahoittama Vieraslajit kuriin kyläympäristöissä - tiedonvälityshanke jatkui ja sen kohderyhmänä olivat kaikki maaseudun asukkaat - mm. maatilalliset ja muut maaseutuyrittäjät sekä yhdistykset. Hankkeella lisättiin maaseudun asukkaiden ja yrittäjien tietoisuutta vieraskasvilajien haittavaikutuksista sekä kasvillisuuden oikeasta käsittelystä ja torjunnasta.

Yritysneuvonta

Yritykset käyttivät maa- ja kotitalousnaisten asiantuntemusta erityisesti ruoka- ja juhlapalvelu- sekä matkailuyritysten asiantuntijatyössä. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavulla tiedotettiin eri tilaisuuksista ja lakimuutoksista, kuten elintarvikelainsäädännön uudistuksesta. Lisäksi tehtiin yritys kohtaista valistustyötä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella pidettiin yllä hygieniosaamiskoulutuksia ja -testauksia sekä tiedotettiin yritysten omavalvonnasta sekä omavalvontasuunnitelmien säännöksistä. Hygieniosaamistestauksia pidettiin kahdeksan tilaisuutta ja testaukseen osallistui

yhteensä 44 henkilöä, hygieniosaamiskoulutuksia pidettiin myös edellisen vuoden tapaan. Yhteistyötä syvennettiin mm. sidosryhmien kanssa Yritys-Suomi –toimijoiden, seudullisten yrityspalveluorganisaatioiden, kunnan elinkeinoasiamiehien ja kunnanjohtajien sekä Uusyrittäjäkeskusten kautta. Myös yritysrahoittajiin pidettiin yhteyttä ja esimerkiksi Optia-pankkien yritysrahoituksesta vastaaville henkilöille (Keski-Suomen-Lapin alueelta) pidettiin luentotilaisuus yritysneuvonnan palveluista. Muina yhteistyömuotoina oli eri työryhmiin ja tiedotustilaisuuksiin osallistuminen sekä esimerkiksi uusille yrittäjille infotilaisuuksien järjestäminen. Aloittaville yrittäjille tehtiin starttirahalausuntoja alihankintana Pohjois-Savon alueella paikallisten Uusyrittäjäkeskusten kautta.

Maa- ja kotitalousnaisten hallinnoimassa Pohjoissavolaiset maut matkalla kansainvälisyyteen – hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Yrityksille järjestettiin tuotteistamisen työpajoja, joissa suunniteltiin konkreettisia matkailupaketteja markkinoitavaksi mm. Saksalaisille turisteille. Elintarvikeyrityksille suunnatussa kaksipäiväisessä Brändiseminaarissa avattiin tuotekehitystyön ja tuotepakkauksen visuaalisen viestin tärkeyttä viennissä. Hankkeella osallistuttiin lukuisiin lähiruokatapahtumiin ja oltiin suunnittelemassa ja toteuttamassa mm. Sonkajärven Eukonkanto-tapahtuman lähiruokateemaa sekä kehitettiin kokonaan uusi SATOA-ruokakulttuurifestivaali Kuopioon Elonkorjuujuhlan ja Kuopio juhlii -viikonlopun yhteyteen. SATOA-tapahtuma saavutti odotettua huikeman suosion, ja kävijöitä oli noin 20 000. Tapahtuma palkittiin Kuopion kaupungin toimesta vuoden ilmiönä. Hankkeessa jatkettiin edelleen Aitojamakuja -aluetoimijana ja Ruoka- Suomi teemaryhmän jäsenenä.

Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat olivat osallisina ProAgrian hallinnoimassa Polku maaseutuyrittäjyyteen – hankkeessa, ja Energiaratkaisut maaseudulla –hankkeessa. Polku-hankkeessa tehtiin yrityskäyntejä ja autettiin yrittäjiä rahoitushakemuksien laadinnassa. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli aktivoida yrittäjiä hakemaan päättyvän ohjelmakauden maksatukset heille myönnettyihin tukiin. Lisäksi hankkeessa tehtiin paljon tiedotustyötä ja oltiin mukana eri kehittämistyöryhmissä. Keväällä 2014 hankkeessa tehtiin opintomatka Pohjois-Karjalaan. Matka oli suunnattu alueen elintarvikeyrittäjille. Syksyllä 2014 toteutettiin myös sosiaalisen median koulutuskierros viidellä paikkakunnalla. Koulutukseen saivat osallistua kaikki alueen yrittäjät.

Energiaratkaisut maaseudulla –hankkeessa tehtiin matkailuyrittäjille suunnattua tiedottamista energiaa säästävistä vaihtoehdoista. Energiakartoituksia tehtiin mm. Ylä-Savon matkailuyrityksissä.

Järjestötoiminta

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavulla osallistuttiin erilaisten tapahtumien järjestämiseen ja niiden markkinointiin. Tapahtumien tarkoituksena oli yhteisöllisyyden lisääminen, virkistäytyminen ja uuden oppiminen. Tapahtumat olivat suunnattu pääsääntöisesti sekä jäsenistölle että kaikille halukkaille. Toiminta pyrittiin koko vuoden ajan pitämään mahdollisimman avoimena, jotta kaikilla halukkailla oli mahdollisuus osallistua itseä kiinnostaviin tapahtumiin. Markkinointi suunnattiin paitsi oman järjestön jäsenille, myös internetin ja lehtimainosten kautta kaikille kiinnostuneille. Sosiaalisessa mediassa oltiin aktiivisia ja esimerkiksi Facebookin Pohjois-Savon sivuja päivitettiin säännöllisesti kuvilla ja teksteillä. Järjestön valtakunnallisena teemana jatkui Metsästä voimaa –kampanja. Kampanjan tiimoilta järjestettiin Toivalan metsäkoulun kanssa yhteistyössä naisille suunnattu metsäkonetapahtuma keväällä 2014. Yhdistystemme jäsenet sekä kaikki muut halukkaat pääsivät tutustumaan suuriin ja pieniin metsätöissä tarvittaviin koneisiin lähituntumalla. Kävijöitä tavoitettiin 74 henkilöä ja tapahtumasta tuli kolme lehtijuttua. Metsäkampanjan innoittamana useat paikallisyhdistykset järjestivät erilaisia tapahtumia kursseista illanviettoihin eri puolilla Pohjois-Savo. Monet yhdistykset ympäri maakunnan osallistuivat kampanjan tiimoilta myös valtakunnalliseen puunhalaushetkeen Impin päivänä 11.6. ja tapahtuma sai valtakunnan mediassa runsaasti näkyvyyttä. Tapahtumaan osallistui paljon myös järjestömme ulkopuolisia

henkilöitä.

Alueen yhdistysten luottamushenkilölle järjestettiin oma ilta, jossa oli ohjelmana kurssin lisäksi ulkopuolinen luennoitsija. Tapaamisen päätavoitteena oli kerätä palautetta toiminnastamme ja kuulla luottamushenkilöiden ideoita tulevaan toimintaan. Illan aikana ruoka-asiantuntijamme piti koristele ja kuorruta –kurssin ja olimme varanneet OK-opintokeskuksen henkilön kertomaan heiltä haettavista kurssituista. Kakkujen syönnin lomassa saimme runsaasti arvokasta palautetta sekä vinkkejä toimintaamme.

Syksyllä järjestimme opinto- ja virkistätymismatkan Etelä-Savon kartanoihin. Matkalle lähti 30 innokasta matkalaista, joista osa oli jäseniämme, mutta myös ulkopuoliset innostuivat matkasta. Matka oli onnistunut ja tutustuimme kartanoihin ja saimme nauttia ruokaelämyksistä eri yrityksissä. Matka oli samalla opintomatka maaseutumatkailuyrityksiin. Yöpyminen tapahtui Rantasalmella vastikään uudistetussa maaseutumatkailuyrityksessä Järvi-Sydämessä. Matkalaiset olivat tyytyväisiä matkaan ja toivoivat lisää vastaavanlaisia virkistys- ja opintomatkvoja ja niitä aloimme suunnitella jo seuraavan vuoden toimintaa ajatellen.

Järjestöjä aktivoitiin mukaan Vieraslajit kuriin kyläympäristöissä -hankkeeseen tiedottamalla kohdealueelle hankkeesta ja sen tuomista mahdollisuuksista.

Järjestöväellä lähetettiin yhteensä 11 järjestötiedotetta sähköpostilla sekä yksittäisiä tiedotteita eri tapahtumista. Lisäksi lähetettiin tiedotteita muun postituksen yhteydessä, esimerkiksi edustajakokouksen yhteydessä. Tapahtumista tiedotettiin myös internetissä sekä paikallisissa ja maakunnan lehdissä.

Edustajakokous pidettiin Suonenjoen Vanhamäen hyvinvointikeskuksessa. Kokouksesitelmää pitämään kutsuttiin Naisten valmiusliiton Pohjois-Savon alueneuvottelukunnan puheenjohtaja Irma Kärkkäinen.

Hankkeet

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana

Rahoitus: Pohjois-Savon ELY-keskus
Pohjoissavolaiset maut matkalla kansainvälisyyteen
Vieraslajit kuriin kyläympäristöissä

Piirikeskus mukana toteutuksessa (ProAgrarian hallinnoimat hankkeet)

Rahoitus: Pohjois-Savon ELY-keskus
Polku maaseutuyrittäjyyteen
MaitoTaito (Yhteishanke usean keskuksen kanssa)
Energiaratkaisut maaseudulla (Yhteinen hanke Etelä-Savon kanssa)
Rae hanke

Muu rahoitus:

AVI: Lasten välipalakerho
Olvi Säätiö: Lasten välipalakerho

Liite 1. Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilönä vuonna 2014 toimineet

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus

Hellstedt Mirja, toiminnanjohtaja
 Eлтtula Tiina, talous- ja hallintopäällikkö 1.12. alkaen
 Nätti Mia, kehityspäällikkö, yritysneuvonta vanhempainvapaalta 1.9. alkaen
 Partanen Hannele, kehityspäällikkö, maiseman- ja luonnonhoito
 Pethman Katja, kehityspäällikkö, kotitalous, ruoka ja ravitsemus
 Saarikoski Johanna, viestintäpäällikkö, vanhempainvapaalla 9.7. alkaen
 Sandholm Saana, projektipäällikkö 31.5. saakka
 Varjonen Silja, vs. viestintäpäällikkö, 2.5. alkaen
 Velin Helena, järjestöpäällikkö

KOTI ja maaseutu -lehti

Grön Leena, markkinointisihteeri 31.7. saakka
 Väisänen Kirsi, toimituspäällikkö

Etelä-Pohjanmaan piirikeskus

Välisalo Terhi, toiminnanjohtaja, vanhempainvapaalla 9.7. alkaen
 Viitala Kaisa, vt. toiminnanjohtaja 10.6. alkaen
 Alkava Nina, asiantuntija, Häppeninki-hanke
 Asunmaa Asta, erityisasiantuntija, ruoka, kotitalous
 Asunmaa Riikka, maisemasuunnittelija
 Saari Anna-Liisa, asiantuntija, ruoka, kotitalous

Etelä-Savon piirikeskus

Lahdenvesi-Korhonen Leena, toiminnanjohtaja, maisemasuunnittelija
 Korhonen Suvi, yritysasiantuntija
 Kukkonen Mervi, kotitalous- ja järjestöasiantuntija
 Mutka-Paintola Kirsi, yritys- ja elintarvikeasiantuntija
 Ryhänen Saara, ympäristön- ja luonnonhoidon asiantuntija

Etelä-Suomen piirikeskus

Komulainen Minna, toiminnanjohtaja, opintovapaalla 1.9. alkaen
 Alén (ent. Larkka) Karita, asiantuntija, yrityspalvelut, vt. toiminnanjohtaja 1.9. alkaen
 Ahro Jutta, maisemasuunnittelija
 Blomqvist Laura, maisemasuunnittelija, toimivapaalla 8.10. alkaen
 Hirvonen Auli, maisemasuunnittelija
 Kinnari Riitta, järjestöpäällikkö, yritysasiantuntija
 Koski Katriina, maisemasuunnittelija
 Kunnaala Jenni, asiantuntija, ruoka- ja yrityspalvelut
 Lento-Kemppi Sanna, asiantuntija, yrityspalvelut
 Malin Suvi, asiantuntija, ruoka
 Nokkonen Satu, asiantuntija, ruoka- ja yrityspalvelut
 Paajanen Sari, asiantuntija, ruoka- ja yrityspalvelut
 Pakkanen Helena, maisemasuunnittelija
 Penttilä Outi, asiantuntija, ruoka- ja yrityspalvelut
 Söyrinki Riikka, maisemasuunnittelija
 Veteli Hannele, asiantuntija, ruoka- ja yrityspalvelut

Kainuun piirikeskus

Pikkarainen Marjatta, toiminnanjohtaja
 Hietakangas Henna, hanketyöntekijä
 Hypén Soili, erityisasiantuntija, yrityspalvelut

Kaikkonen Anna-Kaija, projektipäällikkö
 Köngäs Marika, elintarvikeasiantuntija
 Leinonen Sari, ympäristön- ja luonnonhoidon asiantuntija
 Piirainen Marjo, ympäristöasiantuntija
 Ronkainen Merja, markkinointi- ja järjestösihteeri

Keski-Pohjanmaan piirikeskus

Hylkilä Johanna, toiminnanjohtaja
 Varila Seija, ruoka- ja ravitsemusasiantuntija

Keski-Suomen piirikeskus

Kivimäki Eeva-Liisa, toiminnanjohtaja, elintarvike- ja yritysasiantuntija
 Huovilainen Kati, kotitalousasiantuntija
 Pummila Mirja, elintarvike- ja yritysasiantuntija
 Rantanen Paula, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija

Lapin piirikeskus

Uusitalo Ulla-Maija, toiminnanjohtaja

Länsi-Suomen piirikeskus

Puotunen Mia, toiminnanjohtaja 31.8. saakka
 Hoffrén Eila, asiantuntija, matkailu
 Kari Anna, asiantuntija, kotitaloudet, kampanjat
 Kyyrä Henna, asiantuntija, kotitalous, yritys
 Laanti Sanna, hanketyöntekijä 15.9.–31.12.
 Mäenpää Mari, asiantuntija, kotitalous, yritys, laatu, järjestö, vt toiminnanjohtaja 1.9. alkaen
 Salminen Katri, maisemasuunnittelija
 Seppälä Sanna, maisemasuunnittelija
 Ylikännö Leena, asiantuntija, yritys, matkailu, luonnontuotteet

Oulun piirikeskus

Tausta-Ojala Maija-Liisa, toiminnanjohtaja
 Alakastari Tuula, yritysasiantuntija
 Hellström Kalle, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija
 Hiltunen Soila, elintarvike- ja yritysasiantuntija
 Ilkka Saara, projektisihteeri
 Junttila Leila, projektipäällikkö
 Keränen Arja, projektisuunnittelija
 Lahdenperä Helena, ruoka- ja kotitalousasiantuntija
 Mahosenaho Taimi, maisema- ja ympäristöasiantuntija
 Myllykangas Kaisa, projektiassistentti
 Ojalehto Maija, elintarvikeasiantuntija
 Satomaa Maarit, maisema- ja ympäristöasiantuntija

Pohjois-Karjalan piirikeskus

Rinnekkari Johanna, toiminnanjohtaja
 Jokinen Päivi, maisema- ja ympäristöasiantuntija
 Korjonen Pirjo, yritysasiantuntija
 Rannikko Kirsi, projektipäällikkö
 Vanne Raija, yritysasiantuntija

Pohjois-Savon piirikeskus

Sulola Heli, toiminnanjohtajan sijainen
 Lehtoaro Helena, hankepäällikkö
 Jokela Sinikka, maisemasuunnittelun asiantuntija
 Louna Sanna, ruoka- ja elintarvikeasiantuntija
 Niskanen Marja, yritysasiantuntija, ruokapalvelut
 Sares Ilona, yritysasiantuntija

Liite 2: Toiminnan tilastot

Taulukko 1: Jäsenet, toimintayksiköt, henkilötyövuodet

Piirikeskus	Maa- ja kotitalousnaisia	Maa- ja kotitalousseuroja, kyläyhdistyksiä	Piirikeskuksessa tehdyt henkilötyövuodet
Etelä-Pohjanmaa	5 254	120	5,60
Etelä-Savo	3 647	49	4,86
Etelä-Suomi	18 085	395	14,71
Kainuu	1 411	44	5,29
Keski-Pohjanmaa	2 500	86	2,00
Keski-Suomi	2 601	62	3,2
Lappi	2 003	110	1,40
Länsi-Suomi	6 802	116	7,23
Oulu	4 505	349	15,50
Pohjois-Karjala	958	6	3,00
Pohjois-Savo	2 248	106	6,00
Yhteensä	50 014	1 443	68,79

Taulukko 2: Ammatilliseen kehittymiseen liittyvä koulutus

Piirikeskus	Maiseman- ja luonnonhoito-koulutus		Maisemanhoito-yrittäjyyteen liittyvä koulutus		Ympäristö-tukeen liittyvä koulutus		Ammatillinen yrittäjäkoulutus		Omavalvonta- ja hygienia-koulutus		Laatu-koulutus		Ammatillinen koulutus yhteensä	
	kpl	osall	kpl	osall.	kpl	osall.	kpl	osall.	kpl	osall.	kpl	osall.	kpl	osall.
Etelä-Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	4	75	0	0	4	75
Etelä-Savo	0	0	0	0	0	0	0	0	1	15	0	0	1	15
Etelä-Suomi	1	12	0	0	0	0	78	890	6	15	0	0	85	917
Kainuu	3	33	0	0	0	0	29	394	0	0	0	0	32	427
Keski-Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	2	31	0	0	2	31
Keski-Suomi	1	11	4	68	0	0	1	161	1	7	0	0	7	247
Lappi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Länsi-Suomi	0	0	0	0	0	0	2	71	0	0	0	0	2	71
Oulu	42	1 043	0	0	0	0	59	721	12	286	4	17	117	2 067
Pohjois-Karjala	1	20	0	0	0	0	6	126	2	8	0	0	9	154
Pohjois-Savo	17	210	0	0	0	0	18	364	0	0	0	0	35	574
Yhteensä	65	1 329	4	68	0	0	193	2 727	28	437	4	17	294	4 578

Taulukko 3: Harrastepohjainen koulutus

Piirikeskus	Ruokakoulutus		Puutarha- ja ympäristökoulutus		Muut koulutus		Lyhytkurssit yhteensä	
	kpl	osallistujia	kpl	osallistujia	kpl	osallistujia	kpl	osallistujia
Etelä-Pohjanmaa	35	1454	3	0	0	0	38	1454
Etelä-Savo	7	117	0	0	3	244	10	361
Etelä-Suomi	55	717	0	0	12	726	67	1443
Kainuu	8	124	0	0	3	44	11	168
Keski-Pohjanmaa	20	246	0	0	13	352	33	598
Keski-Suomi	13	383	0	0	3	225	16	608
Lappi	0	0	0	0	0	0	0	0
Länsi-Suomi	12	177	4	97	2	25	18	299
Oulu	28	415	0	0	0	0	28	415
Pohjois-Karjala	0	0	0	0	0	0	0	0
Pohjois-Savo	23	309	3	59	0	0	26	368
Yhteensä	201	3 942	10	156	36	1 616	247	5714

Taulukko 4A: Paikallistason toiminta

Piirikeskus	Kokous- ja jäsentilaisuudet		Virkistys-, juhla-ym. tilaisuudet		Kurssit		Puunhalaus-tempaus		Naisvoimaapäivät	
	Luku	Osallistujia	Luku	Osallistujia	Luku	Osallistujia	Luku	Osallistujia	Luku	Osallistujia
Etelä-Pohjanmaa	241	2 017	581	6 853	34	404	14	162	7	50
Etelä-Savo	163	1 278	179	4 168	21	392	6	541	1	
Etelä-Suomi	431	4 464	748	12 684	130	1 672	47	659	13	220
Kainuu	82	397	150	3 633	27	272	9	70	1	10
Keski-Pohjanmaa	116	955	367	5 650	16	198	18	178	5	27
Keski-Suomi	487	4 726	145	1 744	25	489	8	128	1	4
Lappi	111	1 172	313	6 378	4	44	4	65	2	8
Länsi-Suomi	317	2 811	411	7 065	112	1 154	27	455	4	214
Oulu	308	2 580	693	13 441	53	1 234	27	506	10	181
Pohjois-Karjala	21	292	65	959	3	45			2	20
Pohjois-Savo	113	934	164	1 960	33	492	12	212	2	23
Yhteensä	2390	21 626	3 816	0	458	6 396	172	2 976	48	757

Taulukko 4B: Paikallistason toiminta

Piirikeskus	Näyttelyt, myyjäiset, toritapahtumat, talkoot		Opintoretket		Kahvitukset, muonitukset, pitopalvelutoiminta	
	Luku	Osallistujia	Luku	Osallistujia	Luku	Annoksia
Etelä-Pohjanmaa	38	20 762	18	210	210	12 029
Etelä-Savo	73	3 650	12	222	49	9 382
Etelä-Suomi	104	19 278	34	651	360	28 722
Kainuu	12	1 837	4	47	32	1 988
Keski-Pohjanmaa	13	8 259	2	51	70	3 713
Keski-Suomi	15	36 591	13	93	54	5 092
Lappi	11	3 179			56	2 627
Länsi-Suomi	96	10 260	33	685	150	11 350
Oulu	129	10 661	31	424	294	26 556
Pohjois-Karjala			1	20	11	550
Pohjois-Savo	25	327	5	72	52	6 419
Yhteensä	516	114 804	153	2475	1338	108428

Taulukko 5A: Toimihenkilöiden työ

Piirikeskus	Esitelmät, luennot		Asiantuntijapalvelut	Media- ja jäsentiedotus	Elintarvikekampanjatapahtumat	
	kpl	osallistujia			kpl	kpl
Etelä-Pohjanmaa	32	379	22	87	5	285
Etelä-Savo	12	284	2	119	0	0
Etelä-Suomi	66	1 661	56	82	0	0
Kainuu	9	117	221	72	2	3 000
Keski-Pohjanmaa	18	416	15	115	0	0
Keski-Suomi	25	348	28	63	4	350
Lappi	0	0	7	19	4	265
Länsi-Suomi	30	752	349	139	3	2 250
Oulu	82	1 732	60	152	3	198
Pohjois-Karjala	15	450	45	58	4	500
Pohjois-Savo	25	387	41	328	1	300
Yhteensä	314	6 526	846	1 234	26	7 148

Taulukko 5B: Toimihenkilöiden työ

Piirikeskus	Opintomatkat		Muut neuvontatilaisuudet		Näyttelytoiminta	
	kpl	osallistujia	kpl	osallistujia	kpl	osallistujia
Etelä-Pohjanmaa	1	27	18	320	4	200
Etelä-Savo	3	82	42	934	0	0
Etelä-Suomi	19	450	22	6 138	10	23 900
Kainuu	6	56	11	524	4	3 200
Keski-Pohjanmaa	3	91	6	426	1	150
Keski-Suomi	4	118	10	1 416	3	35 000
Lappi	0	0	0	0	3	3 000
Länsi-Suomi	14	311	31	1 409	17	48 978
Oulu	10	158	12	910	0	0
Pohjois-Karjala	5	252	0	0	30	20 000
Pohjois-Savo	2	37	4	1 292	0	0
Yhteensä	67	1 582	156	13 369	72	134 428

Taulukko 6: Järjestötoiminta

Piirikeskus	Järjestölliset tapahtumat		Palvelut yhd./jäsenille	Muu koulutus, järjestö		Järjestöneuvonta
	kpl	osallistujia	kpl	kpl	osallistujia	kpl
Etelä-Pohjanmaa	5	1 000	14	0	0	14
Etelä-Savo	2	83	1	0	0	43
Etelä-Suomi	31	1 415	6	8	104	336
Kainuu	4	1 127	1	14	237	9
Keski-Pohjanmaa	26	6 896	1	0	0	18
Keski-Suomi	5	149	20	1	29	15
Lappi	0	0	0	0	0	0
Länsi-Suomi	10	1 257	4	1	21	76
Oulu	16	1 860	11	0	0	62
Pohjois-Karjala	6	1 050	0	0	0	45
Pohjois-Savo	5	281	0	0	0	0
Yhteensä	110	15 118	58	24	391	618

Taulukko 7: Muu kotitalousneuvonta

Piirikeskus	Kotitalous- ja kuluttajaneuvonnan palvelut	Tapahtumien ruoka- ja kahvipalvelut	
		kpl	tilaisuuksia
Etelä-Pohjanmaa	1	3	1 100
Etelä-Savo	4	0	0
Etelä-Suomi	8	321	5 381
Kainuu	0	0	0
Keski-Pohjanmaa	0	37	2 833
Keski-Suomi	0	8	29 180
Lappi	0	0	0
Länsi-Suomi	149	3	88
Oulu	0	1	1 000
Pohjois-Karjala	0	2	600
Pohjois-Savo	8	12	3 560
Yhteensä	170	387	43 742

Taulukko 8: Maiseman- ja ympäristöhoito

Piirikeskus	Erityis- ympäristö- tukisuunnittelu	Ympäristö- neuvonta	Suunnittelu- palvelut	Kyläkävelyt		Kylätason suunnittelu	Aluetason suunnittelu	Maisema- selvitys	Maatila- selvitys kaavoituksen tueksi	Toimenpiteet yhteensä
	kpl	kpl	kpl	kpl	osall.	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl
Etelä-Pohjanmaa	2	17	37	0	0	2	3	0	3	64
Etelä-Savo	5	22	1	3	37	0	3	0	0	34
Etelä-Suomi	33	202	16	9	169	1	5	0	0	266
Kainuu	40	0	0	2	15	0	0	0	4	46
Keski-Pohjanmaa	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Keski-Suomi	22	1	41	2	42	0	1	0	0	67
Lappi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Länsi-Suomi	3	89	23	1	11	3	0	0	0	119
Oulu	7	89	0	1	31	2	6	0	0	105
Pojois-Karjala	2	26	0	1	19	0	0	1	0	30
Pohjois-Savo	0	11	0	0	0	0	1	0	0	12
Yhteensä	114	457	119	19	324	8	19	1	7	744

Taulukko 9A: Maaseutuyritysneuvonta

Piirikeskus	Luomu- yritysten valvonta	Tuote- kehitys- suunnite- lma	Ateria- ja ruokap. suunn.	Hygienia- testaus		Ammatill. maaseutu- yritysneuvo- nta	Kustann. ja invest. laskelmat	Laatu- neuvo- nta	Laatu- arviointi, laatusop- auditointi	Malo- luokitu- s	Oma- valv. suunnit- elma	Maj.tilojen yleisvaik. arv.	Masva- tehtävät	Yhteen- sä
	kpl	kpl	kpl	kpl	osalli- st.	kpl	kpl	kpl	kpl	y tila r t	kpl	kpl	kpl	kpl
Etelä- Pohjanmaa	0	0	2	29	245	0	0	0	0	0 0	2	0	0	33
Etelä-Savo	0	38	3	0	0	39	1	3	2	0 0	1	0	11	98
Etelä-Suomi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 0	4	0	139	143
Kainuu	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0 0	5	0	35	49
Keski- Pohjanmaa	0	0	0	18	132	0	0	0	0	0 0	0	26	0	44
Keski- Suomi	0	0	1	0	0	13	2	0	9	0 0	0	0	0	25
Lappi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 0	0	0	26	26
Länsi- Suomi	0	0	0	2	3	12	1	0	4	0 0	0	0	99	118
Oulu	0	2	0	49	327	82	0	0	11	0 0	9	0	82	235
Pohjois- Karjala	0	0	6	8	8	7	4	3	4	0 0	2	0	40	74
Pohjois- Savo	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	2	0	201	206
Yhteensä	0	40	12	10 6	715	165	8	6	30	0 0	25	26	633	1051

Taulukko 9B: Maaseutuyritysneuvonta

Piirikeskus	Markkinoinnin suunnittelu	Yritys Invest	Tuotekehitys ja hinnoittelu-neuvonta	Yritystutka	Muut maaseutuyrityst suunn. ja laskelmat	Yrityksen liiketoim. suunn.ohj keh.suunn.	ProAgria tulevaisuus- keskustelu	ProAgria kehittäm. keskustelu	Aloit. yrityk. neuvonta	Tulosanalyysi MSE-yritykset	Yritystreeni	Siirtotaulukosta A	Yritystneuvonn. toimenpit. yhteensä
	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl
Etelä-Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33	33
Etelä-Savo	0	1	0	4	1	2	0	0	0	0	0	98	106
Etelä-Suomi	1	0	0	3	1	4	0	6	11	0	0	143	169
Kainuu	5	0	0	4	5	3	6	6	3	0	0	49	81
Keski-Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	44	44
Keski-Suomi	0	0	1	0	2	2	0	0	2	0	0	25	32
Lappi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	26
Länsi-Suomi	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	118	121
Oulu	0	0	0	0	3	5	0	0	32	0	0	235	275
Pohjois-Karjala	15	4	15	0	0	10	0	0	35	0	0	74	153
Pohjois-Savo	6	0	0	0	16	16	0	0	6	0	0	206	250
Yhteensä	27	5	17	11	28	42	6	12	91	0	0	1051	1290